

రాజపోషకులు.

బ్ర॥ శ్రీ॥ రా॥ త్రి॥ షష్ఠానాథ్ రాజా కందుకూరి శాలసూర్య ప్రి
నాదరావు జమీందారు గారు. విశాఖ పట్టణము.

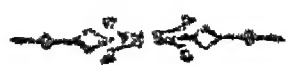
శాశ్వతాభిమానులు.

బ్ర॥ శ్రీ॥ కామర్ప రాజయ్యగారి కొమాదుడు వీరరాజుగారు. దువ్వ.
వ॥ రా॥ కొమర వెల్లి కళయ్యగారు. పరంగల్.
మ॥ రా॥ భూకవి రత్నంగారు. పరంగల్.
మ॥ రా॥ భూపతి గామన్నగారు. నరంగల్.
మ॥ రా॥ నాగబండి కట్టమల్లియ్యగారు. పరంగల్.
మ॥ రా॥ కొండూరి వెంకటరాజం బ్రదర్స్ గారు. నరంగల్.
మ॥ రా॥ అప్పని రామయ్యగారు. పరంగల్.

శాశ్వత చందాదారులు.

బ్ర॥ శ్రీ॥ పశిపండితా గాధ్యుల మల్లియ్య అయ్యవార్లంగారు. మట్టివాడ.
బ్ర॥ శ్రీ॥ ముదిగొండ రాజమాంబగారి మల్లియ్య అయ్యవార్లంగారు. పరంగల్.
బ్ర॥ శ్రీ॥ ముదిగొండ శాలకోటిలింగం గారు-మున్నబ్ హోష్ కల్లూ.
నరసరావుపేట.
కీ॥ శే॥ శినదేవుని వీరేశ్వరి గా గాధ్యులవారు. పరంగల్.
మ॥ రా॥ ఆలెదన్నగారి నారాయణసింగుగారు. పరంగల్.
మ॥ రా॥ వెద్దివీరయ్యగారు. వజ్రముచ్చాల.
మ॥ రా॥ ములుగు కిష్టయ్యగారు. సిద్దిపేట.
మ॥ రా॥ కొమర వెలిశివరాజుగారి అంతయ్యగారు. సిద్దిపేట.
మ॥ రా॥ భూపతి బుచ్చిరామయ్యగారు. ముల్కనూరు.
మ॥ రా॥ చిటిమల్లి భద్రయ్యగారు. వెన్నకల్లి.
మ॥ రా॥ చిటిమల్లి సర్పయ్యగారు. వెన్నకల్లి.
మ॥ రా॥ గారి శేట్టి మల్లియ్యగారు. పరంగల్.

విషయ సూచిక .

శివజ్ఞాన శేఖరే - చతుర్థప్రకరణం.	విషయము.	పుట.
విషయము.	గుణతత్త్వం.	౧౭
శివస్తుతిః.	గీతలక్షణం.	౧౧
పాశః ధన హేతునిరూపణం.	అహంకారతత్త్వం.	౧౧
పాశపంచక నామాని.	అంతఃకరణబహిఃకరణభేదః.	౧౮
మలతిరోధాయపాశనిరూపణం.	అథపంచభూత వ్యాపారమాహ.	౨౨
శక్తిపాశవిచారః.	కర్మపాశవిచారః.	౧౯
చిందుపాశవిచారః.	పతిపశుపాశవివరణము.	౨౩
మాయాపాశవిచారః.	పఠినామములు.	౧౧
కళాధ్యా.	పశునామములు.	౧౧
తత్త్వాధ్యా.	పాశనామములు.	౧౧
భువనాధ్యా.	పానినూషణము.	౧౧
వర్ణాధ్యా.	పతీభేదములు.	౧౧
సదాధ్యా.	శివతత్త్వము.	౨౪
మంత్రాధ్యా.	సదాశివతత్త్వము.	౧౧
అన్యోన్యసంబంధః.	పంచసాదములు.	౧౧
మాయాస్పృష్టిక్రమః.	శివసాదము.	౨౫
అథకాలలక్షణమాహ.	అమూర్తసాదము.	౧౧
నియతిలక్షణం.	సమూర్తసాదము.	౧౧
కలాతత్త్వం.	కర్మసాదము.	౧౧
విద్యాతత్త్వం.	కర్మసాదము.	౧౧
అథరాగతత్త్వమాహ.	మహేశ్వరతత్త్వము.	౨౬
పురుషతత్త్వం.	పతికృత్యములు.	౧౧
ప్రకృతితత్త్వం.	పశుస్వరూపము.	౧౧

విషయము.	పుట.	విషయము.	పుట.
పశుభేదములు.	...	21 నిద్యాకల.	...
విజ్ఞానాకాలు.	...	22 మంత్రములు.	...
ప్రళయకలు.	...	22 పదములు.	...
పుర్యష్టకదేహము.	...	22 వర్ణములు.	...
సకలులు.	...	22 తత్త్వములు.	...
పాశము.	...	22 భువనములు.	...
అణవనులము.	...	22 శాంతికల.	...
శక్తిపాశము.	...	22 మంత్రములు.	...
బిందుపాశము.	...	22 పదములు.	...
మాయాపాశము.	...	22 వర్ణములు.	...
మంత్రార్థము.	...	22 తత్త్వములు.	...
పదార్థము.	...	22 భువనములు.	...
వర్ణార్థము.	...	22 శాంత్యక్షేత్రము.	...
తత్త్వార్థము.	...	22 మంత్రములు.	...
భువనార్థము.	...	22 పదములు.	...
కళార్థము.	...	22 వర్ణములు.	...
అశుద్ధార్థము.	...	22 తత్త్వములు.	...
మిశ్రార్థము.	...	22 భువనములు.	...
శుద్ధార్థము.	...	22 అశుద్ధార్థము.	...
నివృత్తికళ.	...	22 పుష్పకము.	...
ప్రతిష్ఠాకల.	...	22 పూర్వకములు.	...
మంత్రములు.	...	22 కర్మపాశము.	...
పదములు.	...	22 అధిపాతికతాపము.	...
తత్త్వములు.	...	22 ఆధ్యాత్మికతాపము.	...
వర్ణములు.	...	22 భువనములు.	...
భువనములు.	...	22 శివాదేవతలు.	...

విషయము.	పుట.	విషయము.	పుట.
శివజ్ఞానశేఖరే-పంచమప్రకరణం.			
గురుస్తుతిః	... ౪౧	మంథప్రతిష్ఠాపనం	... ౪౨
శక్తిపాలప్రశంసా.	... ౪౨	పంచకలశస్థాపనం.	... ౪౩
శక్తిపాలనిరూపణం.	... ౪౩	కలశపూజా.	... ౪౪
శక్తిపాలచిహ్నం.	... ౪౪	మంత్రోదకప్రోక్షణం.	... ౪౫
శక్తిరూపం.	... ౪౫	కళావాహనం.	... ౪౬
గురులక్షణం.	... ౪౬	కళాయాః సావాదిసంబంధం.	... ౪౭
ప్రణామవిజ్ఞాపనాదిలక్షణం.	... ౪౭	షట్చక్రకాంగన్యాసః.	... ౪౮
గురుప్రార్థనా.	... ౪౮	షడంగన్యాసః.	... ౪౯
గురుపూజా.	... ౪౯	కళాషడధ్వన్యాసః.	... ౫౦
దీక్షాప్రార్థికము.	... ౫౦	మూర్తికళాన్యాసః.	... ౫౧
గురుస్తుతి.	... ౫౧	వక్రకళాన్యాసః.	... ౫౨
శివజ్ఞానశేఖరే-చివ్రప్రకరణం.		షడంగకళాన్యాసః.	... ౫౩
దీక్షాదీక్షా.	... ౫౩	కళాన్యాసః.	... ౫౪
గురులక్షణం.	... ౫౪	తత్త్వాధ్వన్యాసః.	... ౫౫
శిష్యులక్షణం.	... ౫౫	మూలప్రసాదన్యాసః....	... ౫౬
శిష్యపరీక్షా.	... ౫౬	తత్త్వప్రసాదన్యాసః....	... ౫౭
దోషసంప్రార్థి.	... ౫౭	ప్రతిప్రసాదన్యాసః.	... ౫౮
గురుకేకపన.	... ౫౮	ఆత్మప్రసాదన్యాసః.	... ౫౯
అథ కాలశుద్ధి.	... ౫౯	భువనాధ్వన్యాసః.	... ౬౦
దీక్షాభేదః.	... ౬౦	వర్ణాధ్వన్యాసః.	... ౬౧
దీక్షాయోగ్యస్థానాని.	... ౬౧	అంతర్మాతృకాన్యాసః.	... ౬౨
మండపనిర్ణయః.	... ౬౨	హిరణ్మయకాన్యాసః.	... ౬౩
దీక్షావిధి.	... ౬౩	అంగుళిన్యాసాంగన్యాసః.	... ౬౪
గురుప్రార్థనం.	... ౬౪	ధాతున్యాసః.	... ౬౫
గురుబోధా.	... ౬౫	అంగప్రత్యంగన్యాస.	... ౬౬

విషయము.	శ్లోక సంఖ్య.	విషయము.	పేజీ.
పదార్థ - వ్యవస్థాపన.	భవనాధ్యక్ష.	ప్రాణలింగ పరిత్యాగమునుబట్టి.	౧౦౧
	న్యాయాది.	ప్రాణలింగ పరిత్యాగమునుబట్టి.	౧౧
శ్రీకంఠమాతృకాన్యాయము.	౧౩	నిర్వృత్తినిబట్టి.	౧౦౨
పంచబోహన్యాయము.	౧౪	శివజ్ఞాన శ్రేణి చే-అనుబంధము.	
ఇష్టలింగధారణము.	౧౫	శక్తి పాతము.	౧౦౩
లింగప్రకాశనము.	౧౬	శక్తి యవనము.	౧౧
ప్రాణప్రకాశనము.	౧౭	శక్తి వలన ప్రయోజనము?	౧౨
కళానామము.	౧౮	శక్తి పాతమునుబట్టి.	౧౩
మంత్రోత్పత్త్యానము.	౧౯	శక్తి వలన ప్రయోజనము?	౧౪
మంత్రోత్పత్త్యానము.	౨౦	గురువననము.	౧౦౫
షడంగవిన్యాయము.	౨౧	గురునిరూపణము.	
మూర్తిపంచాంగవిన్యాయము.	౨౨	శిష్టనిరూపణము.	౧౧
సూక్ష్మపంచాక్షరీ.	౨౩	శిష్టపరీక్ష.	౧౨
సూక్ష్మపంచాక్షరీ.	౨౪	గురుపననము.	౧౩
షడక్షరవిన్యాయము.	౨౫	శిష్టయవనము.	౧౪
షడధ్వన్యాయము.	౨౬	శిష్టభేదము.	౧౫
లింగచూహిమాదివిచారము.	౨౭	శిష్టకాలము.	౧౦౬
లింగధారణయోగ్యత్వానాది	౨౮	శిష్టోపదేశము.	౧౦౭
ప్రాణలింగమహిమ.	౨౯	ప్రాణలింగమహిమ.	౧౧

సమాప్తము.

శివజ్ఞానశేఖరే.

చతుర్థ ప్రకరణం.

— * —

శివస్తుతి.

శ్లో! శ్రీ మత్పరాంభోజయుగం శివస్య । విజ్ఞానినన్మానిమనోద్విరేభం ।
ప్రణయ్యతో కాంధతమోపతంగంన మామిమూర్ధ్నానిగమాంతగమ్యుల ॥

పాశకథనహేతు నిరూపణం.

శ్లో! పత్యః పశూనాంభవతః ప్రానాదాన్మహేశ సర్వేవిషయే
ష్వసేనాః విపశతాం ప్రాప్య చరేయ రేతాః పాశానతోవచ్చి తతః ప్ర
మాక్ష్యే ॥

పాశపంచక నామాని.

శేమలతిరో ధాయి శక్తి బిందు మామూ శర్మభేదాత్ పంచ

విధాః ॥

తత్రాదౌ దేహద్యుత్పత్తి కారణం అనాదిమలాఖ్యపాతం స్యా

— * శివస్తుతి. * —

తా. ఏపురాణ పురుషుని సాదాబ్జములు నూన్యబింబ దర్శన మాశ్రయుననే యంభ
కారము నశించు నటుల మనంబున భావించి నంతినే శోకమునుచోగొట్టు వియో, ఏను
హజేవుని పాదములు కమలములందు మ్రొదలనోలె విజ్ఞానులగు మనోన్మలమగు కమ
లంబుల విహరించు మండునో వేదాంతముల జెలసికొనదగిజ యట్టి శివపాదాంబురుహము
లకుదలయొగ్గి నమస్కరించెద.

పాశకథనహేతునిరూపణము.

తా. ఓమహేశ! పశుపతియగు నీ మనుగ్రహము వల్లనే యందఱు విషయములం
మ తగుల్కానియు సాశక్తియును బొంది సంచరించుదురు. కావునట్టిపాశవిముక్తికొ
రకై యాపాశవిముక్తిని పొందెద.

పాశ భేదములు.

ఆ పాశములు చలతిరో ధాయి పాశము- శక్తి పాశము- బిందుపాశము- మామూ
పాశము- శర్మపాశము అని యుండు విధములు.

యంభవసూత్రేణ దత్తమతిః

మలతిరోధాయపాశనిరూపణం.

సూ॥ అథానాదిమలః పుంసాంపశుత్వంపరికీర్తితం తుషకంబుక
నత్ జ్ఞేయం మాయాబీజంకురస్య తత్ ॥

అథ అనంతరం పుంసాం మాత్మనాంపశుత్వం అనాది సిద్ధమలః
పరికీర్తితం తత్ అనాదిమల పశుత్వం మాయాబీజంకురస్యమాయేతి
బీజం తస్య మాయాబీజస్య అంకురస్య కలాద్యంకురస్యతుషకంబుక వ
త్ జ్ఞేయం॥ తథాచోక్తం త్వప్రికాశే॥ ఏకో హ్యనేకశక్తిదృక్కియ
యోశ్చాదకో మలః పుంసః । తుషకంబుకనత్ జ్ఞేయ స్తామ్రాశ్రితక
ళంకవ ద్భాసీ॥ అస్య దేహద్యుత్పత్తిః మిత్త మలస్య ఇదానీం ఏకత్వా
ది ధర్మోక్త్యా ఏకస్యాత్మనః దీక్షయా మలనిరోధేన యగపత్సర్వముక్తి
ప్రసంగేః తత్ప్రహరం మృగేంద్రసూత్రేణాహ ॥

సూ॥ తదేకం సర్వభూతానా మనాది నిబిడంయహత్ । ప్రత్యా
క్షస్థం । స్వకాలాంతా వయిశక్తిసమూహవత్ ॥

మల తిరోధాయ పాశ నిరూపణం.

ఆ ఆయిదు విధములగు పాశములలో దేహోద్యుత్పత్తికి గారణమైన అనాదిమ
లతిరోధాయ యను పేరుగల పాశమును స్వామిభువ మాత్రమున బ్రకటించు చు
న్నాడు.

తా. మానవులకు బశుత్వముగ, అనాదిసిద్ధమగు మలమేయని వచింపబడినది. అ
నాది మలరూపమైన పశుత్వము, మాయయనెడి బీజమువలన, కలాదులనెడి అంకుర
ములకును, ధాన్యముమీది పొట్టవలెను తివుడువలెనునుండును.

ఈవిషయమును గూర్చియే తత్వప్రికాశము గ్రంథమునందు గూడ వచింపఁ బ
డినది.

అత్యధౌక్యములతోవ మొకటియే యనేకశక్తులతో, గూడినది దృక్కి యాచ్ఛా
దమై రాగిని నాశ్రియించి యున్న చిహ్నము వోలె, ప్రకాశించును, ధాన్యముమీదిను

తస్మై పశుత్వం సర్వ భూతానాం సమస్తాత్మనాం ఏకమనాదిని
బిడం హంద్రం మహద్భావకం ప్రత్యాత్మసం ఆత్మాత్మసం స్వకాలే
పరిణామ కాలగ్రాంతే అపాయి అవేత శీలంశక్తి సమూహవత్ శక్తి స
మూహయుక్తం ఏతదుక్తమశక్తి మనుగృహ్యత్వం శక్త్యాత్మ భర్త
నిరోధికం శివశక్తి ముపచారేణ తిరోధాయితా శనామ్నా వ్యం వ్యాత
శ్వే మృగేంద్రసూత్రాంత రేణ దర్శయతి ||

శక్తి పాశ విచారః

సూ॥ తాసాం మాహేశ్వరీ శక్తి స్సర్వాః గాహికా శివా | ధర్మా
నవర్త నాదేవ ప శక్తి త్యుపచర్యతే ||

తథా సర్వాను గ్రాహికా సకలచిదచిదమగ్రిహస్వభావ శివాత్మనాం
శ్రేయః ప్రసాదికా మాహేశ్వరీ శివసంబంధినీ శక్తిః సమవేతశక్తిః తా

న్న పొట్టువలె మండుని తెలియ కలయును.

అ॥ దేహాద్యుత్పత్తి కారణమైన మలమునకు ఏకత్వాది ధర్మములు చెప్పటచేత ఒ
కయాత్మకు దీక్షచేత మలక్షు మును సంధవింపగా నొక్కసారియే తక్కిన యాత్మలన్ని
టికి ముక్తి రానేరదని మృగేంద్ర సూత్రముచే నిరూపించు చున్నాడు

తా॥ అపశుత్వ రూపమైన మలము సర్వ భూతములకు నొకటియే. అది అనాది
యైనది. దట్టమైనది. వ్యాపకమైనది. ప్రత్యాత్మ యందుండును. పరిణామ కాల సమీపము
నందు శక్తి సమూహముతో గూడికొని తొలగిపోవు స్వభావము గలిగి యుండును.

ఇదియే యాత్మ ధర్మమును నిరోధించు శివశక్తిని నాశ్రయించి యహం భావము
గా తిరోధావము వొందుచు పాశమని వ్యవహరింపఁ బడు చున్నది. ఈపాశమును మృ
గేంద్ర సూత్రముచే ప్రదర్శించుచున్నాడు.

శక్తి పాశ విచారము.

తా॥ సకల చిదచిద మగ్రిహస్వభావముగల యాత్మలకు శ్రేయస్సు నొసరింపక
బంధించుచున్నది యగు శక్తి యొక్క యంతరిములైన మలశక్తి ధర్మముల ననుసరించుట వల్లనే పా
శమని వ్యవహరింపబడు చున్నది. ఈవిషయము శత్రు ప్రకాశ మందు గూర్చియు చెప్ప
బడినది.

మలశక్తి నాం ధర్మానువర్తనాదేవ ధర్మస్య చిత్త్రియా సన్నిరోధకే
 ధర్మస్య అనువర్తనాదేవ అనుసరణత్వాత్పాశ ఇత్సుపచర్మతే తథా
 శక్తిం లభ్యప్రకాశే॥ వాశానుగ్రహితత్వా త్పురుషతిరోధాయ శాంతి
 గో శక్తిః వాశ త్వే నాభిహితేతి అత్రాపచారేణ శక్తిశ్చ పాశత్వం
 శక్త్య కలికం కింతుమలశక్త్యాధారణత్వమేవ తదంతర్గత ఇతి హృగేం
 ప్రసూతాంతరేణ దర్శయతి॥

సూ॥ పాశామయితాశ్చ రోధాంతం సార్కచిత్త్రిమా యదోస్థిలన
 మాదత్తై తదానుగ్రహి శోశ్యతే॥ అపార్థం॥ తాశ్చమలశక్తిః రోధాం
 తం చిత్త్రియాశక్తి నం నిరోధకత్వాంతం పరిణామయతీ పరిణామం గా
 మయతీ శివశక్తిః సార్కచిత్త్రిమా యదోస్థిలన శబ్దేన సర్వానుగ్రా
 హిక వ్యాపారోమూర్ధి సంజ్ఞ తుశానః ప్రాచ్యతే సపరార్కః సూ
 ర్యః చిత్త్రియా తేన ప్రవర్తితజ్ఞాన ప్రభయాకారణేన యథాఉన్మీలనంచై
 తన్యప్రకాశ మాధత్తే కురుతే తథా అనుగ్రాహికా ఉచ్యతే॥ కశ్యపే
 తత్ర ఆత్మనాం చైతన్య నిరోధక సనాదిమలం యుగపన్నక్షిణోతి శక్తిః
 సర్వానుగ్రాహికా కథంభవ తీత్యాశంక్య ఆత్మనః భోగేనవివా కర్మక్ష

సర్వుల ననుగ్రహించునదియు, మలతిరోధానము నొనరించు నది మునగు పరమే
 శ్వర శక్తియే పాశమనివ్యవహరింప బడుచున్నది. శక్తికిపాశమని నామమాపచారికముగా
 ని, సార్వ కాలికమైనది గాను. మలశక్తి ననుసరించి యుండును.

తా॥ మలశక్తి చిత్త్రియాశక్తి నిరోధక మైనందున తక్కిన శక్తులను బరిణామ
 మొందించుచున్నది. శివశక్తి తుశాన సంజ్ఞ కలిగి సూక్ష్మనివలె ప్రకాశించుచు, నెప్పు
 డు చైతన్య ప్రకాశమును జేయునో; ఆపుడను గ్రాహికముని వలంప బడును.

ఆత్మలయొక్క చైతన్యమును నిరోధించు ననాదిమల మొకసారియే క్షీణింపదు.

ఈశ్వరశక్తి సర్వానుగ్రాహిక మెట్లుగును?

ఆత్మకు భోగములేక కర్మక్షయము కానేరదు. కర్మక్షయముగాక మోక్షము నే
 దింపదు ఆభోగము శక్త్యనుగ్రహములేక సంభవింపదు.

(౨)

యోః భవతి । కర్మకయంవి నా మోక్షో నస్థితి తద్భోగః శక్త్యను
గ్రహంవి నా నసంభవతి తస్మాత్కారణా ద్భోగసాధన మలాదిపాశా
నాం తదనుగ్రహణవి నా స్వైపవాశక్త త్పమితి మృగేంద్రీనా త్రేణద
ర్శయతి॥

సూ॥ సరో దానాయ కురుతే మలక్యాశో రనుగ్రహం । కింతు
యత్క్రియతే కించి త్తదుపాయేన నాన్యథా॥

అతేషవ భోగమోక్షో నుగ్రహకారణాత్ సర్వానుగ్రహ కత్వ
మితి సతః శుద్ధాశుద్ధమలనిమిత్త ప్రవృత్తి శుద్ధాశుద్ధ మాయామధ్యే
కర్మమాయాకార్యసహకాతీశబ్దస్య శుద్ధాశుద్ధవిద్యాదికలానాముపావాన
త్వేన శుద్ధమాయాం సాధ యిత్యా నామమాత్రేణ అర్థరూపశబ్దరూ
పాణి బిందుకార్యాని విశ్వసారోత్తరనూత్రీద్వయేనదర్శయతి॥

బిందుపాశ విచారః

సూ॥ మూఢః కుండలిస్తే శక్తిః మాయాకర్మానుసారిణీ నాదబిం

ఆకారిణమునలన శక్తి యుక్తమాయలేక భోగసాధనములగు మలాదిపాశములు స్వ
యముగానశక్తములు. దీనిని గూర్చియే మృగేంద్రనూత్రీయన పడువ బడినది.

అబుస్వరూపుడైయిన యాత్మయొక్క మలనిముక్తి కొరకు, శక్తి యనుగ్రహము
ను జూపుచున్నది. అయ్యది యుపాయ సాధ్యమగుగాని, యన్యథా కా జేరదు.

కావుననే భోగమోక్షో మగ్రహకారణమైతి శివశక్తి యగును. కాట్టియే సర్వా
నుగ్రహకత్వమా శక్తిపాశములు గలను.

శుద్ధాశుద్ధమల నిమిత్తములు శుద్ధమాయ జుష్కమాయలు, ఈమాయాద్వయ మ
ధ్యయందు కర్మమాయాకార్యములగు సహాయకములగు శబ్దము శుద్ధాశుద్ధా విద్యాకలా
దులకు ఉపావానకారణమగుటచే శుద్ధమాయను సాధించి, నామమాత్రీయగా అర్థరూప
ములు. శబ్దరూపములగు బిందుకార్యములను విశ్వసారోత్తరనూత్రీద్వయముచే నిరూపిం
చు చున్నాడు.

బిందుపాశ విచారము.

తా॥ ఆధోభోగముగందు, మాయాకర్మల కనుకూలముగా బ్రవర్తించుచు, మాయా

నాదీకం కార్యం తస్యా ఇతి జగత్ స్థితిః॥

అథ అథోదేశే మాయా కర్మానుసారిణీ మాయాకర్మణః అను
సారిణీ అనుకూలవర్తి నీ ఆత్మమహామాయాకర్మణో గుహదానకారణ
శబ్దతత్త్వత్వయావాం శబ్దవృత్తియా పేణ ఉపకారికారణేన కర్మానుసారి
ణీ మాయాత్మోభాకానంతేశ్వరస్య దేహేంద్రియాది శుద్ధాభ్యుపాపేణ
ప్రసరితా విద్యాది కలాదిన్యాదేణ ఆధారభూతా సూక్ష్మశబ్దద్వా
కా కలాదితత్త్వ వ్యాపారస్య అనుకూలవర్తి కారణేన మాయా కర్మా
నుసారిణీ కుండలినీ కుండల్యాఖ్యానాశక్తిః నాదబింద్వాదీనం నాదం
శివతత్త్వం చింతాశక్తి తత్త్వం ఆదికం ఆదిశబ్దేన సదాశివతత్త్వం ఈశ్వ
రతత్త్వం విద్యాతత్త్వంచ తానిజాచ్ఛుద్ధ తత్త్వరూప భువనం తస్య
కుండలినీశక్త్యాః కార్యం కృత్యం ఇతి స్థితిః శ్చయః॥

ఆత్మశుద్ధతత్త్వానాం కుండలినీకార్య మపలక్షణం తేన కారణే
న అర్థరూపవివృత్తి ప్రతిష్ఠాదిషంచకలాః తద్బిందుకార్యవివృద్ధః॥

తస్మాత్ప్రతీత్యా వాగ్దాతా వైఖర్యాది వృత్తయః వైఖరీ మ
ధ్యమాచాన్యా పశ్యంతీసుత్మ సంజ్ఞితా వాగ్దాతాశబ్దరూపాః వైఖ
ర్యాది వృత్తయః । కలాదిజగతః తస్యః కుండలినీశక్త్యాః చత్రసశ్చతు

క్షోభితుడైః సంశ్లేషయంతి దేహేంద్రియాది శుద్ధాభ్యుపాయము నొసంగుచు విద్యాదిక
లామార్గమునగాని, ఆధారములైన సూక్ష్మది శబ్దమార్గమునగాని, కలాదితత్త్వ వ్యాపారా
నకూలముగా, మాయాకర్మల ననుసరించి రోజికి గలదో, అదియే కుండలినీశక్తి.

శివతత్త్వము - శక్తి తత్త్వము - సదాశివతత్త్వము ఈశ్వరతత్త్వము విద్యాతత్త్వము శుద్ధ
తత్త్వరూపమును భువనము - ఇవి మాత్రాశక్తి తత్త్వము యొక్క కార్యరూపములు.

కుండలినీ శక్తి కార్యములే శుద్ధతత్త్వములు. ఆకాశము వలననే అర్థరూపములైన
వివృత్తి ప్రతిష్ఠాది పంచకలాః తద్బిందుకార్యములని శేక్ష్మాః బుద్ధిః వి.

కుండలినీశక్తి కి వాగ్దాతామయైన నామగు వృత్తులు గలవు. అదియెవయనః - వైఖ
రీ మధ్యమః శ్లేశః, మాత్మయామనః. వాగ్దాతామయలనగా శబ్దరూపములని భావము

స్వీధా, వై ఖర్యాఖ్యా మధ్యతాఖ్యాచ అన్యః శత్రంతీమాత్మనంజ్ఞా
చ శత్రంతీ శత్రమాయాం శత్రురూపకార్య సహితం ప్రదర్శయతః క
లాదిజగను పాదానశ్చేన అగ్రద్ధమాయా సిద్ధేశ్వ నిత్యత్వాదిభర్తా
న్యాయంభువ సూక్రేణ దర్శయతి ||

* మామూపాశి విచారః *

సూ! మాయాత్వం జగద్బీజమనినాశ్యశివాత్మకం! విశ్వేశక
మలం సూక్ష్మం | మనాద్యవ్యయ మిశ్వరం ||

అస్మిన్ : || జగద్బీజం || జగద్భువనా కారేణ సాధారణ రూపం
సూక్ష్మ దేహః కారేణ అసాధారణ రూప కలాదితత్వస్య బీజం ఉపదాన
కారణం మాయాత్వం = అవినాశి వినాశరహితం, అశివాత్మకం మో
హకం విభుర్వ్యాకం ఏకం అద్వితీయం అకలం స్థూల సూక్ష్మ రూపే
ణ ఉదయ ప్రకారకం శ్వరం స్వకార్య కలాదితత్వాద్యవయవవి భాగర
హితం సూక్ష్మేంద్రియాది గ్రహణయోగ్యం అనాది ఆదిరహితం అవ్య
యం ఘృతకాశన్య న్యాయేన ఏకదేశే పరిణమి సర్వాకార పరిణామర
హితం శ్వరం పరిణామ పుష్పరహితం శ్వరం స్వకార్యప్రపానగుర్ధం ||

ఈవిధముగ శబ్దార్థరూపకౌన్య సహితమగు కున్దమాయను గన్వరచి, కలాది ప్ర
పంచమున మపాదానకారణమగుటచే, అకున్దమాయా తత్వమును తదాశ్రితములగు నిత్య
త్వాది ధర్మములను స్వాతంత్ర్యంభువ సూక్రేణచే ప్రకటించు చున్నాడు.

మాయాపాశ విచారము.

భువనాకారమన సాధారణ రూపము గలిగియుండు, సూక్ష్మ వేహకారమున, అ
సాధారణ రూపము గలిగి కలాది తత్వములను మపాదాన కారణమైన మాయాశక్తియు, నా
శయులేనై మోహకమై న్యాయమై అవ్యతీయమై ఆదిరహితమై సూక్ష్మేంద్రియ గ్రహ
ణయోగ్యమై ఘృతకాశన్య న్యాయము న నేక దేశమునందు పరిణమించుచు స్వకార్యనిర్వ
హణమున సమర్థమై కలయుచున్నది.

తత్త్విప్రకార మహగ్రంథమున నిట్లు పదవింప బడినది.

(3)

చతుర్థ ప్రకరణం.

శ్లో॥ శుద్ధేఽన్వి శివః కర్తా సృష్ట్యాది పంచకృత్యానాం । అధ్వర్య
శి తే కర్తాన్ప్రాక్తోనం తే శితా ప్రభుః॥

అన్వీర్థః ॥ శివః పరమేశ్వరః శుద్ధేఽధ్వని కలా తత్త్వ భువనవ
ర్ణ పద మంత్రయావేషస్విధాధ్వని కర్తా సృష్ట్యాది పంచకృత్యానాం
న్వామిః ప్రోక్తః॥ అనంతః ఆనంతేశ్వరః అశితే అశుద్ధే అధ్వని తత్త్వ
భువన రూపాధ్వః ప్రభుః సృష్ట్యాది పంచకృత్యానాం ప్రభుః ప్రోక్తః ॥

కళాధ్వ

అత్రీకలాది పడధ్వన ఇత్యుక్తే నివృత్తి ప్రతిష్ఠా విద్యాశాంతి
శాంత్యతీతాఖ్యాః పంచ కలాకళాధ్వ॥

తత్త్వాధ్వ॥

పృథివ్యానాదాం తపత్త్రింశత్తత్త్వాని తత్త్వాధ్వ
త్రీనాదాది విద్యాతత్త్వాంతాని పంచశుద్ధతత్త్వాని॥
తతః క్తం తత్త్వప్రకారే ॥ శుద్ధాని పంచతత్త్వా న్యాద్యంతేషు
స్మరంతి శివత్వం । శక్తిస్స వా శివేత త్స్వే ఈశ్వర విద్యాఖ్యత స్వే చేతి ॥
మాయాది పృథి వ్యంతాన్వేక త్రింశత్తత్త్వాని అశుద్ధతత్త్వాని.

మ, మాయా యంచ అనంతేశ్వర ద్వారాగామ అనికరిణ సూత్రమున చెప్పుచున్నాడు.

తా॥ శుద్ధాధ్వకు కర్తృశివుడే. అశుద్ధాధ్వకు కర్తృ అనంతేశ్వరుడు. కళాధ్వ-తత్త్వా
ధ్వ భువనాధ్వ-వర్ణాధ్వ-పదాధ్వ- మంత్రాధ్వ- అనియధ్వలారు విధములు. ఈయాటికి
సృష్ట్యాది పంచకృత్యములకు శివుడేకర్త.

తత్త్వభువనరూపములైన అశుద్ధాధ్వలకు సృష్ట్యాది పంచకృత్యములకు కర్త అనం
తేశ్వరుడు.

కళాధ్వ.

నివృత్తి ప్రతిష్ఠా విద్యాశాంతి శాంత్యతీతః అనంతేశ్వరు గలవి యయిదును కళాధ్వ
యని చెప్పు బదును.

(3)

చతుర్థ ప్రకరణం.

శ్లో॥ శుద్ధేఽధ్వని శివః కర్తా సృష్ట్యాది పంచకృత్యానాం । అధ్వర్య
శి తే కర్తావ్రాక్తోనం తే శితా ప్రభుః॥

అన్యార్థః ॥ శివః పరమేశ్వరః శుద్ధేఽధ్వని కలా తత్త్వ భువనవ
ర్ణ పద మంత్రయామేషశ్చేదాధ్వని కర్తా సృష్ట్యాది పంచకృత్యానాం
స్వామిః ప్రోక్తః॥ అనంతః ఆనంతేశ్వరః అశితే అశుద్ధే అధ్వని తత్త్వ
భువన రూపాధ్వః ప్రభుః సృష్ట్యాది పంచకృత్యానాం ప్రభుః ప్రోక్తః ॥

కళాధ్వ

అత్రీకలాది పడధ్వన ఇత్యుక్తే నివృత్తి ప్రతిష్ఠా విద్యాశాంతి
శాంత్యతీతాఖ్యాః పంచ కలాకళాధ్వ॥

తత్త్వాధ్వ॥

పృథివ్యానాదాం తపత్త్రింశత్తత్త్వాని తత్త్వాధ్వ
త్రీనాదాది విద్యాతత్త్వాంతాని పంచశుద్ధతత్త్వాని॥
తనూక్షం తత్త్వక్రీడాశే ॥ శుద్ధాని పంచతత్త్వా న్యాద్యంతేషు
స్మరంతి శివత్వం । శక్తిస్స వా శివేతత్త్వే ఈశ్వర విద్యాఖ్యతత్త్వే చేతి ॥
మాయాది పృథి వ్యంతాన్వేక త్రింశత్తత్త్వాని అశుద్ధతత్త్వాని.

మాయా యంచ అనంతేశ్వర ద్వారాగామ అంకిరణ సూత్రమున చెప్పుచున్నాడు.

తా॥ శుద్ధాధ్వకు కర్తృశివుడే. అశుద్ధాధ్వకు కర్తా అనంతేశ్వరుడు. కళాధ్వ-తత్త్వా
ధ్వ భువనాధ్వపణ్ణాధ్వపదాధ్వ-మంత్రాధ్వ-అనియధ్వలారు విధములు. ఈయాచింతిక
సృష్ట్యాది పంచకృత్యములకు శివుడేకర్త.

తత్త్వభువనరూపములైన అశుద్ధాధ్వలకు సృష్ట్యాది పంచకృత్యములకు కర్త అనం
తేశ్వరుడు.

కళాధ్వ.

నివృత్తి ప్రతిష్ఠా విద్యాశాంతి శాంత్యతీతః అనంతేను గలవి యయిదును కళాధ్వ
యని చెప్ప బడును.

భువనాధ్యాయ

కాలజ్ఞానాద్య నాశ్రితాంత చక్షుర్విం శత్యత్తర శతద్వయ
భువనానిభువనాధ్యా॥ తత్రానాశ్రితాది వామాంతాని త్రియత్రిం
శత్ శుద్ధభువనాని॥ అంశస్త్వ మాత్రాది కాలాగ్ని భువనాంతా న్యేకన
వ త్యత్తర శతభువనాని శుద్ధాని॥

వర్ణాధ్యాయ

అకారాదిక్ష కారాంతాని ఏతాని శంచద శాక్షరాణివర్ణాధ్యా

పదాధ్యాయ

తత్త్వోన్యాయ్యాసి మంత్రీరూప ఏకాశీతిపదాని పదాధ్యా॥

మంత్రాధ్యాయ

బ్రహ్మంగరూపా ఏకదశ మంత్రాః॥ మంత్రాధ్యా

తత్త్వాధ్యాయ.

పృథివ్యాది నాదాంతము వరకుగలను పృథియారుతిత్వములు తత్త్వాధ్యయనబడును.
నాదము మొదలుకొని విద్యాతిత్వము వరకున్న నయమతిత్వములు శుద్ధ తత్త్వాంత
ర్గతములు.

తిత్వప్రకాశక యందీవిషయము చెప్పబడినది.

శుద్ధతిత్వములయందు ఆద్యంతములయందు శివతిత్వమును సుదాశిత తత్త్వమునందు శక్తియును, విద్యాతిత్వమున ఈశ్వరతిత్వమును జేర్చుచున్నవి.

భువనాధ్యాయ.

కాలజ్ఞానము మొదలుగ ఆనాశ్రితాంతము వరకుగల 224 భువనములు భువనాధ్యయన
యని చెప్పబడును. వానియందు ఆనాశ్రితభువనము మొదలుకొని వామభువనాంతము
వరకుగల శివ భువనముల శుద్ధభువనములు.

అంశస్త్వమాత్రా భువనము మొదలుకొని కాలాగ్ని భువనాంతము వరకుగల ౧౯౦
భువనములు అశుద్ధభువనములు.

వర్ణాధ్యాయ.

అకారాదిక్ష కారాంతము వరకుగల వర్ణములు వర్ణాధ్యయన బడును.

పదాధ్యాయ.

వ్యోయ్యువాసి మంత్రీరూపమైన ౩1 పదములు పదాధ్యయన బడును.

అన్యోన్య సంబంధః.

మంత్రోపద వర్ణాధ్యత్రయం శబ్దరూపం । భువనతత్త్వ కళాధ్యత్రయం అర్థరూపం । మంత్రాధ్యా పదాధ్యాన మాశ్రయతి । వర్ణాధ్యాభువనాధ్యాన మాశ్రయతి । భువనాధ్యాన త్వాధ్యాన మాశ్రయతి । తత్వాధ్యా కళాధ్యాన మాశ్రయతి ।

అనంత మనః తేజస్వ రేణ ఊర్భాశి మాయా కార్యాశి కానీత్యా శంక్య బిందు కార్యోపాధిసత్ నామమాత్రేణ మాయాకార్యాశి స్మప్తిక్రమేణ వృగేంద్ర సూత్రేణకథయతి ॥

మాయాస్మప్తిక్రమః.

శ్లో॥ గ్రంథిజవ్యంకంవిద్యారాగప్రకృతిపూరుషాః । గుణాధీగర్వచిత్రా యమాత్రాభూతా న్యనుక్రమాత్ ॥

అన్వార్థః ॥ కలా కలాశబ్దాభిధేయఃనియతిః కాలః విద్యారాగః పురుషః సూత్రాప్రకృతిఃగుణాః ధీః-బుద్ధిః గర్వః- అహంకారఃచిత్రం-మనఃఅక్షం-జ్ఞానేంద్రియం క శ్చేంద్రియాణి మాత్రాతన్మాత్రాః భూతాని-పంచభూతాని అనుక్రమాత్ ॥ క్రమేణగ్రంథిజవ్యం గ్రంథేః మాయాయాః జ్యం అభివ్యంగ్యమితి॥తథాచోక్తం తత్త్వప్రకాశే॥

మంత్రాధ్య.

బ్రహ్మోగదూపమైవ పదనోకంమంత్రోయమితి మంత్రాధ్యయన బదును.

మంత్రోపద వర్ణాధ్యయన మాయను శబ్దరూపములు.

భువనతత్త్వ కళాధ్యయన మాయను అర్థరూపములు.

అన్యోన్య స సంబంధము.

మంత్రాధ్యపదాధ్య నాశ్రయించును. పదాధ్యవర్ణాధ్య నాశ్రయించును. వర్ణాధ్య భువనాధ్య నాశ్రయించును. భువనాధ్యతత్వాధ్య నాశ్రయించును. తత్వాధ్యకళాధ్య నాశ్రయించును.

పుంసాక్షా కర్తృత్వాద్ధంమాయాతః తస్మిన్చకం భవతి । కాణో
నియతిః పురుషః కలాచ పిద్యారాగశ్చ । ఆవృక్తం మాయాణో
గుణతత్త్వం తదను బుద్ధ్యహంకారః । చేతోధీః కర్మేంద్రియ తన్మాత్రా
ణ్యపిచభూతాని । పురుషస్య భోగముతో ప్రదానతో వింశతి ర్భవత్త్వ
ధికాయక్మాత్ ప్రకృతిగుణానాం సాత్యంతంవస్తుతో భేదః । అతిశంభుః
ప్రకృతి పురుష భోగార్థం స్థూలసూక్ష్మ శరీరాణి మాయాం । నిత్యో
భ్యకరోతీత్యాచా ॥

కర్మ్యావేక్ష్య శంభుర్మాయాం విమోభ్యశక్తిభిఃస్వాభిః । ప్రతిపు
రుషంభోగార్థం వపూంషి కరణా నిచాధతే ॥

అత్యమాయయా తత్త్వానిస్థూల సూక్ష్మభేదేనద్విప్రకారాణి త

నామమాత్రముగ మాయాకౌర్యములను సృష్టికృమముగ నిర్మాపించు మిన్నాడు.

మాయా సృష్టికృమము.

తా॥ కల- కాలము, విద్య- రాగము- పురుషుడు- బుద్ధి- అహంకారము- చిత్త
ము- జ్ఞానేంద్రియ కర్తృత్వములు- శబ్దస్పర్శరూపరసగంధములు. పృథివ్యాపస్తే జ్ఞో
వియురాకాశములు. క్రమముగ మాయాజన్మములై వెలయుచున్నవి. తత్త్వప్రకారమునం
డు గూడనిటుల వచింపఁ బడినది.

ప్రపంచమున పురుషుడు కౌర్య కర్తృత్వమును వహించి చేయుటను మాయనుండి
కాలము- నియతి-పురుషుడు- కలా- విద్యారాగము గలిగెను. ఆవృక్త మాయనుండి గుణ
తత్త్వము. తదనుబుద్ధి- అహంకారము. చిత్తము కర్తృత్వములు తన్మాత్రా-పంచ
భూతిములు గలిగినవి.

ప్రకృతి పురుషులకు వస్తువిభేదములేదు. కౌపున శివుండు ప్రకృతి పురుష భో
గముకొరకు స్థూలసూక్ష్మ శరీరములను మాయనుతోభింపజేసి చేయుచున్నాడు.

ఈశ్వరుడు అనుభవనీయములగు కర్మలనుజూచి స్వకీయ శక్తులతో మాయనుతో
భింపజేసి ప్రతిపురుషుని భోగముకొరకై శరీరేంద్రియములను నొసగుచున్నాడు.

ఇవిలా మాయాతత్త్వము స్థూలసూక్ష్మ భేదమున రెండువిధములు స్థూల రూప
ములు భువనాధారములై వెలయు చున్నవి సూక్ష్మరూపములు సూక్ష్మ శరీరములై ప్ర

త్రాస్తూలరూపాణి భవనానామాథానో భవతి । సూక్ష్మరూపాణి సూక్ష్మశరీరాణి భవంతి తత్సూక్ష్మ శరీరయాచ కాలాది తత్త్వోత్పత్తిం తత్కార్యం చాహం ।

అధికాల లక్షణమాహం.

నానావిధ శక్తిచుయూ సాజనయతికాలతత్వ మాదావా భావి భవద్భూతమిదం కలయతి జగదేవ కాలోతః ॥

నియతి లక్షణం .

నియతిర్నియమసహసా మాయాతస్య పృథగంతరం భవతి నియమయతి యేన నిఖిలం తేనేయం నియతిరిత్యుక్తా ॥ అధికాల లక్షణ మాహం॥

కలాతత్వం.

మాయా తత్త్వదనుకూల మలం నృణా మేకతస్తు కలయిత్వా వ్యంజయతి కర్తృశక్తిం కలేత తేనాహం అపేచ ॥ కాలేన నియత్యా దామ్యం సర్గతా ముపేయతా సతతం విదధాతి వ్యాపారం నిజ మేషాం

కాలేన చున్నది అనూత్మ శరీరరూపములైన కాలాదితత్వముల యుత్పత్తిని, వాటికార్యమును జెప్పుచున్నాడు.

కాలతత్వము.

జరుగబోవునదియు- జరిగినదియు- జరుగ మున్నదియు- అంతయు కాలగర్భితమై యున్నది. నానావిధ శక్తిచుయమై యిది ప్రకాశించు చున్నది.

నియతి లక్షణము.

నియతి యనగా నియమించుట, దీనికర్వాతనే మాయయావరించు చున్నది. ఏకారణమున సమస్తమును నియమించు చున్నదియో, ఆకారణమున నియతి యని చెప్పబడుచున్నది.

కలాలక్షణము.

మాయయేపురుషులకు కర్తృవకూలమును మలమును గలిగింపజేసి కలయను పేరుచే తనయొక్కతత్త్వ శక్తిని వ్యక్తికరించు చున్నది.

హ్యవనిపర్యంతం కలా భోక్తృ స్వరూపం ప్రకటయతి || ముఖ్యమం
తరంగ కారణం కాలనియత్యోః బహిరంగ సంఖ్యాననియ మత్వేన
కారణత్వం ఆభిముఖ్య మిత్కర్థః । అథపురుషస్య విషయప్రదర్శన నిమి
త్తం ఏషా కలైవ విద్యాతత్వం ప్రకాశయతిత్యాహ ।

* విద్యాతత్వం. *

ఉచ్ఛద్య కర్తుశక్తిః పుంసాం విషయ ప్రదర్శననిమిత్తం । విద్యాత
త్వం సూత్రే ప్రకాశయాపం కలై వైషా । ఏషావిద్యాతత్వః జ్ఞానక్రి
యాశక్తి రావరణా అనాదిమలం చిత్వావిషయజాతం దర్శయతిత్యాహ ॥

ఆవరణంభి త్వేషా జ్ఞానాఖ్యాయా స్వకర్మణా శక్తిః । దర్శయతి
విషయజాతం కరణం సేహత్మినః పరమం । ఆత్మం శృక్తి ర్మతేనదాద్యా
భవతి కలయా మలనివృత్తాదపి విద్యాకరణం వినావిషయగ్రహీణ అ
సమర్థః తస్మాత్కారణా ద్భోగయాపకార్యే ముఖ్యంకరణ మిత్కర్థః

మరియు, కాలనియతత్వములకు హా బడి భూప్రాయంతము వానికి తగినవ్యాపా
రమును నేది చెయ్యచున్నదో అదియు కలయన బడును.

కలభోక్తృ స్వరూపమును బ్రకటించును. కాలనియతి తత్వములకు అంతరంగ కా
ణమై సంఖ్యా నియమమున బహిరంగ కారణము కూడఁగును.

పురుషునికి విషయమును జూపించుటకై యీకలయే విద్యా తత్వమును బ్రకాశిం
ప జేయచున్నది.

పురుషుని విషయప్రదర్శన నిమిత్త మగు కర్తృశక్తిని మేలుకొలిపి యీకలయే వి
ద్యా తత్వమును బ్రకాశింప జేయను.

విద్యాతత్వము.

ఈవిద్యా తత్వము ఆత్మకు జ్ఞాన క్రియాయాపకమగు శక్తికి ఆచ్ఛాదనముగా నుం
డుకానిమలమును ఛేదించి విషయ సమూహమును గన్పరచును.

తా॥ స్వకీయ కర్మచే జ్ఞానరూపమగు శిశక్తి యావంతమును ఛేదించి ఆత్మకు వి

అపిచ ॥ బుద్ధిర్వధా న్యభోగ్య సుఖాదిరూపా భవేత్కరణం
విద్యేయం కరణం న్యాద్విషయగ్రహణే పునర్బుద్ధిః । అత్ర ఇంద్రియ
పదార్థా బుద్ధిరేవ నిశ్చికోతి ॥ నైవలహం సుఖ అహందుఃఖ తి శ్రీ
త్యయం విద్యాకరణేన జానాతీత్యర్థః ॥

అథ రాగ తత్త్వ మాహ ॥

రాగోభీష్టాంగాశ్చ విషయచ్ఛేదం వినైవ సామాన్యః । పురుష
కృష్టి హేతో ర్విలక్షణో బుద్ధిశక్తేభ్యః ॥ అత్ర ఆత్మా పురుషత్వం క
థం ప్రాప్నోతి త్యాశంక్య కలాది పంచతత్వ యోగేన భోక్తృత్వవ్యవ
స్థా పనేన పురుషాఖ్యతా సంధవతీత్యాహ ॥

పురుషతత్త్వము.

తత్త్వేరేభిః కలిరోభోక్తృత్వదశాయాం యథావశోర్నీతః । పురు

షు సమూహాయు జూపించును.

ఆస్మకక్తియలముచే మందగించును. కలాశత్యమున మలనికృత్తి కలిగినను విద్యా
తత్త్వరూపముల సాధనభౌతిక విషయమును గ్రహించుట మందసమర్థమగును.

ఇతరులచే ననుభవించ దగిన సుఖాది రూపములకు బుద్ధి మెట్టుల సాధనమగునో,
ఆటలే విషయగ్రహణము నందుమాడ విద్యాతత్త్వము సాధనమగును. బుద్ధియే యింద్రి
యపదార్థముల నిశ్చయించును. నేనుమఖిని. నేనుదుఃఖిని. అనివిద్యా సాధనమున దెలిసి
కొననేడు.

రాగతత్త్వం.

బుద్ధిర్వధాశ్చ విలక్షణమై పురుషప్రకృత్తికః గారణమై యభీష్ట విషయముని
రోధించుజాలక యుండునదియే రాగతత్త్వము.

పురుషతత్త్వము.

ఆత్మపురుషత్వము నెట్లు బొందునని యాశంకించికొని కలాదితత్త్వయోగమువభో
క్తృత్వమును జెందుటచే పురుషుడని నామము గలుగుచున్నది.

ఈతత్త్వములతో గూడికొని భోక్తృత్వదశ యందు నెట్లు పశువుతీసి కొని రాలు

మాఖ్యతాం తథాయం లభతీచత త్వే గుణానాంచ॥ అథ ప్రకృతితత్వం ద
ర్శయతి॥

ప్రకృతి తత్వం.

పురుషస్యహి భోగార్థం కలై ప తస్మాద్ప్రసూయతే వ్యక్తం ।
తదనభివ్యక్త గుణత్వాద వ్యపదేశ్యం తడవ్యక్తం ।

అస్మాద్ధః ॥ పురుషస్య భోగార్థం 'భోగపాథనతత్వార్థం కలై ప
తస్మాద్ప్రసూయతానంతరం । అవ్యక్తం ప్రకృతితత్వం ప్రసూయతేహి
అత్ర గుణవ ప్రికృతిరితి సాంఖ్యః వదంతి । తత్తథా నభవతి తద్
వ్యక్తం ప్రకృతిః । అనభివ్యక్త గుణత్వాత్ । అవ్యక్త వ్యపదేశేనభే
దో నాస్తి గుణానాం ప్రకృతి కార్యత్వేన హేతునా భిన్నత్వం గుణా
నాం కారణత్వాత్ ప్రకృతి రన్యక త్స్ మిన్ద్రి ॥

దీచున్నదో? అటులే గుణాదుల లోను లెక్కింపబడు యందును పురుషుడను పేరును కలా
దితశ్వసంబంధమున నాత్మపొందు చున్నది

ప్రకృతి తత్త్వము.

పురుషుని యొక్క భోగపాథనము కొరకు రాగతిత్వానంతరమున, అవ్యక్త మేప్ర
కృతి తత్త్వమును గనచున్నది.

గుణమే ప్రకృతి యని సాంఖ్యులు వచించుదురు. అదియటులగాదు. అవ్యక్త మేప్ర
కృతి యనిచెప్పు వలయును. ఏలయున:- అనభివ్యక్త ములగు గుణములుగలదనుటయే యందు
లకుఁ గారణము.

అవ్యక్త మని వ్యవహరించుటచేత భేదములేదు. ప్రకృతి కార్యమగుట చేతను, గు
ణములు కారణములగుటచేతను ప్రకృతియే అవ్యక్తము.

గుణతత్త్వము.

అవ్యక్తము నుండియే గుణతత్త్వము కల్గింది. అది సత్త్వరజస్తమోరూప గుణముల
ను సుఖదుఃఖములను మోహమును బ్రకాశింపజేయును. ప్రకృతి నియమరూప కార్యమే

గుణతత్వము.

అష్టకాద్గుణత్వసముద్భవమూహా । అష్టకాద్గుణ తత్త్వం । వ్యా
పారో నియమమూహ కార్యంచ । సత్త్వంరజస్తమశ్చనుఖదుఃఖ మూహ
హేతవశ్యత్వపిచక్రీణాశః॥ ప్రవృత్తిసియమమూహ కార్యం గుణతత్త్వం అ
ష్టకాత్ ప్రకృతితత్త్వాత్ అభూత్ । అపిచసత్త్వం సత్త్వగుణః రజఃఃజోగు
ణఃతమస్తమూగుణఃఅపిచక్రీ మేణనుఖదుఃఖ మూహ హేతవశ్యత్వోక్తాః॥

ధీలక్షణము

తతః విషయ వ్యవసాయ మూహ బుద్ధిలక్షణం దర్శయతి ॥ భగ
వతి గుణశ్రియశోధీః విషయ వ్యవసాయమూహిణీ చేహ । సాపిత్రి విధా
నుగుణః ప్రాక్తనకర్తారు సారేణ ॥

అహంకారతత్త్వం

సశ్రివిధో హంకారో జీవనసంరంభగర్వ మూహాయం ॥ ఆభో
గాస్తదశో వై విషయ వ్యవసాయశామేతి । సాత్త్విక రాజస తామస భే
దేన సమయతే శ్రిశస్తేన । సచత్రైజ సవైకారిక భూతాదిక నామభిన్న
ముఛ్యసః । తస్మి అహంకార త్రియభేదేన మః ఆధ్యాయః జాతాః ।
తానాహత్రైజస స్తస్మి మనోవైకారికంధ వేదితచక్షోః భూతాదేస్తస్మా
త్ప్రాప్త్యాంపూయమేతస్మాత్ ॥ అపిచ॥ ఇచ్ఛాపూపంహి మనోవ్యా

గుణతత్త్వము.

ధీతత్త్వము.

గుణశ్రియమనుండి విషయము లందు నిరంతర పరిశ్రమచే ప్రధానముగాగల బు
ద్ధి తత్త్వము జనించెను.

అహంకారతత్త్వము.

అహంకారము శ్రివిధము. జీవనమునందుగల గర్వమూహముగలది. అదిసాత్త్విక రా
జస తామస భేదమున జనించును. త్రైజసమనివై వైకారికమని భౌతికమని త్రివిధము.

ఇచ్ఛాపూపమైనది మనోవ్యాపారము దానికి సంకల్పము కలుగుచున్నది. శోత్రి
ము. త్వక్కు. దృక్కు. జహ్వ. నాసిక. బుద్ధింద్రియములు. శబ్ద స్పర్శరూపరసగంధము

పార స్తస్యభవతి సంకల్పః । బుద్ధ్యతాణిశోణి త్వజ్జిహ్వా వాసాచశ్చ
వ్యా ప్రేమాం ॥ శబ్దస్పర్శ రూపం రసశ్చ గంధశ్చ । ఇత్యే ప్రేమాం విష
యాః క్రిమేణ పంచాపి పంచానాం । శబ్దానాం గ్రహణం వ్యాపారః
కీర్తితః । క్రమేణై వాంచ ॥ వాక్పాణి పాదపాయూపస్థాః కర్మేంద్రి
యాణి స్యుః । పంచనాదాన విహరణోత్సర్గానందాశ్చ కర్మేమాం ॥

అంతః కరణబహిఃకరణ భేదః

అథఅంతః కరణబహిః కరణభేదమావా । అంతఃకరణం ప్రేక్షా
బుద్ధిరహంకార చేతసీ చేతి బుద్ధీంద్రియ కర్మేంద్రియభేదాభ్యాంచ భ
వేత్పునర్దశధా । అథ తన్నాత్రేభ్యః ఖపచన తేజోంభసీక్షేప్తేపంచభూ
తాని । తన్నాత్ర నియమవి కేషః శబ్దాదీనాం ప్రకీర్తితః । ఖానియుక్తాః
పంచతన్నాత్రేభ్యో భూతసృష్టిమాహ భూతాని పంచతేభ్యో భవంతి ।
తాన్మేకగుణాని గుణద్వంద్వాదీని । ఆకాశస్మశబ్దః ఇత్యేకగుణః । శబ్దస్పర్శ
గుణౌవాయాః । శబ్దస్పర్శ రూపగుణాః త్రయే । శబ్దస్పర్శరూప రసగుణాః
ఉదకిన్య । శబ్దస్పర్శరూపరసగంధ గుణాః పృథిన్య ఇత్కర్థః ॥

అథపంచభూతవ్యాపారమావా.

అవకాశ వ్యాపార పాక సంగ్రహణ ధారణాక్రియా ప్రేమాం

అ పీనికి విషయములు. క్రమముగ వాక్పాణి పాదపాయూపస్థలు కర్మేంద్రియములు ప
ంచనాదాః విహరణోత్సర్గా నందములు పీనికర్మములు. అనగా నీపంచేంద్రియములు చేయు
పనులు.

అంతః కరణబహిః కరణభేద నిరూపణము.

ఇందులో అంతః కరణబహిః కరణభేదము గలదు. అంతః కరణము బుద్ధియని, అ
హంకారమని, చిత్తమని మూడువిధములు. జ్ఞానే ద్రియములైదు. కర్మేంద్రియము లైదు.
ఈపదియును బహిః కరణభేదములు.

భూత వ్యాపారము.

పంచ కన్నాత్రల నుండి పంచభూతములు జన్మించినవి. శబ్దస్పర్శరూప రసగం

వ్యాకార భూతానాం వ్యోమాదీనాం సహముదిచ్ఛాః | అత్రో ఇంద్రియ
ణాం తన్నాత్రాణ్మేన ఆవధారణా కథయతి | కార్యమిదం దశధా య
త్కరణైః కార్యజేసయా విశ్య | కరణస్య సమర్థత్వాత్ కార్యం | సం
శ్రిత్య చేష్టం తే || అవ్యక్త పశ్యతేనాం గుణైస్తు సుఖదుఃఖయో హయా
పతయా అన్యయః ఇవా నిఖిలానంద కరోవిభాతి విశేషో యః | శబ్దా
దాగుణసామ్యేతుల్య త్వే చాన్యయోత్ర విజ్ఞేయః | తత్త్వానాం స్థితి
రేషా కథితా సృష్టికృమేణ సర్వేషాం | ఇద్ధం అశుద్ధ మాయాకార్య
ణ సహస్ర దర్శితదాధారం కర్మస్వరూపం శ్వసారోత్తర సూత్రేణ
దర్శయతి ||

కర్మపాశ విచారము.

ధర్మాధర్మాత్మకం కర్మ తచ్చోపాధి మద్ధతః | జాత్యాముః భో
గదం యేన నామశ్రింశచ్యతే క్వచిత్ || కర్మధర్మాధర్మాత్మకం పుణ్య
పాప స్వరూపకంతిచ్చత స్మృత్య ఆధతః | ప్రయోజనేభ్యః జాత్యాము
ర్భోగదం జాతిప్రదం ఆయుః ప్రదం భోగపదం ఇతిత్రీవిధం | త్రిప్ర

థమలే పంచతిష్ఠాత్రిలు. ఇవిపంచభూతి గుణములు.

అకాశమునకు శబ్దము గుణము. వాయువునకు శబ్దస్పర్శము గుణములు. అగ్నిశబ్ద
స్పర్శరూపములు గుణములు. జలమునకు శబ్దస్పర్శరూపరసములు గుణములు పృథివీ గుణ
ములు శబ్దస్పర్శరూపరసగంధములు.

అవకాశము - పూహణము పాకము సంగ్రహణము - ధారణము - ఈపంచభూ
కృత్యములు. దేశేంద్రియములచే కార్యవిర్వహణము గావింపబడుచున్నది. అవ్యక్తాత్మక
గుణములచేతనే సుఖదుఃఖ మోహరూపములు గలవి.

ఈవిధముగాను తుదరూపమల మాయాకార్యమును ప్రదర్శించి తదాధార మగు
కర్మస్వరూపమును విశ్వసారోత్తర సూత్రమున నిరూపించు చున్నాడు.

కర్మపాశ విచారిము.

కర్మపుణ్య కర్మముని, పాపకర్మముని రెండు విధములు. ప్రయోజనము ననుసరించి
జాతిప్రదమని ఆయుః ప్రదమని, భోగప్రదమని మూడువిధములు.

కారం యేన కారణేన అమిశ్రం అన్యోన్యమిత్రీ రహితం కేవలజాతిప్రదం
వా కేవలాయుః ప్రదం వా కేవలభోగప్రదం వా క్వచితునపచ్య తేభోగ్య
త్వ రూపేణ పరిపాకదత్తాం న ప్రాప్య తే! అథకర్మణః అశేష స్వరూపం
ప్రకేంద్రీసార్థద్వయ సూత్రేణ ద్వియతి॥

శ్లో॥ కర్మవ్యాపార జన్యత్వా జ్ఞనిదం సూక్ష్మభావతః । అదృష్ట
జనకం (భోగ్య) మధ్యాత్మాదితీసాధనం ।

అస్మార్థః! వ్యాపార జన్యత్వాత్ వ్యాపారైః మనోవాక్కాయచేష్టా
భిః । జన్యత్వా జ్ఞనిదం యోగ్యత్వాత్ కర్మసూక్ష్మ భావతః ఇంద్రి-
యగ్రహణ కారణాయోగ్యత్వాత్ । అదృష్ట జనకందేహేంద్రియభు
వనాది జనకం కారకం జనితదేహేంద్రియ భువనాని ధారకం భో
గ్యం । భావప్రచ్ఛయాదిరూపేణ భోగయోగ్యం అధ్యాత్మాది తీసా
ధనం! అధ్యాత్మా ఆధిభూతాధిదైవతరూప సుఖదుఃఖ త్రయస్య సాధ
నం కారణమనః! ప్రసాదోద్వేగోద్ధ్యాత్మిక సుఖదుఃఖస్య అంగనానం
భోగస్య గజసింహాది విభవాది జనకస్య ఆధిభౌతిక సుఖదుఃఖస్య అభి
మతానభిమత పాత వర్షతపాది జనఃస్య ఆధిదైవిక సుఖదుఃఖస్య కార

అన్యోన్య పంబంధములేక, కేవలముజన్మప్రదమైనా కేవలమాయుః ప్రదమైనా, కే
వలభోగప్రదమైనా భోగ్యత్వరూపమున పరిపాక దశనుపొందదు.

కావునకర్మక శేషస్వరూపమునుమృగేంద్రీయముచే బ్రదిర్పించుచున్నాడు.
మనోవాక్కాయములచే జనించుచుది యగుటవలన జనిదమనియు, సూక్ష్మేంద్రియ
ములచే గ్రహింపదగినది యగుట వలన అదృష్టమనియు, జేహేంద్రియాది భువనా ధార
మగుటవలన ధారకమనియు, భోగయోగ్యమును, అంగనాసంభోగము మొదలయిన యా
ధ్యాత్మిక సుఖమునకును, గజాహింసాది విభవకారణమైన భౌతిక సుఖమునకును యిష్టా

ణమిత్యర్థః ।

తస్మాత్సత్యతయోనిత్వా ధర్మా ధర్మస్వరూపకం స్వాదేవిపా
కమభ్యేతి తత్సృష్టౌ పునఃయుజ్యతే । మాయాయాం వర్తతేచాంతేనా
భుక్తంక్షయమేతిచ ॥

అస్యార్థః ॥ తత్కర్మ సత్యాన్యత యోనిత్వాత్ । అత్ర సత్యా
న్యత పదానివిహితానిసృష్ట క్రియామంజోప లక్షణం తత్కారణేన స
త్యా సృష్టేష్ట దేవతా మధ్యానస్తోత్రపాఠ యజ్ఞనాది రూపపరవధూ
జహిర్ష ప్రివాదాది సంభోగాదిరూప విహిత నిష్పిద్ధక్రియాణాం యోని
త్వాత్ । కారణత్వాత్ । ధర్మాధర్మ స్వరూపకం ధర్మాధర్మభ్రాంత్యా
పాపస్వరూపకస్యాది ప్రళయకాలే విపాకంభోక్తం యోగ్యంపరిణామ
మభ్యేతి । వర్వత్రాప్రాప్నోతి తత్పరిణామ కర్మసృష్టేః సృష్టేరనంతర
ముపయుజ్యతే । భోగ్యరూపేణ వినియుజ్యతే । అంతేచప్రళయకాలే
మాయాం తే సంస్కారరూపేణ అభుక్త వనుపభుజ్య మానంక్షయం
నాశం నచైతి నప్రాప్నోతి తథావోక్తం తత్ప్రప్రకాశేక్ష రాజనాదిప్రా
క్తం ధర్మాధర్మాత్మకం విచిత్రంచ । ఇద్ధం శుంచవిధాః పాశాః సం

నిష్ట సంప్రాప్తమైవ వగ్ధాతపాది అధిదైవిక సుఖమువలన గాంధమైనదియై యాకర్మ ప్ర
కాశించు చున్నది.

మఱియు, నాకర్మయిష్ట దేవతల మతించుటవలన, పరవధూగమనాది నిషేధక్రియ
లవలన గాంధమై భ్రాంత్యా పాపరూపమై ప్రళయ కాలమున పరిణామము నొందు చున్నది
పరిణామము నొందిన యాకర్మ సృష్టికనంతర ముపయోగించ బడుచున్నది. ప్ర
ళయ కాలమున సంస్కార రూపమున, అభోజ్యమై నాశమును పొందు చున్నది గాను.

తత్ప్రప్రకాశమున నిటుల వచింప బడినది. ధర్మ స్వరూపము గలిగినిరాధత

శివజ్ఞాన శేఖరే.

మల తిరోధాయశక్తి చిందుమాయాకర్మేతి సంజ్ఞా

నిర్ణయః॥

వన్ననానాధ్య పాదారవింద పుష్పంధయ హృద

వర్య పీఠాదీశ్రీ శివజ్ఞాన శేఖరే పాశనిరూపణం

॥

దేవది ఈరితిగా పంచపాశములు సంక్షేపముగా వచింప బ

యని, శక్తియనిబిందువని, మామయని, కర్మయనిపాశవాములు.

వీరవా రాధ్యులవారి శిష్యుడగు ఘంటనామాత్యునిచే రచిం

పాశనిరూపణమును పేరుగల చతుర్థప్రకరణము ముగిసెను.

—•—•—•—•—

పతిపశుపాశవివరణము.

శివాగమముల యందుఁ బతి. పశు. పాశముల విచారము మిక్కిలి జేయఁబడినది శివజ్ఞాన కేఖరమనందును, ప్రథమ ప్రకరణమునఁ బతిపామాన్య లక్షణము. ద్వితీయప్రకరణమున, పతివిశేషలక్షణమును, తృతీయప్రకరణమున పశులక్షణమును, చతుర్థ ప్రకరణమునఁ బాశలక్షణమును వదిలిపఁ బడినవి. పతిపశుపాశముల స్వభావము. ములభముగాగ్రహింప దగినదిగాను. కొవున వాటిని గూర్చి సరిగ్రహణముగా ముచ్చటెందును.

పతి నామములు.

పతి. శివుఁడు. అక్షుఁడు. అజడము. చేతనుడు. విభువు. జ్ఞాని. ప్రేరకుఁడు. కర్త. స్వంతంతుఁడు మొదలగునవి.

పశునామములు.

పశువు. జీవుఁడు. క్షురుఁడు. జడుఁడు. అచేతనుఁడు. అణువు. అజ్ఞాని. భోక్త. అస్వంతంతుఁడు మొదలగునవి.

పాశనామములు.

పాశము. బంధము. జడాజడము. క్షరాక్షరము. చేతనాచేతనము భోగ్యము. మొదలగునవి.

వీలొని భేదములను క్రమముగా నిరూపింతును. పతియనగా. శివుఁడు. పశువు అనగా జీవుఁడు. పాశమనగా బంధమని భావము.

పతినిరూపణము.

కున్మరలేనిది కుండలు కయారుకొనటుల సారినాడులేనిది వస్త్రముకయారుకొనటుల, బుద్ధిమంతుడగు నొకవ్యక్తి లేనిది యీ ప్రపంచము నిర్మింపఁ బడనేరదు. అవ్యక్తియే శివుడు. ఈమహాత్ముని సంకల్పముననే చరాచర ప్రపంచము నిర్మింప బడు చున్నది. ఇతినికేఁ ౨ శుపతియని పేరుగలదు.

ఈవిధే బ్రహ్మమొదలుకొని తృణగుల్మముల వరకుగల సకల పశుసమూహమును పాశములను త్రొళ్లచే బంధించి యాడించు చున్నాడు.

పతి భేదములు.

శివస్వరూపుఁడగు అపతి శివుడనియు, పదాశివుడనియు, మహేశ్వరుడనియు, త్రివిధముగా నయ్యెను. శివతత్త్వము నిష్కలము. సదాశివతత్త్వము సకల నిష్కలము. మ

హేళ్యర తత్వము సకలము.

అందును శివతత్వమొకే విధము. సదాశివతత్వమయిదువిధములు. మహేశ్వరతత్వము యిరువదియైదు విధములు.

శివతత్వము.

అదిచుద్ధ్యాంత శూన్యమై నిష్కల నిరంజన నిర్గుణాది శబ్దవాన్యమై వాఙ్మనో తీ తమై లింగా కౌరమై వెలయునదియే శివతత్వము. ఈశివతత్వమే శివుడు. నాయాద్యచే తనము.నంతయు నడుచువాడు. అటుల జీవుడు శరీరమునందుండి శరీరిచే కార్యములొనరం పు జేయుచున్నవాడో, అటులనే పరమేశ్వరుడును జీవగణముచే చేయుచు చుండును.

మామిడి వృక్షము ఫలకాలము నచ్చునప్పటికెటుల ఫలముల నొసగుచున్నదో, అటులనే సర్వేశ్వరుడగుశివుడు లింగసంక్షోభము వలన కోరిక గలిగి కుద్ధాధ్వ వాసులయొ పయోగము కొరకును పర్యతత్వములప్పుష్టికొర పుతనంతటకా నేదియిచ్చును

ఆపరమేశ్వరుని సహస్రాంశమువలన చింతాపగాళక్తియు, ఆళక్తి సహస్రాంశమువలన అదిశక్తియు, అదిశక్తి సహస్రా శ్చలన ఋచ్ఛాళక్తియు, ఋచ్ఛాసహస్రాంశమువలన జ్ఞాశక్తియు, తత్సహస్రాంశమువలన క్రియాశక్తి యు జనించినవి

ఈశక్తి యనాదియే గాని, అగంతుక మైది గాను. నిష్కల స్వరూపము నుండి వచ్చిన యాళక్తులకన్నిటికి నిష్కలము అనియే పేరు. పరిత శ్చును వదిలి పుష్పముడనటుల శక్తిని విడిచి శివుడు లేడు. శ్చశక్తి త్తోభమాశ్రముననే లీలాభియుఖుడై, శివునిచే పేరింపితిపడెడి పరాశక్తి కార్యముల నన్నిటిని జేయుచున్నది. లీలాంత మతిదు ఆశివతత్వముండే లీమగుచున్నది. అనిష్కల పరశివుడే జీవుల ననుగ్రహించుటకై సకల నిష్కల రూపమును ధరించును.

సదా శివతత్వము

ధ్యానించుటకును, పూజించుటకును నిష్కలరూపుడగు నాశివుడు సదాశివరూపమును ధరించెను. ఈసదాశివునికి సకల నిష్కలరూపముగలదు. శివసంజ్ఞగల తత్త్వమొకటియే. కాని, శక్తి సంయోగమున ననేక భేదములు కన్పింపబడినవి.

సాదమనగా రూపమని యర్థము. ఈసదాశివునికి పంచ సాదములు అనగా పంచ రూపములు గలవు.

పంచసాదములు.

శివసాదము మొదటిది. సదాశివుడని కూడ పేరుగలదు.

రెండవది ఆమూర్త సాదము. ఈశుడని పేరు.

మూడవది. సమూర్త సాదము బ్రహ్మేశుడనియు బ్రహ్మయనియు పేరు.

నాల్గవది కర్తృ సాదము. ఈశ్వరుడని పేరు.

అయిదవది కర్మసాదము. ఈశానుడని పేరు.

శివసాదము.

పరాశక్తితోగూడికొని స్వతత్త్వముల కలయ్యమై సర్వతోముఖమై బ్రోతరూపున నూత్నోత్సాహము రూపమున వెలుగు శివతత్త్వమే శివసాదము.

అమూర్త సాదము.

ఉదయస్తమములులేక వృద్ధిక్షయములేక స్వభావముగనే రూపరహితమై సర్వకస్తువులను బ్రకౌళింప జేయుచు ప్రపంచోత్పత్తి లయములకు నిలయుమై అమూర్తమెదివ్యలింగాకారమున వెలుగునదియే అమూర్త సాదము. దీనికి మూలస్తంభమని పేరు గలదు.

సమూర్త సాదము.

త్రినేత్రము- ఏకమఖము గలిగి కళావిరాజితమగు సావయవరూపమే సమూర్త సాదము.

కర్తృ సాదము.

స్ఫుటికకౌంతిగల దివ్యలింగాకారమై పంచశిరంబులను, నాలుగు ముఖములును, పండ్రెండు నేత్రములు- యెనిమిది హస్తములు- రెండుసాదములు- శూలపరశు ఖడ్గా భయ నాగపాశ ఘంటాద్యాయుధంబులును గలిగి సావయవమై వెలుగు నీశ్వర తత్త్వమే కర్తృసాదము.

కర్మసాదము.

సాదబిందువులు కర్మసాదమన బడును. నాదము లింగము. బిందువుపీఠము. బిందు నాదాత్మికమే లింగరూపము. దేనినుండి సృష్టిస్థితిల క్షయము జరుగుచున్నచో అదియేలింగస్వరూపము. ఇదియే కర్మసాదమని చెప్పబడును.

పంచతత్త్వ సహితుడై, సద్యోకాతవాచదేవ- అఘోరతత్పురుషేశానములను పంచముఖముల ధరించి వెలుగుచున్న సదాశివుని పంచ సాదములకు పరస్పర సంబంధము గలదు.

అకౌశము నందు ఇంద్ర చాపమునలెడు, దర్పణము నందు ప్రతిబింబము వలెను న
దారివుని రూపము ప్రకాశించు ముందును.

మహేశ్వర తత్త్వము.

జూచుకుటుమును దాల్చి పద్మాసనాసీనుడై సకలరూపుడైయున్నవాడే మహేశ్వరుడు. ఈతనికి నిరువదిలీలలుగలవు. అవిద్వితీయ ప్రకరణమున జూడదగినవి.

ఇంతివరకు విచారించి పంచారణముబట్టి, శివసదాశివ మహేశ్వర తత్త్వములు పతి స్వరూపములని నిశ్చయముప బడెనవి.

పతి కృత్యములు.

పతియొనర్చు కార్యములయిను. అవియేనియిన:-సృష్టిసీతి సంహార తిరోగ్రావ-అ
మోక్ష హములు.

పరిమేశ్వరుడు మేలుకొనినది మొదలుకొని నిద్రించువరకు నిపములు జరుగుచుండు
ను. సృష్టించ తగినవారిని సృష్టించుటయు, రక్షించతగిన వారిని రక్షించుటయు, సంహ
రింపతగినవారిని సంహరించుటయు, మాయాశక్త్యధీశులను గాక్షేయనగినవారినివట్టుచేయు
టయుకర్మపరిపాకమునొందినవారలననుగ్రహించుటయుసర్వేశ్వరునిప్రధానకృత్యములు.

పశుస్వరూపము.

పాశములచే గట్టుబడి స్వకర్మ ఫలమునుభవించుచు, అనాదియలములతో గూడికొ
ని జడత్వమునొందుచు, కించిట్టుండై పతిస్వాధీన యుండువాడే పశువు. జీవుడుకేవలము
పరిశుద్ధుడు గాడు. పశుత్వముచే అనుభవముడడచు. అనుభవములేనిది కర్మచళించదు.

రాగికిదిలుము స్వతసిద్ధముగ జనించుటలు, ఆత్మకు ఆణవమలము స్వముముగబు
ట్టును. పాశబద్ధుడగుజీవుడు దీక్షచే ముక్తి వొందగలడు.

పశుభేదములు.

విజ్ఞానాకలులు-ప్రళయాకలులు - [కేవలులు]- సకలులు అనిపశువులు త్రివిధము.

విజ్ఞానాకలులు.

వీరుమలముతో గూడిన వారు. వీరిలో మలమునశించినవారు కొందరును, మలమున
శించనివారు కొందరునుగలరు. మలమహితులును, అయోనిజులునునగు అసంత- నూత్నేశ
శివోత్తమ- ఏకశత్రు- ఏకయద్ర-త్రిమూర్తి- శ్రీకంఠ- శిఖండులని పేరుగలరమేని మందికి
వుండు పద్మేశ్వరార్చికార మొనంగెలు.

ప్రళయ కలులు.

వీరిలో మల పరిపాకము నొడివిన వారు ముక్తి నొందుదురు. తదితరులు కర్మరశము కలన పుర్యష్ట కదేహము (సూక్ష్మదేహము) తో గూడికొని సమస్త యోగుల యందు జనించుదున్నారు.

పుర్యష్ట కదేహము.

సృష్టివిశిష్టము మొదలుకొని కలాతత్వమువరకు ముప్పదితత్వములు సూక్ష్మదేహము నుండును. మరియు మనోబుద్ధ్యహంకారములు. జ్ఞానేంద్రియా కర్మేంద్రియములు పంచభూతములు-పంచకణ్డాక్షులు పుర్యష్ట కదేహ మనబడును. పుర్యష్ట కదేహమునినను సూక్ష్మశరీరమునినను నొకటియేగాని భేదములేదు. వీరిలోకొందఱి ననుగ్రహించి పునశ్చివుండు భువనపతిత్వమునకును.

సకలులు.

మలమాయాకర్మములతో గూడినవాడు. శివుండు గురు రూపమును ధరించి సకలులకు పాశనాశమును గలిగించు శక్తి పాతిరూపకృపావిశేషమునదీక్షునొసగి యాత్మకృష్టపదమున జేర్చును.

ఎంతవరకు శరీరము లేదో యంతవరకనుభవము లేదు. అనుభవించిన గానికర్మ పోనేరదు. జీవుఁ డస్వతంత్రుడగుటవలన పతియై జీవునకు శరీరమునగును. సాలెపుగుగు తానట్లుకొనిన బాలరిలో నెటులదిగుగుచుండునో జీవుడుగూడ నటులేతనదేహమునతిగుగు చుండును. సాక్షినిధానకముగా నే చైతన్యముగలదో అదియేజీవుఁడు.

పాశము.

పాశమునగా బంధము. శివానందావిర్భావమునకు విరోధియైన వస్తువు. మలతిరోధాన్నిపాశముశక్తి పాశముబిందుపాశము. మాయాపాశము-కర్మపాశము, అనిపాశము లయిదు విధములు. మలతిరోధాయి పాశమునకు ఆణవమలమనియు, అనాదిమలమనియు నేరులు-శక్తి పాశమునకు గోభశక్తి మనిపేరు.

ఆణవ- కార్మిక- మాయక-మాయే శుద్ధైంద్రవములనిపాశనామములు గ్ర. ధాంతరమున వచింపబడినవి.

ఆణవమలము.

జీవునకు నాడినుండిచ్చు మలమే ఆణవమలము. శివవిషముక జ్ఞానము కలిగినపుడు, అజ్ఞానముదానిని గప్పివేయును.

శక్తి పాశము

శివైతరమగు వస్తువంతయు సత్యమను భ్రాంతిని గల్గించిననచరణాది దుఃఖముల ననుభవింప జేయును, ఆజ్ఞానమును వృద్ధిచేయునది యగుటవలన శక్తికిపాశమని వ్యవహారము.

బిందువా శము

వనస్సున పాపకార్యములందు దగుల్కొనజేయును. విషయ సుఖములనెదికలుగ జేయును. అనుభవింపదగిన భోగముల ననుభవింప జేయును.

మాయా పాశము

శివజ్ఞాన మనుగాని, శివభక్తి నిగాని నెప్పుడు కలుగ జేయనిది మాయా పాశము. ఇందలిశుద్ధాధ్యక్ష శివుడేకర్త. కళాధ్యము, భువనాధ్యమాత త్యాధ్యము, నాణ్యధ్యము - పదాధ్యము - మంత్రాధ్యము - యనువద్యలు శుద్ధాధ్యమని పేర్కొనబడినవి.

మంత్రాధ్యము.

సద్యోజాతము వామదేవము అఘోరియు తత్పురుషము ఈశానము హృదయము శిరస్సు శిఖికవచమునేత్రము అస్త్రము అని మంత్రాధ్యముపదునొకండు విధములు.

పదాధ్యము.

మహాదేవ సద్భావేశ్వర మహా తేజయోగాధి పతి ముంచముంచ ప్రథమ ప్రథమ స్వస్వ భవభవ భవోద్భవ సర్వభూతముఖ ప్రద సర్వసాన్నిధ్యకర బ్రహ్మః ఘ్న రుద్రీపర అనార్చిత తానార్చిత అమృతామృత పూర్వస్థిత సాక్షిసాక్షి తురుతురు పతింగ పతింగ పింగపింగ జ్ఞానజ్ఞాన శబ్దశబ్ద మాత్మమాత్మ శివ సర్వసర్వ ఓం నమశ్శివ ఓంనమోనమో నమశ్శివ ఓంనమరూపి అరూపి ప్రథమ ప్రథమ తేజ స్తేజ జ్యోతి గ్జ్యోతి ఆరూప అన్ని అధూమ అధస్మ అనాది నానానా ధూధూధూ ఓంధూః ఓంభువః ఓం గంసుమః అనిధన నిధననిధనోద్భవ శివసర్వ పరాపరాత్మ భవభేష్వర ధ్యానహార ఓంనమశ్శివ సర్వప్రభు శివ ఈశానమూర్ధ్ని తత్పురుషవక్త్ర అఘోరహృదయ వామదేవ గుహ్యజ్ఞద్యోజాతపాద ఓంనమః గుహ్యతిగుహ్యగోప్త అనిధన సర్వయోగాధికృత సర్వ విద్యాధిప జ్యోతిరూప పరమేశ్వర పరమేశ్వర అచేతనాచేతన వ్యోమ్నివ్యోమ్ని వ్యాపిక్ వ్యాపిని వ్యోమ వ్యాపిని వ్యోమరూప సర్వవ్యాపిని శివాంతి అనాధ అహ శ్చి త భ్రువ శాశ్వత యోగపీఠ సంస్థిత నిత్యయోగి ధ్యానహార ఆద్యోంకారములని పదము

లు ఎరుబడి యొకటి.

వర్ణాధ్వము.

అం అం ఇం ఈం ఉం ఊం ఋం ౠం ఏం ఐం ఔం ఆం ఆం
కం ఖం గం ఘం ఙం చం ఛం జం ఝం ఞం టం ఠం డం ఢం నం
పం ఫం బం భం మం యం రం లం వం శం షం షం త్తం ఆని వర్ణాధ్వము
ఏకైకైకైక విశేషము.

తత్త్వాధ్వము.

శ్చుశ్చిః శ్చుశ్చిః యన్తి అహంకారమున శ్చోత్రత్వేన చతుర్జాహ్వీ ఘ్రాణవాక్పా
ణి పాద పాయు శ్చహ్వ శ్చ స్పృశ్య రూప రసగంధ ఆకాశ వాయు వహ్నిజల మానూ
కాల నిరుతి కలా విద్యారాగ పురుష సదాశివేశ్వర శుద్ధ విద్యా శివశక్తులు" అని త
త్త్వములునుప్పనియాలు.

భువనాధ్వము.

భిక్షకాత్రి వీరభద్ర త్రిలోచన నభలిష్ఠు వివాహ సంవాహ త్రిదశేశ్వర
త్త్రిక్ష గణాధ్యక్ష విభు శంభురంస్త్రి వక్రశశీర్ర ఉసుంబర గ్రసన మారుతాశన
కోమర అంత వృషదర చృషబత్రిప్రియ భూతిపాల జ్యేష్ఠ శ్వ సురేశ్వర వేద
పారిగ జ్ఞానభూ సర్వజ్ఞఈశాన విద్యాధిప ప్రకౌమద ప్రసాదశ్రి ధరరత్న ధరలక్ష్మీ
ధరజటాధర సౌమ్యధర ధన్యరూప నిర్దేశ మేఘవాహన కర్ప పంచశిఖ పంచాంత త్తయం
తక తీక్ష్ణకూత్మ వాయువేగ లఘుశిఘ్రసునాద మేఘనాద జలాంతక దీర్ఘ బాహు
జయభద్ర శ్వేత మహాబల పాశేహ స్త్ర అతీబలబలదంష్ట్ర లోహితే ధూమ్ర విరూపాక్షహి
ర్వికేశ భయాంతక కూరిదంష్ట్ర దంష్ట్రీమారణనిర్మతి ధర్మపతి ఆధర్మపతి వియోక్త సం
యోక్త కర్త విధాతధాతకారంపుత్య ధర్మక్షయంతక భస్మాంతక వజ్రబాహు దహన
జ్వలన మారఘాతుక పింగళహుతాశన అగ్నిరుద్ర త్రిదశాధిప పినాకిశాస్త్ర అవ్యయ చి
భూతి వికర్షన వజ్రవేహబుధ ఆజ కపాలీశరుద్ర విష్ణు బ్రహ్మహాటకేశ్వర కూర్మాండ కా
లాగ్నిరుద్ర శ్రీకర్ణ జౌమ కామర వైష్ణవ బ్రాహ్మ్యధైరవ కృతతృప్త సురేశ్వర సు
బ్రాహ్మ్య పాశేశ సావ్య ఇంద్ర గాంధర్వ యక్ష రాక్షస ప్రేశాచ సుసంధేశ్వర శం
ఖకర్ణ కలాంజన మండలేశ్వర మహాదద్విరండ సకలాండ స్థానస్వస్థాక్షభద్రకర్ణగో
కర్ణ మహాలయ అవిముక్త రుద్రకోటివక్త్రపద భీమేశ్వరనుహేంద్ర అట్లహాస వినులే
శ్వర నఖలనఖల తురుజ్జేత్ర గయాక్షమహాభైరవ కేవల శ్రీశైలమహాకౌల మధ్యమే
శ్వర ఆమ్రాదికేశ్వర జలేశ్వర హరిశ్చంద్ర అమలేశ్వర దుంతియండి భారభూతి బేషధి

శుక్లరనైమిశ అమరేశ్వర ఆంగుష్ఠమాత్రాక్ష. ఈశాన ఏకేక్షణ ఏకపింగళ ఉన్నత అభవ వామదేవ మహాద్యుతికేభేద ఏకవీర శ్రోతచండశూర పంచాంశిక సుందర న్యోతిమ మహాశ్రోతమహాచంద ఏకశివ అంత అజ ఉహపతి పగ్గంపఏక పాన ఈశాన భవ ఉ గ్రాభీమ అనంత నూత్న శివోత్తమ ఏక నేత్రి ఏకరుద్ర త్రిమూర్తి శ్రీకరశిఖండి వా మజ్జేశ్ఠ రాద్రి కాళ కల విక్ర బలవిక్ర బలప్రమథన సర్వభూతితమన మనోస్థిని అ నా శ్రితి అనాధున అంతవ్యోమరూప వ్యాపిని ఉర్ధ్వగామిని గోచిక మోచిక దీపిక ఇందిరశాత్రుతీత శాంతవిద్యాప్రతిస్థనివృత్తి అని భువనములు ఇన్నుట యిరువదినాలుగు.

కళాధ్వము.

నివృత్తి ప్రతిష్ఠ విద్యకాంతి కాంత్యతీత అనికశలు విను.

సత్యోజాత.వామ దేవ. అఘోర. తత్పురుష. ఈశాన. మలకు నల్లుదు ముఖము లుగను, న-మ-శి-వా-య- అను పంచాయనములుగను, పృథి వ్యాప నే జోవాయు గా కాళ ముఅను పంచభూతములుగను, పరాశక్తి - ఆదిశక్తి - ఇచ్ఛాశక్తి జ్ఞానశక్తి - క్రియాశక్తి అమనముదేశక్తులుగను సృష్టి- స్థితి- సంహార-తిరోధాన- అనుగ్రహములనుపంచకృత్యము లుగను, ఈశాన- ఈశ్వర- గుళ- సదాశివ. శివులను పంచకర్తలుగను- ప్రణవమునం దు గల అకార- ఉకార- మకార- అర్ధమాత్రి- అనర్ణములు- అను పంచ వర్ణములుగను, తారకము- దండము- కుండలము- అర్ధచంద్రకము- బిందువు-అను పంచస్థానములుగను, ప రమేశ్వరుని పంచకళలే నుడువబడినవి.

ఇందు నివృత్తి ప్రతిష్ఠాకళలు రెండు నశుద్ధాధ్వమని విద్యాకళ మిశ్రాధ్వ మని యు, కాంతి కాంత్యతీతకళలు రెండును శుద్ధాధ్వమనియుఁ జెప్పబడి.వి.

అశుద్ధాధ్వము.

ఇందుండినవారలకు కించిజ్ఞత్వము- కించితక్రూర్త్వము- సుఖదుఃఖ మోహము లును నుండును. పాశపంచకమును వీరికి గలను.

నిశ్శాధ్వము.

ఇందు గలవారలకు సర్వజ్ఞత్వమున్నను సుఖదుఃఖములు మాత్రము తప్పవు. బైంద వము- రోధశక్తి-అణవము కార్మికము- అని నాలుగు పాశములువీరికిగలవు.

శుద్ధాధ్వము.

ఇందలివారలకు ముక్తులకు వలె వెల్లకాలము నిరతికల సుఖముండును. దుఃఖమో

అడవధ్యమునందు ౧ యద్రభువనము ౨ విష్ణుభువనము ౩ బ్రహ్మభువనము ౪
హోటకేశ్వరభువనము ౫ కూశ్మాండభువనము ౬ కౌలాగ్నియద్ర భువనము అను ఆరు భువ
నములు గలవు.

తూర్పుదిక్కునందు, ౧ త్రిదశాధిపభువనము ౨ పినాక భువనము ౩ శాస్త్రభువ
నము ౪ అశ్వమేధభువనము ౫ విభూతిభువనము ౬ వివర్ధనభువనము ౭ వజ్రరేహభువనము ౮
బుధభువనము ౯ అజ భువనము ౧౦ కసా లీశభువనము అను పదిభువనములు గలవు.

ఆగ్నేయదిశనందు ౧ అక్షయంతకభువనము ౨ భస్మాంతక భువనము ౩ వజ్ర
బాహుభువనము ౪ దహనభువనము ౫ జ్వలనభువనము ౬ వారణభువనము ౭ ఘోరకభు
వనము ౮ పింగళభువనము ౯ హుతాశనభువనము ౧౦ అగ్నియద్ర భువనము అను పదిభువన
ములు గలవు.

దక్షిణదిశ నందు ౧ ధర్మపతిభువనము ౨ అధర్మపతిభువనము ౩ విమోక్తభువన
ము ౪ సంయోక్తభువనము ౫ కర్తృభువనము ౬ విధాతృభువనము ౭ ధాతృభువనము ౮ పా
రభువనము ౯ వృక్షభువనము ౧౦ ధర్మభువనము అను పదిభువనములు గలవు.

నైరుతిదిశనందు ౧ బలభువనము ౨ దంష్ట్ర భువనము ౩ లోహితభువనము ౪ వి
రూపాక్షభువనము ౫ ఉద్ధర్మకేశభువనము ౬ భయాంతకభువనము ౭ క్రూరదృష్టి భువన
ము ౮ హంత్రిభువనము ౯ మారణభువనము ౧౦ నిర్మతిభువనము అను పదిభువనములు గలవు.

పశ్చిమదిశనందు ౧ మేఘనాద భువనము ౨ కపర్ద భువనము ౩ పంచశిఖ భు
వనము ౪ పంచాంతక భువనము ౫ క్షయంతక భువనము ౬ తీక్షణభువనము ౭ గూర్మ
భువనము ౮ వాయువేగభువనము ౯ లఘుభువనము ౧౦ శీఘ్రభువనము అను పదిభువన
ములు గలవు.

వాయవ్యదిశ నందు ౧ నునాద భువనము ౨ మేఘనాద భువనము ౩ జలాంతక
భువనము ౪ తీర్థబాహుభువనము ౫ జయభద్రభువనము ౬ శ్వేతభువనము ౭ మహాబ
లభువనము ౮ పాశపాస్త్రభువనము ౯ అతిబలభువనము ౧౦ బలభువనము అను పది భువనము
లుగలవు.

ఉత్తరదిశనందు ౧ ప్రకృమద భువనము ౨ ప్రసాద భువనము ౩ శ్రీ ధరభువ
నము ౪ రత్నధరభువనము ౫ లక్ష్మీధర భువనము ౬ జటాధర భువనము ౭ సౌమ్యధర
భువనము ౮ ధన్య భువనము ౯ యాప భువనము ౧౦ నిధీశ భువనము అను పదిభువనము
లు గలవు.

ఈశాన్యదేశమునందు " ౧ బల్లిప్రియ భువనము ౨ భూతపాల భువనము ౩ జ్యేష్ఠ భువనము ౪ శక్వభువనము ౫ సుశ్యేష్ఠ భువనము ౬ వేదపారగభువనము ౭ జ్ఞాన భూభువనము ౮ సర్వజ్ఞ భువనము ౯ ఈశాన్య భువనము ౧౦ విద్యాధిప భువనము అను పది భువనములును గలవు. ఇక ప్రతిష్ఠాకలన గూర్చి వచించెదను.

ప్రతిష్ఠా క ల .

ఇందు ౨ చుర్రోములు ౨౧ పదములు ౨౪ శర్లములు ౨౩ తస్యములు ౫౩ భువనములు చేరి యున్నవి. అవి యేవియో.

మంత్రములు.

౧ వామదేవ గుహ్యోదనము ౨ శివసేస్వానా.

పదియును.

౧ గూపిపదము ౨ అగూపిపదము ౩ ప్రథమ ప్రథమ పదము ౪ తేజస్తేజపదము ౫ జ్యోతిస్తోతపదము ౬ అమాపదములు ౭ అఃగ్నిపదము ౮ అధూమపదము ౯ అభస్మపదము ౧౦ అనాదిపదము ౧౧ నా నా నా పదము ౧౨ ధూ ధూ ధూ పదము ౧౩ ఓం భూః పదము ౧౪ ఓం భువః పదము ౧౫ ఓం సువః పదము ౧౬ ఆనిధన పదము ౧౭ నిధనపదము ౧౮ నిధనోద్భవపదము ౧౯ కివపదము ౨౦ సర్వపరాపరాత్మపదము ౨౧ భూ వ సేక్వేర పదము అను ౧౧ పదము లుండును.

తత్త్వములు.

౧ ప్రకృతితత్త్వము ౨ బుద్ధి తత్త్వము ౩ అహంకార తత్త్వము ౪ మనస్తత్త్వము ౫ శ్రోత్రీతత్త్వము ౬ త్వక్ తత్త్వము ౭ చక్షుస్తత్త్వము ౮ జిహ్వతత్త్వము ౯ ఘ్రాణతత్త్వము ౧౦ వాక్తత్త్వము ౧౧ పాణితత్త్వము ౧౨ సాదతత్త్వము ౧౩ పాయుతత్త్వము ౧౪ గుహ్యతత్త్వము ౧౫ శబ్దతత్త్వము ౧౬ స్పర్శతత్త్వము. ౧౭ రూప తత్త్వము ౧౮ రసతత్త్వము ౧౯ గంధతత్త్వము ౨౦ ఆకాశతత్త్వము ౨౧ వాయు తత్త్వము ౨౨ వహ్ని తత్త్వము ౨౩ జలతత్త్వము అను తత్త్వము లుండును.

వర్ణములు.

౧ టం ౨ తం ౩ డం ౪ ణం ౫ ణం ౬ తం ౭ ణం ౮ దం ౯ ణం ౧౦ నం ౧౧ పం ౧౨ ఫం ౧౩ బం ౧౪ భం ౧౫ మం ౧౬ యం ౧౭ రం ౧౮ లం ౧౯ వం ౨౦ శం ౨౧ షం ౨౨ సం ౨౩ హం అను వర్ణములిందుండును.

భువనములు.

ప్రకృతతత్త్వమున ౧ శ్రీకర్ణభువనము ౨ ఔమభువనము ౩ కాయార భువనము ౪ వైష్ణవభువనము ౫ బ్రాహ్మభువనము ౬ భైరవభువనము ౭ కృతభువనము ౮ అకృతభువనము అను ౮ భువనములున్నవి.

బుద్ధితత్త్వమున ౧ బ్రాహ్మభువనము ౨ సుబ్రాహ్మ్య భువనము ౩ ప్రాజ్ఞేశభువనము ౪ సామ్యభువనము ౫ ఇంద్రియభువనము ౬ గాంధర్వ భువనము ౭ యక్షభువనము ౮ రాక్షసభువనము అను భువనములు గలవు.

అహంకారతత్త్వమున స్థలేశ్వర భువనముగలదు.

మనస్తత్త్వమున సుస్థలేశ్వర భువనముగలదు. శ్రోత్రాద్విజ్ఞానేంద్రియతత్త్వ పంచకమందు శంఖకర్ణభువనముగలదు. వాగాదికర్మేంద్రియతత్త్వ పంచకమందు కాలాంజన భువనముగలదు. ౧ శబ్దాదితత్త్వాత్రితత్త్వపంచకమందు మండలేశ్వరభువనము ౨ మహాండ భువనము ౩ ద్వీపండ భువనము ౪ సకలాండభువనము అను నామగుభువనములు గలవు.

అకౌళ తత్త్వమందు ౧ స్థాణుభువనము ౨ స్వర్ణాక్ష భువనము ౩ భద్రకర్ణభువనము ౪ గోకర్ణ భువనము ౫ మహాలయభువనము ౬ అనిరుక్త భువనము ౭ రుద్రాక్షాటి భువనము ౮ వస్త్రాపన భువనము అను ౮ భువనము లుండును.

వాయు తత్త్వమందు ౧ భీమేశ్వర భువనము ౨ మహేంద్రభువనము ౩ అట్టహాసభువనము ౪ విమలేశ్వర భువనము ౫ నఖిల నాఖిల భువనము ౬ కురుక్షేత్ర భువనము ౭ గయాభువనము ౮ అక్షుచాభువనము అను నేనిమిది భువనములు గలవు.

అగ్ని తత్త్వమందు ౧ బైరవభువనము ౨ కేవలభువనము ౩ శ్రీశైలభువనము ౪ మహాకలభువనము ౫ మధ్యమేశ్వరభువనము ౬ ఆమాదికేశ్వరభువనము ౭ జలేశ్వరభువనము ౮ హరిశ్చంద్రభువనము అను నేనిమిది భువనములుండును.

జల తత్త్వమందు ౧ అమలేశ్వర భువనము ౨ దుంకిభువనము ౩ ముండి భువనము ౪ భాగభూతిభువనము ౫ ఔవధిభువనము ౬ పుష్కరభువనము ౭ నైమిశ భువనము ౮ అమలేశ్వరభువనము అను నేనిమిది భువనము లుండును.

ఇవిద్యాకలను గూర్చి విచారితము.

విద్యాకల.

ఇందు ౨ మోక్షములు ౨౦ పదములు ౭ వర్ణములు ౭ తత్త్వములు ౮ భువనము

మంత్రములు.

అఘోరహృదయామనమః శిఖాయైవౌషట్ అను మంత్రములిందు గలవు.

పదములు.

౧ ధ్యానహారణ దము ౨ ఓంఃమళ్ళినపదము ౩ సర్వప్ర భుపదము ౪ శివ పదము ౫ ఈశానమూర్ధ్ని పదము ౬ తత్పురుషవక్త్ర పదము ౭ అఘోరహృదయా పదము ౮ వామ దేవగుహ్యపదము ౯ సద్యోజాతపాదపదము ౧౦ ఓంఃమః పదము ౧౧ గుహ్యోతగుహ్య పదము ౧౨ గోప్త పదము ౧౩ అనిధన పదము ౧౪ స్యయోగాధి కృతపదము ౧౫ స ర్వవిద్యాధిప పదము ౧౬ జ్యోతిరూప పదము ౧౭ పరమేశ్వర పరమేశ్వర పదము ౧౮ అచేతనాచేతనపదము ౧౯ వ్యోమివ్యోమ్ని పదము ౨౦ వ్యాపిక్ వ్యాపి పదము అను యిరువదిపదము లీకలయిండు గలవు.

వర్ణములు.

౧ ఘం ౨ జః ౩ చం ౪ ఛం ౫ జు ౬ ఝ ౭ ఞం అను వర్ణము లిందుగలవు.

తత్త్వములు.

౧ మాయాతత్త్వము ౨ కాలతత్త్వము ౩ నియతితత్త్వము ౪ కలాతత్త్వము ౫ విద్యాతత్త్వము ౬ రాగతత్త్వము ౭ పురుషతత్త్వము అనుతత్త్వము లుండును.

భువనములు.

మాయాతత్త్వము నందు ౧ అంగుష్ఠ మాత్రభువనము ౨ అర్కభువనము ౩ ఈశాన భువనము ౪ ఏక్షేక్షణ భువనము ౫ ఏకపింగళ భువనము ౬ ఉద్భవ భువనము ౭ అభవ భువనము ౮ వామదేవ భువనము ౯ మహాద్యుతి భువనము అను భువనములుతో మ్మిడియందును.

కాలతత్త్వమునందు ౧ శిఖేద ౨ ఏకవీర అను రెండుభువనములు గలవు.

నియతి తత్త్వమునందు ౧ క్రోధ భువనము ౨ చండభువనము ౩ శూర భువనము ౪ పంచాంశిక భువనము అను నాలుగుభువనము లుండును.

కలాతత్త్వమునందు ౧ సంకర్త భువనము ౨ జ్యోతిషభువనము అను భువనములుండును.

విద్యాతత్త్వమునందు ౧ మహాక్రోధ భువనము ౨ మహాచండ భువనము అను రెండు భువనములుండును.

సాగతత్త్వము నందు ౧ ఏకశివ భువనము ౨ అనంతభువనము ౩ జగ భువనము ౪ ఉమాపతి సుతము ౫ ప్రాచుడ భువనము అనుభువన ములుండును.

పురుషతత్త్వము నందు ౧ ఏకపాద భువనము ౨ ఈశాన భువనము ౩ భవభువనము ౪ ఉక్రభువనము ౫ శ్రీమభువనము అను భువనములుండును. ఇక శాంతికలను గూర్చి విచారించును.

శాంతికల.

శాంతికల నందు రెండు మంత్రములు ౧.౨ పదములు ౩ వర్ణములు ౪ తత్త్వములు ౫ భువనములు వచ్చివి.

మంత్రములు.

౧ శంఖపాదకర్తామనః ౨ కరచాయహం.

పదములు.

౧ వ్యోమవ్యాపిని పదము ౨ వ్యోమరూపపదము ౩ గర్భవ్యాపిని పదము ౪ శివా నందపదము ౫ అనాథ పదము ౬ అవాక్రిత పదము ౭ పురికపనము ౮ శాశ్వత పదము ౯ మోక్షావేళపదము ౧౦ సంస్థితపదము ౧౧ నిత్యయోగిపదము ౧౨ భౌతికహాసపదము అను పదములు గలవు.

వర్ణములు.

౧ కం ౨ ఖం ౩ గం

తత్త్వములు.

౧ సదాశివతత్త్వము ౨ ఈశ్వరతత్త్వము ౩ శుద్ధవిద్యాతత్త్వము.

భువనములు.

సదాశివతత్త్వము నందు ౧ అనంతభువనము ౨ సూక్ష్మభువనము ౩ నివోత్తమభువనము ౪ ఏక నేత్రభువనము అనుభువనము లుండును.

ఈశ్వరతత్త్వము నందు ౧ ఏకరుద్ర భువనము ౨ త్రిమూర్తి భువనము ౩ శ్రీకంఠభువనము ౪ శిఖండి భువనము అను భువనములు గలవు.

శుద్ధవిద్యా తత్త్వమునందు ౧ వామ భువనము ౨ జ్యేష్ఠ భువనము ౩ రాద్రి భువనము ౪ కాల భువనము ౫ కలవికర్ణ భువనము ౬ బలవికర్ణ భువనము ౭ బలప్రయశభు

ఇందు ౨ సర్గభూషణమున భువనము ౯ మనోస్థాని భువనము అనుభువనము లుండును. ఇ
కాంత్యతీతకళను గూర్చి ముచ్చటించుకొందము.

శాంత్యతీతకళ.

ఇందు ౩ మంత్రములు ౧ పదమును ౩ చర్ణములు ౨ తత్త్వములు ౧౫ భువనము లుండును.
మంత్రములు.

౧ ఓంకారానమః ౨ ఈశానమూర్ధ్వేనమః ౩ అస్త్రానాభవో.
పదములు.

౧ ఓంకారపదము.

నరములు

అం ఆం ఇం ఈం ఉం ఊం ఋం ౠం ౪ం ౫ం ఏం ఐం ఓం ఔం అం ఆం
అను వర్ణము లుండును.

తత్త్వములు.

౧ శివతత్త్వము. ౨ శక్తితత్త్వము.

భువనములు.

కనతత్త్వము ఇందు ౧ అనాశ్రిత భువనము ౨ అనాధుభువనము ౩ అనంత భువనము
౪ వ్యోమరూప భువనము ౫ వ్యాపిని భువనము ౬ ఊర్ధ్వగామిని భువనము ౭ రోచిక భువన
ము ౮ మోచిక భువనము ౯ దీపిక భువనము ౧౦ ఇందిర భువనము అను పది భువనములుండును.

శక్తి తత్త్వమునందు ౧ శాంత్యతీత భువనము ౨ శాంతిభువనము ౩ విద్యా భువన
ము ౪ కృతిస్థాభువనము ౫ నిశ్చిత్తి భువనము అను నయిదు భువనము లుండును.

ఇంకావలసిన వివర్ణించిన వివర్ణములను తేలికది యేమనగా ౧౧ మంత్రములు ౨౧
పదములు ౧౧ చర్ణములు ౩౬ తత్త్వములు ౨౨౪ భువనములు ౧౧ కళలు గలిగి షడధ్వల
ప్రకాశించుచున్నవి. ఇట్టి షడధ్వ శోభన తప్పక దీక్షాకాలమునఁ జేయుదగినది.

అశుద్ధాధ్వ.

దీనికి కర్తయునఁ జేయుడు :- ఇందు ముప్పది తత్త్వములు గలవు.

మాయయొక్క మొదటివికారము నియమ కారణభూతమైన కౌంతత్త్వము. క
ర్మచేయుచాని ఫలమును నియమించునది నియతితత్త్వము. ఆత్మకుగల జ్ఞానక్రియాస్వరూప
మునదంచి ఆజ్ఞానసమృద్ధి నొసగునది కణాతత్త్వము. పురుషులను వివక్షములందుప్రవర్తి
పజేయునది. విద్యాతత్త్వము వివక్షానురాగము గలుగజేయునది రాగతత్త్వము. ఆత్మకుఁ
కృతి భోక్తృత్వ ప్రయోజకమై యిది పురుషతత్త్వము. గుణతత్త్వము మొదలు కొని పృథివీత
త్వాంతము వరకు గలనులోపదాన కారణమై యిది ప్రకృతితత్త్వము.

ప్రకృతి తత్వమునుండి గుణక్రియ భూతైవ చిత్తతత్వ ముదయించు చున్నది. చిత్తతత్వమునుండి రజ స్తమస్సులు లేనిబుద్ధి తత్వము గలుగు చున్నది. అయిది తత్వములకు భ్యవసాయిని యలియూ, అభ్యవసాయిని యనియరెమనిధ ములు. అభ్యవసాయిని యగు బుద్ధి యందు, ఇష్టాప్తార్థాది బన్ధములు- పూర్వములుగను భక్త్యానాది గుణములుండును.

ఇష్ట తత్వము.

శ్లో॥ అగ్నిహోత్రం తపస్సత్వం వేదానాం చానుపాదనం ।

అగ్నిత్వం తైత్తిరేకం చ । ఇష్టమిత్థ్యేధేధేయతే ।

ఈ అగ్నిహోత్రము. తపస్సు. సత్యము. వేదాధ్యయనము. అతిథ్యము. తైత్తిరేకము- ఇష్టకర్మలని చెప్పుటకును.

పూర్వకర్మము.

శ్లో॥ వాగ్విశూప కళాకౌటి । వేదతాయజ్ఞివానిచ,

అన్నప్రవాసదూరానుః । పూర్వమిత్థ్యేధేధేయతే ।

ఈ వాగ్విశూపకళాకౌటి- వాక్యము- తిలకములు- మొదలగు వానినిర్మియగు, వేదా అనుములు కర్తవ్యములు. అన్నప్రవాసము చేయుట, నోటవేయుముట, పూర్వకర్మలనగును.

ఇట్టి యిష్టాపూర్వ కర్మలనొనరించువాని ధూమాదిమార్గమున- అనగా శ్లో॥ ధూమాకాత్రిస్తదాకృష్ణష్ణాన్మాన్మాసాద్దక్షిణాయనం । తక్రిచాన్త్రమసంజ్యోతిశ్యోగీహ్రాన్త్రైవర్తతే । అయిది వచనము ననుసరించి గూతులు- కాత్రి- కృష్ణశక్తియు దక్షిణాక్షున ము పర్వయానము- పరిగణనాది యామాద్యముల చంద్రలోకమునకు వెళ్లుదురు, అచ్చట ప్రత్యాభలము ననుభవించును.

శ్రీ. శేషశ్రేయోమర్త్యలోకం వికేంద్రం । అను వచనము ననుసరించి మేఘమునందు బడిజ అరూపముగా బడి భూమియందలి యోషధులలో జేరి అన్నరూపమై పురుషునిచెందిత క్షముద్వారా ప్రోగచ్ఛంబును బొంది తొమ్మిదిమాసములుగడచినతరువాతపుత్రికగనో, పుత్రుగనో పుట్టి ప్రత్యాపాప సహితములగు కర్మల నాచరించుచు కవజ్ఞానము జనించువరకు మాటి మాటికి బుట్టుచు జన్మించును. దీనినే ధూమాదిమార్గముని పెద్దలు చెప్పుచుందురు. ప్రతివత్సరమునైక్తిగా నది వచింపబడినది.

ఇక అభ్యవసాయిని యగుబుద్ధిని గూర్చి విచారితము. భగ్తాధర్మములు- విశ్వరూపై నైత్యోన్మములు- అణిమాది సిద్ధులు- కామక్రోధాదులు- సంసారజ్ఞానము- ముక్తి జ్ఞానము- మోక్షార్థము- మొదలగువి అభ్యవసాయిని యగు బుద్ధివ్యాపారములు. బుద్ధి తత్వము నుండియే అనాంకాతీర్థము జనించినది.

చతుర్థ శ్లోకరంగాం.

సాత్త్వికాహంకారము-రాజసాహంకారము-తామసాహంకారము-అనితాహంకారము-మూడువిధములు-సాత్త్వికాహంకారము నుండి మనస్సు చక్షురాదిజ్ఞానేంద్రియపాతకము జనించినది.

రాజసాహంకారము నుండి వాగాదికర్మేంద్రియ పంచకము జనించినది. తామసాహంకారమునండి పంచతన్మాత్రాలు జన్మించినవి. పంచతన్మాత్రాల కౌఠాగము పంచధూతములు. పంచధూతములతో నేర్పడినది గమక నే యీశరీరము పాంచభౌతికమని వ్యవహరింపబడుచున్నది.

కర్మశాశ్త్రము.

నైర్ద్యుల వేదాంత విషయములు చప్పు చుండగా వివరము పోకుంజనన్దుపెట్టును. జన్మమును- భోగమును- ఆయువును కర్మయేయొనరించును. ఆధిభౌతికమని ఆధ్యాత్మికమని ఆధిదైవికమని కర్మకుమూడు సాధనములు గలవు. త్రిసాధనములపతాపత్రము మని పేరు.

ఆధిభౌతిక తాపము.

పానులు- శ్లేశు- నల్లులు- చీమలు దోమలు- మొదలగు ముష్టజంతువులవల్ల కనకు గలుగు వాధలును కళత్ర పుత్రి భ్రాశ్యమిత్రాదులకుగలిగిన వ్యాధులు మొదలగు వాని వలన తాను ముఖపడుటయును ఆధిభౌతిక తాపము.

ఆధ్యాత్మిక ఆధిదైవిక తాపములు.

జ్వరము- వాతము- క్షయ- మున్నగు రోగములు దేహమునకుగలిగిన నపుడుసాం దుభరితాపమే ఆధ్యాత్మిక తాపము. అతివృష్టి- అనావృష్టి- యుర్యుమారుతము- పీనుగు లు నడుట మొదలగు దైవకృతములగుబాధలవల్లకనకుగలుగు పరితాపమే ఆధిదైవికము.

ఈత్రిసాధనములుగల కర్మయనుభవించిన గాని పోనేరదు. ఆగామిసంచిత ప్రా రబ్ధములని కర్మభేదముగ్రింధాంతరమున గలను. ఆగామిసంచితములు తానొర్చిన పుణ్యక ర్మల వలన నశించ వచ్చునుగాని “ప్రసారబంధోగతోనశ్యేత్త ని” అనుభవించుచుగాని ప్రా రబ్ధమునశించదు.

శివాద్వైతము.

ప్రార్థన మనుభవించుచు శివభక్తి శివజ్ఞానము గలిగి శివ పూజాని సత్కర్మలూ చ రించుచు శివానగ్రహమునకు బాతులైనగాని పశువులు పాశపంచకము నెప్పించుకొని శి వసాయుజ్యము నొంద నేరను. మలినత్వము పోయినపుడు శివత్వము గలుగును. శివసాక్షా త్కారము వలననే మలినవృత్తి గలుగును.

శ్లో. అహ మాత్మా శివో హ్యవ్యక్తః పరమాత్మత్యేతి యస్మత్తతః ।

ఏవం యో భావయే న్యోహేత్ నశివస్వరూపాప్నుయేత్ ॥

నేను శివుడను, పరమాత్మయగు శివుడు నాకంటె నితరుడు. అను భావనతో
నేను పరితృప్తి తలంచునో, వాడు శివశ్చనుమి నొందడు.

శ్లో. నేనూ దేవాలయః పార్వతీ దేవో దేవ స్సనాతనః ।

త్యజేజ్ఞాన భావంచ సోపాం భావేన పూజయేత్ ।

ఈదేహమే దేవాలయము. ఇందు గల శివుడే సవాతరుడైన దేవుడు. కావున
అజ్ఞానభావమును విడిచి ఆశివుడే నేనను భావనమున పూజింప వలయును.

కొందరు నేనేపరబ్రహ్మను అని పలుకుదురు. అట్టివారు ప్రైవాక్యములకు విషయ
తాత్పర్యమును శాస్త్రవారణచున్నారు.

ఎప్పటికిని తాను భావించునపుడు, అపరశివుడను నేనియేభావించవలయును”
సర్వజ్ఞానోత్తరాగమము నందు, “శ్లో. యశ్చివ స్సోపా మేవేతి ఆద్వైతంభావయే శ్చనా
అనగా నేనుతోను భావుడు శివుడని వచింపఁ బడుచున్నాడో, అట్లే నేనను, ఆ
ద్వైత భావనతో ధ్యానించిపూజించవలయునని చెప్పబడినది.

కావున, అటుల శివుని భావించి పూజించుటయే శివాద్వైతము. ఇదియే లింగై
క్యముని మతభర్తృపారగుడగు పార్థసారథిసోమనాథాధ్యులవారు తాను రచించిన చెన్న
మల్లు సీసము లందుగూడ వచించియున్నారు.

నీ. నీ నెక్కిర్ర వటన్న + నిక్కంబు భక్తుండు । తానన్న నుభయక + భావగతుడు ।

నీవె యన్నను సదా + నియతప్రసాదాంగి । తనకన్న నిందిత + తస్పరుండు ।

నిన్ను నెక్కిరిస + నెట్లన శరణుండు । తన్ను నెత్తిరిగిన + తామసుండు ।

శివు తానన్నను నిజము లింగైక్యండు । తాను నీకన్న న + ద్వైతవాది ।

గీ. తాన కాయకర్మ + గతిమతి శుద్ధచై । తస్య భావములను + తన్ను చూచి ।

లింగగతి చరించు లింగలింగైక్యముల । చేర్చవయ్య నన్ను + చైన్నమల్లు ।

కావున సోమనాథుని వంటి భక్తి తత్పరుడు శివుడే తానని భావన చేయుటయే
లింగైక్యముని వచించుచున్నాడు. శివాద్వైతమనిన నిదియే, ఇట్టి పరశివుని భావించిపూ
జించుటకు దీక్ష నొంద వలయును. అట్టి దీక్ష నొందినగాని పాశపంచకము నశించి ప
శువు పశుత్వమును విడిచి లింగైక్యము నొంద వేరడు. కాని అట్టి దీక్షను ప్రసాదించుట
కు గురువు సమర్థుడు. పూజ్యుడును పరశివస్వరూపుడు నగు గురువుకనకసుగ్రహముగ
లిగినగాని శక్తిపాతమున వడధ్యభోధనఁ జేసి దీక్ష నొసగఁడు. ఈవిషయమునే ముందు
ప్రకరణములందు క్రమముగ నిరూపించును.

శివజ్ఞాన శేఖరే, పంచమ ప్రకరణం.

గురుస్తుతి.

శ్లో॥ శివజ్ఞాన క్రియా రూప దీక్షా కారుణ్యనీతురూపా ।
కృతార్థయంతం జ్ఞానాన్ గురురూపం శివంభజే ।
శక్తిపాత ప్రశంసా.

శ్లో॥ యత్కటాక్ష నిరీక్షాయాం ప్రకల్భంతే జడాఅపి ।
గురోస్తస్యకృపారూపం శక్తిపాతం ప్రచక్షుహే ॥
శక్తిపాత నిరూపణం.

తథాహి॥ శక్తిరపి అనాది మల నివృత్తా భవతి తస్యనివృత్తిశీల
త్వంప్రాగేవాక్తం ॥

వృగేంద్ర సూక్తి ॥ తదేకం స్వభూతానా మనాది నిబిడం
వహత్ । పృత్యాస్థస్థస్థకాలాంతా పయి శక్తి సమూహవత్ । ఇతి

గురుస్తుతి.

ఏషశివుఃకు గురు రూపమును ధరించి తనకరుణా కటాక్షమున దీక్ష నొసంగి జ్ఞానులగు కృతార్థులగు జేయునో, గురుస్వరూపుడైన అట్టి శివుడు నానిమస్కారము.

గురుకృపాప్రశంస.

ఏగురు కృపాకటాక్ష లేశమున మూఢులను తరించు చున్నారో, అట్టి గురుకృపారూపమైన శక్తి పాతమును వచింపుమును.

శక్తిపాత నిరూపణము.

శక్తి కిగూడ అనాది మలముండును. గాని, యదినివర్తించును. ఈవిషయమే వృగేంద్ర సూక్తియన వెనుక నే చెప్పబడినది.

స్వకాలాంతోవామజ్ఞానయోగభోగ సన్యాసచతుర్విధప్రకారేణసర్వ
కర్మక్షయపవతస్మిన్ సప్యేవ మఃపచ్యతే తదైవ శివభక్తి ర్జాయతే

తథాచోక్తం॥ అనేక జన్మశుద్ధానాం శ్రాంతస్మారానువర్తినాం
సరాణాం క్షీణపాపానాం శివభక్తిః ప్రజాయతే ॥ అపిచ ॥ జన్మాంత
ర సహస్రేషు తపోజ్ఞాన సమాధిభిః సరాణాం క్షీణపాపానాం శివభక్తిః
ప్రజాయతే ॥ ఇతి ఏకవిధ పరిపక్వమలావస్థాశ్మసః శివోప కార్యం
దర్శయతి ॥

యజ్ఞవల్క్యేభవ ఖండే॥ మహాదేవో మహానందో మహాకాదుశో
త్తమః॥ న్వాత్మభూతాం పరాశక్తిం ప్రేరయత్యేనసుప్రతాః ॥ ప్రసన్నా
నామహాదేవీ మహాకాదుశో తోత్తమా ॥ శిష్యస్యాశ్మని చిమ్రాసా స్వ
యంపతతి నిర్మలా ॥

హృగేంద్రోశ్చ తే ॥ తమశ్శక్త్యధికారస్య నివృత్తే స్తత్పరిచ్య
తా ॥ శక్తిః క్రిద్యాయానంత్యం జగద్భంధునో శ్శిః ॥

అస్మాద్ధి॥ తమ, శక్త్యధికారస్యజ్ఞానక్రియా రోధః శక్త్యధికారస్య
నివృత్తేరకారణత్వే తత్పరిచ్యతౌ సత్కాంక్షరాస్మానః కైవల్యభి ముఖి
భావేనతి ॥ జగద్భంధుః జగద్ధరిణిలోలః॥ శివః పరమేశ్వరః అణోరా
త్మనః ॥ ద్యాయానంత్యం జ్ఞాన క్రియా భ్యాం అనవచ్ఛిన్నత్వంవ్య
సక్తివ్యంజయతి ॥

స్వకర్మక్షయము గలిగినపుడు గాని మలము పరిపక్వదశ నొందదు, మలపరిపాక
ము గలిగినపుడుగాని, శివభక్తి జనించదు.

అనేక జన్మలందు పుణ్యములై శ్రాంతస్మారాను వర్తలై క్షీణపాపములై యున్నమా
నవులకు గాని, శివభక్తి కలుగదు. ఎవరువేలకొలది సంవత్సరములు జన్మలనెత్తుచు తపోజ్ఞా
నిష్ఠులవలన నశించిన పాపముగలవారిలగుదురో, అట్టివారికి, శివభక్తి జనించును.

శక్తిపాత చిహ్నం.

అథ శక్తిపాత చిహ్నం దర్శయతిమృగేంద్రసూత్రే యేషాం శక్తిశ్చ శక్తిః తతశ్చేనానివృత్తయే తేషాం తల్లింగ మాశ్చక్యం । ముక్తాద్వేషో భవస్థితౌ । భక్తిశ్చ శివభక్తేషుశ్రద్ధా తచ్చాస కేతభా॥

అన్వయః ॥ శక్తిశ్చ శక్తిః తతశ్చేనానివృత్తయే తేషాం తల్లింగ మాశ్చక్యం దర్శయతిమృగేంద్రసూత్రే యేషాం శక్తిః పరమేశ్వర శక్తిః పతతి । తేషాంత చ్చక్తి పాతముక్తానాం తల్లింగం తచ్చక్తి పాతలింగం చిహ్నం । ముక్తా మోక్షాశ్చక్యం ఇష్టానోద్భుక్త త్వంభవస్థితౌ సంసారస్థితౌ ద్వేషః అ ప్రియః । శివభక్తేషు పరమేశ్వర భక్తి తత్వ కేషు భక్తిశ్చ తచ్చాస కేతభి ఃవస్తునః । శాసకే నిర్దోషం వినా శాస్త్రే శ్రద్ధాచ విశ్వాస ఏవ ఇ త్యర్థః ॥

ఇటుల మల పరిపాకము నొందిన జీవులకు శివు దుపకారము చేయును ఈనిష్ యమై యజ్ఞవైభవ భండమున జెప్పబడినది.

ఋషులారా! మహా నందరూపుడు - కృపాశీలుడు - నగు మహాదేవుడు తన యందుగల పరాశక్తిని ప్రేరేపించును. ప్రసన్నురాలయిన యామహాదేవి శిష్యుని యా త్మకుందు నిర్మలమగు జ్ఞానరూపిణియై పడుచున్నది.

జ్ఞానక్రియనునిరోధించు శక్తియొక్క యధికారము వోయినది మునుమందుగా, పరమాత్మకు కైవల్యాభిముఖ భావము గలుగు చుండుగా, జగదుద్ధరణము నందాసక్తిగల పరమేశ్వరుడు, తనకుగల జ్ఞానక్రియాధి కారత్వమును ప్రకటించును. అని మృగేంద్ర సూత్రమునగును.

శక్తిపాతచిహ్నములు.

ఈశక్తిపాతచిహ్నమును మృగేంద్ర సూత్రముచేత జూపించుచున్నాడు.

మృగత పరిపాకమున, ఏజీవులయందు దయగలిగి మృగరావృత్తి గాహిత్యమునకై ప రమేశ్వరు నిర్మలమగు శక్తి పడుచున్నదో, అట్లుగా శక్తి ప్రవేశించు చున్నదో, అజీవుల కు అట్లుగా అశక్తిపాతముతో గూడి కొనిసవారలకు మోక్షమునందాసక్తి - సంసారము

తథా యజ్ఞః తై భవఃఖండే || శక్తిపాతేతు సంకాతే శిష్య స్వా
త్మసి సుస్థితామాయాదగ్ధా భవేచ్ఛక్త్యానాత్ర సందేహకారణం | స
ర్వసాధన సంయుక్త సాక్షాదాస్తిక్య సన్నతిః | మహాదేవస్య భక్తిశ్చగు
రాశిష్యస్య నాయతే || గ్రంథాంతరే || జాతాసంసార పిండేస్మిన్ జగు
ప్సావోషదర్శిః || విరాగిప్రాప్తమోక్షస్య సంసారోహేయవద్భవేత్

తథా మతంగ పారమేశ్వరే || తన్నిపాతాచ్చ తస్యైక సూక్ష్మ
స్వాప్యభిలాషిణః | బుద్ధి రుత్పద్యతే కన్యాద్విపేకే నాత్మవర్తినా | వి
వేకినో విరక్తస్య జ్ఞానా చోపకాయతే | జ్ఞానాపేత చైతన్యం పశుం
సంసారసాగరాత్ | జఘ్రక్షమాయునక్త్యేనంయుక్తం ప్రేరయతిప్రభుః ||

అస్మార్థః | అజ్ఞస్య అనాత్మరూప భోగసాధనేషు | ఆత్మనిపేక
యుక్తస్య అభిలాషిణోప భోగసాధనేషు అభి జాషయక్తన్యాపి తన్ని
పాతాత్ తచ్ఛక్తిపాలనాత్ | తస్య తచ్ఛక్తిపాతయుక్తస్య | ఏకస్య జ
గస్య ఆత్మవర్తినా అనిత్యా శుచిః ఖే నాత్మరూప ప్రవర్తిదశాయాం
శన్యః | అహం చేతనాత్మకః అన్యతంత్రః | స్వసంవేదనసిద్ధః పరమే
ష్విరాధిష్టితోవామితే ప్రకారేణ ఆత్మవర్తినా వివేకేన యుక్తా బుద్ధిః

అందుద్వేషము - [అనగా అప్రీతి,] పరమేశ్వరుని యందును, పశుశివభక్తులయందును భక్తి
ము, అట్టి భక్తినిబోధించు శైలిగ్రంథములయందు విశ్వాసమును గలుగును.

ఈవిషయమును గూర్చి యజ్ఞ తై భవఖండమునందు గూడ జెప్పబడినది.

శక్తి పాతము గలిగినచో, శిష్యుని యాత్మకుండున్న మాయ తగలబడిపోవును. ఇం
నుకుసందేహములేదు. సర్వ సాధనములతో గూడిన ఆస్తిక్యబుద్ధి గలుగును. మహాదేవుని
యందు భక్తి కుదురును. తిర్యాప్రదేశ గురువునందు భక్తి యతిశయించును. సంసారము
యందువిరక్తి యు, అసహ్యముగలుగును. మోక్షమునందు ప్రేమగల్గును అని గ్రంథాంతరము
గలదు.

మరింగ పరమేశ్వరుని మాత్రమునుద్దీక్షించి విధముగా చవిప బడినది.

అభి దేయినను, లేక భోగసాధనము లందు నభిలాష గల వాడయినను -

మతిః కస్తాత్కారః శాంతరా నపేక్షశక్తిపాత మాతా దుష్టద్యతే వివే
కనోవిత్తస్య భోగనాధినేషు వీతరాగస్య జిజ్ఞాసా ప్రకృతిరూపసంసార
నివృత్తికారణ పురుషేశ్వరస్య మాత్రం జ్ఞాతు మిచ్ఛాచ శబ్దేన హేయ
వై రాగ్య మపసయతే ॥ ప్రభుః పరమేశ్వరః జిజ్ఞాసాపేత చైతన్యం
జిజ్ఞాసా పురుషేశ్వర స్వరూపం జ్ఞాతు మిచ్ఛాతయోజితం చైతన్యం జ్ఞా
నం యస్య తం తథోక్తం పశుం పరివక్ష్యమలం పురుషం సంసార నాగ
రా త్సంసారిః ప్రకృతిరూపః । సద్భవః సాగరస్సముద్రః । తస్మా జ్ఞస్పృక్షయా
ద్యర్థ మిచ్ఛయా యనక్తి సంగచ్ఛతే । యక్త ముద్భర్తమిచ్ఛాయు
క్తం ఏనమాత్మానం ప్రేరయతి తజ్జిజ్ఞాసా విషయ పురుషేశ్వరస్య మా
త్రజ్ఞాతారం శ్రీగురుః శతీప్రేరణాం కరోతీన్ద్రః ॥

తథాచోక్తం తత్ప్రకృతాశే ॥ పరివక్ష్యమలానేతానుత్సాదనహే
తు శక్తిపాతేన । యోజయత దీక్షయా సత్సంభుత్వాచార్య మూర్తిస్థః ॥
అపిచ ॥ శక్తి ర్నివర్తతే తస్య । నివృత్తస్య మహాత్మనః । వై రాగ్యం
జాయతే క్షేప్రం సంసారేమఃఖసాగరే । దివ్యకా జాయతే శంభోః పా
దపంకజమూంపి । కథం వక్ష్యామి దేవత । మోక్షేహం బంధనా
త్కథం । కోవాద్యయితా శంభుం ఇతి సుజాయతే మతిః । ఏవం సం
సారతో భీతమనగృహ్యత చేశ్వరః ॥

శక్తిపాతముగల నీవునికి, మహాతుచ్ఛమును నీసంసార దశమునును “నేను అస్వతఃస్రూషను.
పరమేశ్వరుడే నాకధిపతి” యనువివేకము మరియే యితర కారణము లేకుండగ నే శక్తి
పాత మాత్రము వలననే జనించును.

భోగములందు వీతరాగుడైన వివేకకై ననో, శక్తి పాతమాత్రమున- గుఱువారసంసార
మునుండి దాటిప సమర్థుడైన పరమేశ్వరుని రూపము కనుగొనుటకు- లేక తెలిసికొనుట
కునభిలాషయును- తదితరములైన వస్తువుల యాశయు- జుగుప్సయును కలుగును.

మలపరిపాకము గలిగి నట్టియా, పురుషేశ్వర స్వరూపమును, దెలిసికొన కుతూహ

ఏవం విభిన్నశక్తిచ తస్మిన్ శాస్త్రేనః శివకళాభోగ్యత్వం దృష్టాంత
పూర్వకం కీరణసూత్రేణ దర్శయతి || గురుభ్యోః గ్రీతః శిష్యాన్ సు
ప్రాక్ దండేన బోధయేత్ | శివోపి మోహనిద్రాయాం | సుప్తాన్ శ
క్త్యా ప్రబోధయేత్ || అన్యార్థః || గురుః ఆచార్యః | అగ్రీతః సుప్తాన్
నిద్రితాన్ శిష్యాన్ శిష్యాయోగ్యాన్ యథాదండేన బోధయేత్ ప్ర
బోధనం కుర్యాత్ | తథా శివోపి మోహ నిద్రాయాం అజ్ఞాన
హేతుమల నిద్రాయాం సత్యం చైతన్య సంబోధకే స్వకార్యే
అసమర్థరూప పరిపాకవిశేషే న || సుప్తాన్ తదపాకరణోపాయజ్ఞాన
స్య అన్యాయాన్ శిధిలమలాశృతాత్మకః | శక్త్యా అనుగ్రహ శక్త్యా ప్రబో
ధయేత్ || తత్పరిపక్వములమపసీయ అభివ్యక్తచైతన్యాన్ కుర్యాది
త్యర్థః |

ఏవం ఈశ్వరానుగ్రహ శక్త్యాఖ్యైః శ్రంజక సంబంధేన ఆత్మ
న సైత్కాలే ప్రాప్తిస్థనర్వహో ముఖచైతన్య మభివ్యక్తం భవతీతి దృ
ష్టాంతపూర్వకం కీరణసూత్రేణ దర్శయతి || యథా భేషజసామధ్యాయా
దశిక్తానాంబలంకరం | తేన తచ్ఛక్తియోగేన సామర్థ్య మమితం భ

లము గలిగినట్టి, యునగుపశువును, సంసారసాగరమునుండి తరింపఁ జేయనిచ్చుకలిగి సర్వభో
గకాధిపతియైన పరమేశ్వరుడు పురుషేశ్వర స్వరూపమును గుర్తెరిగిన వానిను, తనస్వ
రూపమును ధరించిన జాడునునగు గురువును గూర్చి ప్రేరేపించు చున్నాడు.

తత్త్వప్రకాశము నందు గూడ నిటులే విచింపఁ బడినది.

పరశివుడు ఆరాగ్యమూర్త్యైః దిష్ఠించి మలఫరిపాకముగల వాడై శక్తి పాతమును
సంయోజనము చేయును.

ఎపుడు జ్ఞానరూపమును శక్తిప్రవేశించునో, అపుడే పరసారమున వై రాగ్యముకలు
గును. ఈశ్వరపాద పద్మముల జూడకలయుననుబుద్ధినించును. ఓ శంకరా ఈబంధము
నాకెటుల తొలగును? ఎవని పురివిని జూపింతును? సంసార భయముగలిగిన నన్ను శంక

పంచన ప్రకరణం.

కీత్ || ఆశక్తానాం వ్యాధినా సామర్థ్యహీనానాం భేషజ సామర్థ్యాత్ ఔషధసామర్థ్యాత్ | యథా కరం శ్రేష్టబలం ప్రసిద్ధ సామర్థ్యం భవేతి ||
తథా తేన తచ్చక్తి యోగేన శివానుగ్రహ శక్తివంబంధేన అవి తందే
శకాలాభ్యాం పరిచ్ఛేదరహితం | తత్త్వాక్సిద్ధ సామర్థ్యం | జ్ఞానక్రియా
రూప సామర్థ్యం భవతి అభివ్యక్తమితి సూత్రార్థః ||

అచ్చైతన్య క్షౌజకే శిశక్తిరూపం దర్శయతి || కాలోత్త
రే || విశ్వస్య నేకరూపస్య జ్ఞానమేకం హివాత్మకం | వ్యాకంవి
మలం శాంతం భుక్తిముక్తిం చ యేన తత్ | అస్మాద్ధః || అనేకరూపస్య
అత్యంత ప్రకృతచతుర్దశ విధస్య యోగ్యతాబహుతరసమ యోగ్యతా
మందతి రమందతీతి తర పరిపాకతా సాధికార నిరధికారపక్వతాది భే
దా ద్ద్యనేకరూపస్య | విశ్వస్య ద్విమలత్రిమలభేద నోభయ విధస్య స్వ
దేహి విదేహి భేద నోభయవిధస్య | ఏకైక ద్విభేదేనాష్టవిధస్య పక్షా
ష్టభేదేన చతుర్విధస్య ఏకైకస్య ద్విభేదేన అష్టవిధస్య అష్టమష్టవి
ధ స క ల స గ్గ ప క్వా ప క్త భేదేన ద్వి ప్రకార ప్రళయ కేవలవర్గవిజ్ఞా
న కేల వర్గసముత్పత్తౌ సమూహస్య యేన భుక్తిం ముక్తిం శుద్ధా శుద్ధభో
గ పరాపర మోక్షాని చ శబ్దేన సృష్ట్యాదికృత్య శంకంచ సిద్ధ్యతి | శి
వాత్మకం శివస్వరూపం తత్ జ్ఞానమేక మద్వితీయం స్వరూపం సర్వగ
తం సమలం విర్మిం శాంతం | తాగ ద్వేష విరహితమితి సూత్రార్థః ||

రుడెటుల ననుగ్రహించును? అని జీవుడు తలంచు చుండును.

ఈవిధముగ శక్తి పాతిము గలిగియున్న యాత్మను శివశక్తి భోగ్యత్వమెటుల గలుగునో, ఆవిషయము కిరణసూత్రము కందుఁ జెప్పఁ బడినది.

ఎటుల గురువుతనపురోభాగమున నిద్రించిన శిష్యులను దండముతో మేలు కొలువు పునో, అటులే శివుడు మోహ నిద్రనుందు నిద్రించువానిని శక్తి చేత మేలుకొలుపును. అనగా పరిపక్వమైన మలముగల వారిని ప్రకటించ బడిన చైతన్యముగల వారనిగా జ్ఞ

అథ పూర్వోక్త అక్షరాయుక్త శక్తేః ఏకత్వం శివసమవేశ్యోప
రా పరజ్ఞాన రూపత్వాని కక్షయిశ్వా శివావినా భూతా శక్తి రేకాన్తై
వ శినావగాకనాదిషు ఆత్మనః ఆత్మానుగ్రహాదిషు శిష్యు సాధన
రూపే వర్తతే । విశ్వాసకారికా సార్థసూత్రం దర్శయతి ॥ ఏకేవ
స్తుతః శైవీ యా శక్తి ర్నిర్మలా పరా । ఆవినాభావినః శంభో శ్శుచే
రుష్ణత్వ వత్ప్రభో । తయా శివాశ్మరో స్సంధి శ్శివబాధాపరాపరా ॥
పరా ఉత్కృష్టా శుచే రగ్నే ఉష్ణత్వవత్ దాహశక్త్య నివప్రభోః ప్ర
భవనశీలస్య శంభోః కరమశ్వర ఆవినాభావ సంబంధినీ శివబోధ పరా
పరశివబోధే పరాపరజ్ఞానరూపా శైవీ శివసంబంధినీ యా వస్తుత ఏ
కైవ శక్తి స్సంవిచ్ఛక్తిః తయా శివసమవేశ్యత్వా ఆశ్మశివయో తాత్మ
నః శివస్య సంబంధి సంధానం భవేదితి సార్థసూత్రార్థః ॥

శివశైతన్య వ్యంజక శక్త్యాఖ్య శివజ్ఞానస్య వ్యంజక నిరచేక్ష
త్వాత్ । వ్యంజకాపేక్షత్వం నాస్తితి నైవకారణేన సంశయతి ॥ ప
ర్యాయానవ్యవసాయత్వమస్త్యేవనిత్యవ్యాపక శ్వేనవిరాజమానత్వం చే
తిమృగేంద్రసూక్తేణదర్శయతి ॥ నావ్యాపకం నాపితల్లింగం నశాబ్దమపి
శాంకరం । జ్ఞానమాభాత విమలం సర్వవా సర్వవస్తుషు । అస్యాద్ధిః
విమలం నిర్మలం శాంకరం పరమేశ్వర సంబంధిజ్ఞానం నావ్యాపకం

యను.

ఈశ్వరుని యుగ్రహరూపము శక్తి సంబంధమున, అత్యుక్త నాసమయమున పూర్వ
మందే సంసిద్ధమైయున్న సర్వతోముఖ చైతన్య మభివ్యక్తమగును. అనికరణనూత్రమున
నీక్రింది విధముగ వచింపబడినది.

వ్యాపిగ్రస్తులకు జౌషధ సేవనము వలన పుణాతన మందు తనకు కలిగి యున్న
బలమెటుల సంభవించునో, అటులనే మల పరిపాకముగల వారికి, శివానుగ్రహశక్తి సం
బంధమున జ్ఞానక్రియారూప సామర్థ్యముగ లుగను.

ది యా పేక్ష్యక్రత్యక్షజ్ఞాసంనలైంగమపిలి. గజన్య మరుమాన జ్ఞానంశా
బ్దమపి శబ్దజన్య మూగజ్ఞానంతక తద్భివజ్ఞానం సర్వదా సార్వకా
లే సర్వపస్తుషు సమస్త పదార్థేషు ఆభాతి ప్రకాశయతి ||

అథ జ్ఞానస్య తే ర్నిమిత్త ముపకార్యం ప్రయోజనమితి త్రి
విధలక్షణాని స్వాయంభువమా త్రేణ దర్శయతి || అథాత్మనలయా యా
ఖ్య కర్మబంధ విముక్తయే । వ్యక్తయేచ శివత్వస్య శివజ్ఞానం ప్రవర్త
తే || అథ అనంతర మాత్మనాం మలః మలనివృత్తి హేతుః మలగోధ
శక్తిరితి వా నూనూతదాఖ్యం శుద్ధాశుద్ధ మాయా నామకర్మ తదేన

శక్తిరూపనిర్ణయము.

ఆచార్యశ్రీనాథకచుగు శివశక్తిరూపము కౌగోత్తరమువదిలించి వచింపబడినది.

ఈ పనునాచుగు భువనముల యందుగల జీవులందు సమావయోగ్యత గలవారుకొం
దగు, అనమానయోగ త గలవారు కొందఱు, అల్పగులపరి పాకముగలవారు కొందఱు,
అధికచుల పరిపాకముగలవారు కొందఱు, అల్పవల్పుచుల పరిపాకము గలవారు, అధికా
రముగలవారు కొందఱు, అధికారముగలవారు కొందఱు, అధికౌగానధి కౌరముగల వా
రు కొందఱు. మలద్వయముగల వారు కొందఱు, మలస్త్రియము గలవారు కొందఱు, స్వ
దేశముగలవారుకొందఱు. విదేశముగలవారు కొందఱు, ఈనాచుగురి లోపకౌపకృష్టముల
భేదమున అస్తవిభస్వరూపముగలిగి సకలలకు జీవులు ప్రకౌఠించు మున్నగు.

వీరిలో ప్రళయాకలులని విజ్ఞానాకలులనిగురలరెదిడు భేదములు గలవు ప్రళయ
కేవల వర్గము- విజ్ఞానకేవలవర్గము సకలవర్గమునను నియాత్మ సమాచారులకు దేరిపెత్తి, భు
క్తియుక్తులను- శుద్ధాశుద్ధభోగ పరా పరిమోక్షములును గలుగు చున్నవో, సర్వ వ్యాపక
మై అద్వితీయమై చగాచర ప్రపంచమంతటను నిండియుండి నిర్మలమును బాలతమును
ను నట్టి శివస్వరూపమైన జ్ఞానమే శక్తియని వ్యవహరింపబడినది.

పూర్వోక్త లక్షణ సహితమైన శక్తికి నేకత్వమును, శివసమవేశ్యత్వమును- పరా
పరజ్ఞాన రూపత్వమును జెప్పి శివునికంటె నవినాభూతమై వెలయుశక్తియొకటియే, అది
వాచలోక నామల యందు అత్తానుగ్రహార్థమై శివునికి సాధనముగా ప్రసక్తం నుచున్నది. అ

బంధః సా శస్త్రస్య విముక్తయే విమోచనాయ శివశ్శస్త్రిసర్వనివయ జ్ఞా
నక్రియా రూప శివశ్శస్త్రి అభివ్యక్తయే చ జ్ఞానం శివసమవేత చిచ్ఛ
క్తిరూపజ్ఞానం శివాత్ ఋరం శివాత్ ప్రవర్తతే నాదాదిరూపేణ ప్ర
వర్తత ఇత్యర్థః ॥

అపిచ ॥ తత్త్వప్రకాశే ॥ భుక్తిం ముక్తి ముణూనాం స్వస్వా
పారే సమర్థతా । దానంఽడవర్గస్య విధస్తే సర్వానుగ్రాహక శృంభుః॥
అథి మోక్షదుఃఖనివృత్తి కారణేన అనుగ్రహణా భవతి సుఖదుఃఖహే
తుర్భోగః కథ మనుగ్రహణా భవతీత్యాశంక్య సంనికర్మణాం భోగే
న వినాకర్మక్షయోనన్యాత్ ॥ నాభుక్తం క్షీయతే కర్మణి నచన ప్ర

యావిషయమును విశ్వాసకారికా నూతార్థ మనవచింపుచున్నాము.

అగ్ని శంకు ఉష్ణశక్తివలె నీశ్వరుని యంద వివాభావరూపముగ నున్నట్టియు, ఉ
త్పిష్టమైఃట్టియు, శివభోధయందు పరాపరజ్ఞానరూపము గలిగి యున్నట్టియు, శివసంబంధిని
యగు వాజ్ఞానశక్తి అత్యుత్తమములకు సంధానకారిణియై ప్రకాశించు చుండును.

చైతన్యమును నూచనచేయు నాశివశక్తికి వ్యంజకమైన పదార్థములేను. అదియేని
త్యన్యాపకమై వెలయుచున్నది. ఈవిషయము పృథగ్ద్రుమాత్రియ ననుబంధింపబడినది.

నిర్మలమగు నాపరమేశ్వరసంబంధి జ్ఞానము ఇంద్రియములచే నపేక్షించబడు ప్ర
త్యక్షజ్ఞానముకాదు. అనుమానిక జ్ఞానముకాదు. శబ్దశక్తిజ్ఞానముకాదు. అది సర్వకాలము
లందు సర్వవస్తువులందుఁ జ్రమికొనించు చుండును.

ఇట్టి జ్ఞానప్రసృత్తికి ప్రయోజనము అజీవుల కొఱ కుపకారము చేయుటయే య
నిస్వాయంభువ నూత్రియ నవచింపబడినది.

అత్యుత్తమములగు వృత్తి కొరకును కుద్ధాశుద్ధమా యాకర్మ బంధనాశము కొ
రకును, జ్ఞానక్రియారూపమైన శివశక్తి ప్రకటన కొరకును, సమవాయ సంబంధమున, అన
గా అవివాభావరూపమున శివునియందు, శివునియందున్న చిచ్ఛక్తి రూపమగు జ్ఞానము శి
వునికంటె వేరయినాదాదిరూపముగను ప్రవర్తించు చున్నది.

ఈవిషయము తత్త్వప్రకాశమునందితుల పలుకబడినది.

మాణాన్ ॥

కర్మక్షయంనాచూక్షోఃస్వీతి ॥ అహోక్షం । చిదచిదనుగ్రహస్యాయంఽల యోమోక్ష శ్చినసమాసతో దూపం! నాది శ్వాశ్చ ర్మణఃపా భోగస్మాజేనయాతి సంపిద్యం । తేన విభు సద్భుక్తంకరు తేతనుకణ భుజననిష్పత్తిః । ఇతిగ్రంథాయసారేణ భోగమోక్షాణాం ఈశ్వరానుగ్రహం వినానసిద్ధి ॥

అత్ర పశుత్వవిధచిచ్ఛక్తి రితి పశుప్రకరణేనోక్షం । తత్రభోగా త్కర్మక్షయవ్వారా పశుత్వపీయేన ఆత్మనః చైతన్యం స్వయమేవా ప్నోతి ॥ ఈశ్వరానుగ్రహం సంప్రయోజన మిత్యాశంక్య తద్వైతన్య మసంతకాల మలనిరుద్ధత్వకారణేన జడంభవతి॥

తస్మాత్కారణాత్ మలనివృత్తోఽపి ఈశ్వరానుగ్రహ మపేక్షిత ఇతి మృకేంద్రసూత్రేణాహ ॥ నిత్యవ్యాపక చిచ్ఛక్తి సిద్ధి రప్యగ్రసిద్ధ

సర్వానుగ్రహముగల శంకరుఁడు, అణుస్వరూపులగు జీవులను భుక్తియుక్తులనొ సంగుటమేగాక, తమతమవ్యాపారములందు సామర్థ్యము నొసంగును.

మోక్ష ప్రాప్తికి గల ప్రతి బంధము నివర్తించుట చేత అనుగ్రహముగల వా డగును.

సుఖదుఃఖములను గాగణమైవది భోగము. అట్టి భోగానుభవమున్నపుడు శంకరుఁడె టుల ననుగ్రహించుననిశంకించికొని, సంచితకర్మగలవారలను అనుభవములేమింద కర్మక్ష యముగా నేరదు కావున నే “ నాభుక్తంత్యై నుజే కర్మ ” అనగా అనుభవించిది కర్మన శించదని శాస్త్రము చెప్పుచున్నది. కాబట్టి కర్మక్షయముగానిది మోక్షము సంభవింపను.

చిదచిదనుగ్రహముగలగి శివ సాయుజ్యము నొందుటమే మోక్షము. కర్మానుభవ ము లేక వానిని కైకొనకలయు. ఆకాంక్షాచేతనే ప్రభువగు శంకరుఁడు తదనుభవము ను నాత్మలను నేర్పరచెను. అని గ్రంథాంతరమున గలదు.

కావున నీశ్వరానుగ్రహము లేనిది భోగమోక్షములు సిద్ధించవు.

అనుభవమువలన కర్మనశించును. కర్మనశించిన యపుడు పశుత్వము పోవును. పశు

యే । పాశవం శాంభవంవాపి బలమన్వేష్టి నా న్న ధా॥ అసా న్ధా॥ నిత్య
వ్యాపకచిచ్ఛక్తి నిధిరపి నిత్యానాః చిచ్ఛక్తేః దృఢా మాశక్తే ర్నిధిక
అర్థసిద్ధయే భోగమూక్షప్రయోజనసిద్ధయే పాశవంకలూభివృంజః గూ
పంనా అథవా శాంభవమపి శివసంబంధి క్రియాశక్త్యనుగ్రహ మాకం
వాబల సామర్థ్యం మన్వేష్టే అపేక్షతే ॥

అన్యథా అన్యథాచేత్ నాన్వీక్షేచేత్ భోగమోక్షేగన్యాతా
మిత్యర్థః ॥

ఏవమీశ్వరానుగ్రహశక్త్యా ప్రబోధ తాత్పర్యః ఆచార్య మూర్తిః పరమేశ్వరీవ పరస్పర మనువృంజయతీతి పరాఖ్యసూక్తిణ దర్శయతి॥ ప్రేక్ష్య[రణి] ప్రేక్షక శ్రీమాళ ద్వయోరపి నమంత్ర రాట్ । అనుగ్రహశ్రవణ వినియోగ తథానుగ్రహశక్త్యచ । శారుణ్య దసయోరప్యస్మాత్ప్రయోయోగ స్సదుర్లభ ఇతి ॥

త్యేముపోలువ పెటినే యాత్మకు స్వయముగా చేతిన్యము గలుగును గదా ! ఇక ఈశ్వ
రఃనఃగ్రహముతోనే మిప్రయోజనము? అనితిలంప గూడను.

అత్యయందు గల చైతన్యము చిరకాలము నుండి మలముచే నిరోధింప బడియుం
డుటచేతి జడత్వము నొంది యుండును. అందువలన మలము నశించినను నశ్వరా నుగ్రవా
మునది యపేక్షించును. ఈవిషయమువృగేంద్రసూత్రమున గలదు.

నిత్యవ్యాపకచగు చిచ్ఛక్తికే నిధియాయినను భోగమోక్షప్రయోజన సిద్ధినిండు క
లాభిన్యంజకరూపమైనట్టిగాని, శీవసంబంధమైన క్రియాశక్త్యుగ్రహరూపమైనట్టి గాని
బలమును నాత్మయ పేక్షించును. లేనిచో, భోగమోక్షములేకపోవును.

ఈవిధముగ నీశ్వరానుగ్రహశక్తిచే వాత్మబోధముగాంచు ఆచార్యుడు పరమేశ్వరుడేగాని మానవుడుగాడు పరాభ్యునాత్రమున పరిస్పృశసంబంధము నిరూపింపబడినది.

ప్రేరేపించబడువాడొకడు అయిగానూ మరొకడు. అనుగ్రహించబడువాడొకడు. పరయేశ్వరునివలన కవినాభావము. అట్లే గురుకార్యము కలుగుట దక్కిలమర్త్యము.

శతః శ్రీగురులక్షణం వక్ష్యామః॥

గురులక్షణం.

శ్లో. నిత్యానిత్య వివేకవా నివాపకతాప్రేక్షితార్థారతిః । శాంత్యాద్యంగ సమన్విత స్సుచరిత్రామోక్షాదిపాత్సుక్యవాన్ । సత్త్వానందపరప్రకాశ పరిపూర్ణాత్మావబోధా నివృతః । కృత్యాకృత్య వివేకవాన్ గురువరోపాయా న్నగోభక్తిమాన్ ॥ ౧౦౮ ॥ స్వస్వరూపానుసంధానం జ్ఞానం యేనోపనిశ్చ్యతే । ముముక్షోర్లోకుసిద్ధ్యర్థం జ్ఞానవాన్ గురురుచ్యతే ॥ దుర్వార సుస్పృతి ధ్యాంతనిగోధ త్వే చిదంశుమాన్ గురుర్విజ్ఞాన మేనోక్తం స్వరూపభూతాత్మతత్త్వవిత్ ॥ సుందర స్సుముఖస్వచ్ఛ స్సులభస్స్వ తంత్రీవిత్ । అసంశయ స్సంశయేచ్ఛా నిరపేక్షో గురుస్త్మతః । వాశమోక్షః పశూనాంహి పత్యాకారతత్త్వతః । వాశమోక్షకం శ్రీరూపాన్ సగురు శ్శివ ఇష్యతే ॥ అగాఢసంశయాం బోధేన్తరీచారుగ్రహ ప్రదః । పరమోపాయ రూపత్వాద్గురురేవ పరశ్శివః ॥

గురులక్షణము.

ఇక గురులక్షణమును వచింపుదున్నాడు గురువలెనట్టి వాడుగా మండవలయునో, మనము దెలికొనలయును. గాని, చూచినవారిలందరుగురువులు గారు. గురువులందు దోషములున్నచో నది సవరించుకొనినగాని గురులక్షణము సమన్వయింపదు, గురులక్షణ అక్షీతుడగానివాడుగురువుకొనేడు. కొని గురులక్షణమును నిరూపించుచున్నాడు.

గురువునిత్యానిత్య వస్తువివేకియై యుండవలయును. ఇహమునందు పరభోగ మంద్రప్రీతి గలవాడుగ నుండవలయును. శమనమామలతో గూడిన వాడును, మోక్షానులయందు ప్రేమగలవాడును, సద్భరితగలవాడును, సత్యానంద దీప్తిగల పుష్కలమైన దేహియై యుండెడియు పరిపూర్ణమగు నాత్మబోధ నేతీంగిన వాడుగను, కృత్యాకృత్య వివేకముగల వాడుగను, భక్తి గలవాడుగను గురువుడవలయును.

ఏమహానుభావునిచే మోక్షమునందభిలాషగల వానికి మోక్షసిద్ధికై స్వస్వరూపానుసంధానమగు జ్ఞానముపదేశింప బడుచున్నచో, అతడు జ్ఞాన విద్యువు

పరమాద్వైతః శివః యోగదేచ్చాను కలపయా । సోయం గురువర
స్సాక్షాత్ చివవన నసంశయః ॥ నాతిప్రదీపశిఖయా నచ రత్నదీప్త్యా
నాపి ప్రబాకరకరైః ప్రతివారణీయం । అంతస్తమస్సకదినశ్యతి యస్య
భాసా । తేజోనిధి స్సగురురస్తునదాప్రసన్నః ॥ నిర్మలం నిష్క్రియంశాం
తం ద్వంద్వాతీతం దయావరం । సంబోధకం సదానందం । బ్రహ్మజ్ఞః
శృతేసమ్మతః ॥ జితకామం జితకోధం సర్వశ్చ సమదర్శనం । సర్వజ్ఞం
సర్వరహితం సద్గురుం సత్యగాత్రయే ॥

అపిచ ॥ అతిపవ శివ స్సాక్షాద్గురురూపం సమాశ్రితః । భక్త్యా
సంపూజ్యో దేవి భుక్తింముక్తిం ప్రయచ్ఛతి । మనుష్యచర్మణాబద్ధస్స
హృత్పర శివస్వయం । శిష్యామగ్రిహణార్థంతు గూఢం పర్యటతి క్షీతో ।
సద్భక్త రక్షణయైవ సిరాకారోపి సాకృతిః । శివః కృపానిధి ర్లోకేసం
గరివత్ తిష్ఠతి ॥ నరవ దృశ్యతే లోకే శ్శ్రీగురుః పాపకర్మణాం । శివ

స్వానుభవముగలిగి యాత్మవేత్తయై విజ్ఞాన స్వరూపుడయిన గురువు గాని, ని
రీంప శక్త్యయైగాని సంసార భయమును చిమ్మని చీకటిని బాల భానునిపగిది బారదోల
లడు.

ఎవడు నిర్మలుడు- సుముఖుడు- సుందరుడు- ములభుడు- సర్వతంత్రిజ్ఞుడునిస్సం
యడు- నిరపేక్షిగలవాడునై ప్రకాశించుచున్నాడో అట్టివాడేగురువని వచింపబడు
న్నాడు.

ఏమహాత్ముడు పశువుల పాశముల దెంపినైచి పత్మాకౌరమును ధరించి యున్నా
వాశిమోక్షకరుడగు నాగురువే శివుడని నిరూపింపబడి యున్నాడు.

ఏయాత్మజ్ఞాని, అగాఢములైన సంశయములనెను నుహాసకద్రుమనుండి తిరింప
యివయమై నావనంటివాడో, అన్నియూ పాపములలో శ్రేష్ఠమైన యాపా యస్వ
పుడగు నట్టిపరశివుడే గురువు.

దయాశీలుడగు నే పుణ్య పురుషుడు దయాలుడై పరమాద్వైతః శివమును బో
మనో, అతిదు మ్మావుడు గాదు. గుమాత్తముడు. సాక్షాత్తుగా శివుడే సుమీ ది

స్వ దృశ్యతే సాక్షాన్నరాణాం పుణ్యకర్మణాం । గురు స్సహశివ స్సా
క్షాస్సోమేవ ససంశయః ॥ శివవీణ గురుశ్చోచ్యత్ భుక్తింనుక్తిందదా
తిక ॥ దేశికాకృతి మాస్థాయ పశోః పాశాన శేషతః ॥ ఛిత్వా పరంపదం
దేవో నయత్యేన మితిస్మృతిః । యథా ఘటశ్చ కలశః కుంభశ్చేచ్ఛకాగ్ధ
వాచకః । తథా దేశశ్చ మంత్రీశ్చ గురుశ్చేచ్ఛకాగ్ధ ఉచ్యతే ।

ప్రణామ విజ్ఞాప నాది లక్షణం

ఏవంవిధం గురుం లక్షయిత్వా । తదనంతరం శ్రీణామవిజ్ఞాపనా
దిలక్షణ మాహా । స్కాందే ॥ నత్వా భక్తి పురస్సరం గురువరంవిజ్ఞాపయే

పకాంతిచే బోగొట్టబడని- రత్న కాంతిచే సశింపఁ జేయబడని, నూర్యకాంతిచే దిరిస్క
రింపబడని- యేమానసికా జ్ఞానాంధకారము, ఏతేజోనిధి తేజఃపుంజమున సశింపఁ జేయబ
డనో, అకడేగురువు. అట్టి గురువు ప్రసన్నుడగుగాక.

నిర్మలుఁడు-నిష్క్రియఁడు- శాఁతుఁడు - ద్వంద్వాతీతుఁడు- దయామయుఁడు-
బోధకుఁడు- సదానందయుగలవాడు. బ్రహ్మజ్ఞాని-వేదపారగుఁడు- కామక్రోధముల బయి
చినవాడు- అంతట సమదృష్టిగలవాడు- సర్వము తెలిసినవాడు నగు మహాను భావుడే స
ద్గురువని వచింపఁబడును.

కౌవుననే యొకడు గురురూపమును ధరించిన శివుని భక్తి శ్రద్ధతోఁ బూజించు
నో, వానికి గురువు ప్రసన్నుఁడై భుక్తి ముక్తుల నీయగలడు.

మానవదేహమును ధరించిన గురువు శివుడుకాని, తత్వితరుడుగాడు. శిష్యాను గ్రహ
ము లొఱకై గూఢముగా భూమియందు పర్యటనము చేయుచున్నాడు.

నిరాకారుడైనను భక్త రక్షణకారకై సాక్షాదుడై కృపానిధియగు నాశివుడే యీ
లోకమున సంసారింపఁ బ్రవర్తించుచున్నాడు.

పాపకర్మముల నాచరించిన వారికి గురువు మామవుడుగను- పుణ్య కర్మముల నాచ
రించినవారికి సాక్షాచ్ఛివరూపుడుగను గురువు గన్పించును. ఇందుకు సందేయంబు లేదు.
శివుడే గురువు కానిచో నిక భుక్తి ముక్తుల నెవ్వడొసగగలడు,

దేశికాకారమును ధరించి శివుఁడు శిష్యులపాశముల నన్నిటిని చేధించి యుత్తమ
స్థానము నొసంగును.

ఎటుల “కడప” యనిన “చెంబు” యనినను “కుండ” యనినను ఏకార్థ వాచక

త్వాత్వత్. ధిత్వా జన్మతాగతా ద్భవభూద్భవోన్మయమాంసాహా
భో. యేనాయం భవచదన స్సుఖం శోచం సమూలం క్రియా ।
త్యాశాకర్మ బలేన తత్కాయ మే మోక్షప్రదం సద్గురో ॥

గురుప్రార్థనము.

అపిచ॥ తస్మా దాన్మోవిపారేణ భవరోష వివర్జితః । శివజ్ఞానర
త్తం శాంతం మహా పాలకనాశనం । క్రిశిపయ్య గురుం ప్రాజ్ఞః । ప్రా
ర్థయే ద్భుద్ధిమాన్ నరః ॥ భవారణ్యప్రవిష్టస్య దిజ్మోహభ్రాంతచేత

నూలో అటులే శివుడనినను- మంత్రించునను- గురువనినను- ఏకార్థమునే వదించును. కా
జ్జటి యుత్తముడును- పూర్వోక్త లక్షణ సహితుడును నగు గురువును నాశ్రియించి పూ
జించి ధ్యానించి శరించవలయును. గాని, భవాశాపీడితులును, క్రిధరూపులును, అజ్ఞాను
లున.లోక ప్రతారణ శీలులునుగుకాపటికగురువులవలన వెన్నడు శిష్యులు తరింపకాలరు.

ఇక శిష్యుడు గురువునకుఁ జేయుననుస్కారము మొదలగు దాని గూర్చి విచా
రింతము.

శిష్యుననుస్కారాదికము.

శిష్యుడుభక్తి పుగస్సరను గాగురువునకు నమస్కరించి పార్శ్వముననుండి ఓగురూత్త
మా? నూరులలో లదిజన్మలనుండిసి సంసారమున బడిభి యబ్రాంతుడనయితిని. నన్నుక్షంపుము

ఈ సంసార కృతము ఆశాకర్మ బలముచేత సుఖఫలముల నొసంగు నదియయిన
ను నేనుహాత్ముని దయారసమణు మాత్రము జాలువారిని వెంటనే మూలముతో గూడఁగు
ష్కించి పోవునో, అట్టిపుణ్యాత్ముడ వయిన యోగురుపరా! నాకుముక్తి నొసంగుము.

పరమాత్మవిచారమునసంసారము నుండి తప్పించుకొని శివజ్ఞానా సక్తిగలిగి శాంతు
డై మహాపాతకముల నశింపఁ జేయు గురువునకు నమస్కరించి బుద్ధి మంతుడగు శిష్యుడీ
విధముగా బ్రార్థించ వలయును.

గురుప్రార్థనము.

సంసారమనెడు నరణ్యమున దిక్కు దరిచోచక దిరుగుచున్న నాకుమార్గమునుజూ
పించిన గురుమూర్తి నమస్కారము.

అనంత జన్మలనుండి నచ్చు కర్మమునెడు కట్టెలను జ్ఞానాగ్ని చేదహింపఁ జేసిననో
గురుమూర్తి వందనము.

సః । తేన మే దర్శితః పంథాః తస్మై శ్రీగురవే నమః ॥ అనంత జన్మ
సంపాద్య కర్మేంద్రనవిదాహితే । జ్ఞానానలప్రకాశాయ తస్మై శ్రీగు
రవేనమః॥

గురుపూజా.

ప్రణమ్య దండవద్భూతా । విష్ణుయంత్రేణ చార్చయేత్ । గురో
శ్రీపాదపద్మంచ గంధ పుష్పాక్షతాదిభిః । అన్యథా విత్తహీనోసి గుర
వేతస్య నాయకః । కృత్వా దండనమస్కారం స్వశరీరం నివేదయేత్ ॥
మన్నాథ త్రిజగన్నాథ మద్గురు శ్రీజగద్గురుః । స్వాత్మక స్సర్వభూతా
న్తా తస్మై శ్రీగురవేనమః ॥

దీక్షాప్రాప్తి క్రియః.

ఏవం విజ్ఞాపనం కుర్వతః శిష్యస్య గుర్వనుగ్రహం దత్తుయతి ॥
ఇత్యుక్త్వా గురురాదరేణ కృపయా శిష్యం సమీపస్థితం । స్పృహ్యైవా
ణితీలేన సాధు గదితం ప్రీతిస్మి న్నన్వాయా ॥ సంసారాన్లన తార

అనంతజన్మలనుండి వచ్చి కర్మయనెను కట్టెను జ్ఞానాన్ని చే దహింపఁ జేసినవో
గురుమాతీక వంశము.

అనిగురుప్రార్థనము జేసి సాష్టాంగదండప్రణామముచేయువలయును.

గురుపూజ.

అనంతరము లేచి గురుపాదపద్మములను గంధపుష్పాక్షతాదుల సమకూర్చుకొనిపూ
జించి గురువుని సంతోష పెట్టవలయును,
ధనహీనుడైనచో సాష్టాంగప్రణామంబుజేసి తనశరీరమునే గురువున కర్పించవల
యును.

త్రిలోకప్రభువయిననీవే నాకును బ్రభువవు. త్రిజగద్గురువువయిన నీవే నాకు గు
రువు. స్వభూతాత్ముడవునీవే. నాచింతగాస్థివు కాననోగునియూర్చి శరణం.

అని ప్రేమిధమున విజ్ఞాపనముజేయు శిష్యునియందు గురు వనుగ్రహము కలనాడె
యియ్యఁడదగును.

నే పరశివే లింగ స్వరూపే మలే । ప్రాణం జీవకళాధరం తవనిధాన్యే
త్వం తదన్యోపదం ॥

అపిచ ॥ ప్రతీతాఖ్యతంత్రే ॥ ఉపగచ్ఛ సదా దేహిన్ స్వావి
ద్యా వినిష్కర్తయే । కోహ మిత్కుపరి బ్రూయాద్గురుం పరమ కార
ణం । అవిద్యాకృతకం సర్వ మిదం దేహేంద్రియాదికం । అంతశ్చ భ్రాం
తినంసిద్ధం సత్యవత్పరికల్పితం । తత్తత్తత్కృతక భ్రాంతివినాశార్థమ
హం తన । నిత్య లింగాంగసంయోగజ్ఞాన నిష్ఠాంత్యమావహం । ఇయంగు
ర్మృతాప్తోక్తా శివజ్ఞాన ప్రదాయినీ । మలమాయాని పాశౌసు ధ్వాం
తధ్వంసపటీయసీ ॥ ఏవంపరీకాశేణ కలాదియోగభోగకర్మక్షయమలప
రిగ కశక్తిపాత గురూపసదనాంతర దీక్షాలాభఇతి దీక్షా వాప్తికమః
యుక్తః ॥

దీక్షావాప్తి క్రమము.

అంతట నాతడు శిష్యుని తండ్రులకు దీక్షికొని, తనచేతితో శరీరము తుడిచి నీవు
చురచి ఓకుమారా ! నీవుపలికిన పల్కులకు సంతసించితిని. ఈ సంసారార్థవముమండిత
రింపఁ జేయువాడును నిర్మలుడును. లింగస్వరూపుడును నగు పరశివుని నందు జీవకళను
ధరించిన నీప్రాణము నుంచెదను. నీవుకానియందు — అనగా నీ యుష్పలింగమునందు పూ
జాధ్యానాదులచే నిరంతరము పరవశుడవు గమ్ము అనిబోధించును.

ఈవిషయమై ప్రతీపతంత్రమునందు గూడ వచింపఁ బడినది.

ఓక్షేనమా? నీయోద్యోహృవుటకై గురుసమీపమున కేగుమా. కరుణావరుణాలయడకు
గురువుని నేనెటుల నిర్మించితిని నేనెవడను. అని యడిగికవిగొనుము.

ఈదేహేంద్రి యాదికమంతయునవిద్యాసముపాగతిమేకాని వేరుకాదు. భ్రాంతి
నిర్మితవగు నిది యంతయు సర్వమువలె కల్పించబడినది. కావున నిట్టికృత్రిమ భ్రాం
త నివారణమునకై శివసాయుజ్యము కొరకై నిత్యలింగాంగ సంయోగ జ్ఞానమునందునో జీ
వమా! షట్టబూనుము. అని తాను భావించి గురుకరుణాపాత్రుడై శిష్యుడైతరించుననివచింప
బడినది॥

మలమాయాది పాశసమూహమును నశింపజేసి శివజ్ఞానము నొసంగునదిగురుస్మరయే
గాని మఱొకటి గాదని నిశ్చయింప బడినది.

గురుస్తుతి.

శ్లో॥ నమః పరశివాకార స్ఫూర్తయే విగతార్తయే ।

జగత్రియా పవిత్రోక్తు కీర్తయే గురుమూర్తయే ॥

ఇతి శ్రీగురు చెన్ననీర నారాధ్య పాదారవింద పుష్పంధయ
హృదయ ఘంటనామాల్యచర్య విరచితే శ్రీశివజ్ఞాన శేఖరే శక్తి పాత
గురుకరుణావిరూపణం నామ పంచమ ప్రకరణం ॥

దీక్షాప్రాప్తి క్రమంబునది గారి, యక్రిగు మైదిగాదు. మొదట కలాదియొగము
ను, తరువాత భోగమును తదనంతరము కర్మక్షయమును పిచ్చుట. విలపరిపాకమును ఆటు
పిచ్చుట శక్తి పాతమును, దానితరువాత గురూపసదనమును, పదపడి దీక్షాలాభమును శా
స్త్రములను నిర్ణయింపబడినది. కావున దీక్షాప్రాప్తి సరియైనది. అనిగా శాస్త్రసరి.
ప్రదాయాచారాను సారముగ నే చేయబడుచున్న దని భావము

గురుస్తుతి.

పరశివరూపుడు- జగత్రియాక్షీక విస్తారుడు- ఆదిరహితుడు- నగుగురుమాతొ
క నేక వందనములు.

ఇదిగురుజెన్న వీరనారాధ్యుల వారి శిష్యుడగు ఘంటనామాత్యునిచే రచింపబడి
న శివజ్ఞాన శేఖరము నందు శక్తి పాతగురుకరుణా నిరూపణమును పేరుగల పంచమ ప్రకరణ
ము ముగిసినది.

శ్రీ శివజ్ఞానశేఖరే,

షష్ఠ ప్రకరణం.

శ్లో॥ వందేత్రిగురుపానుకాం శ్రితివతాం చేహంబుజాతావహీ ।

శ్రీమద్వర్ణితకర్ణికాంతరకనస్పింశాననాధ్యాసినీం ।

శోణాస్తర్నఖరాంశు మండల సుచారిః శోభి కాభిస్ఫుటం ।

తస్మింబల్కనముద్గతమృశాచయైరారజ్యనూనామిన ॥

కీదృశీకీడా.

అథ దీక్షా ప్రవత్సామి । వాశత్యోయ పమోచసీం । శివజ్ఞాన
ప్రదాం దివ్యాం శివత్వ ప్రాప్తిసాధనీం । అత్ర దీక్షాశబ్ద నిర్వచనం ॥
దీయతే జ్ఞాన సంబంధః క్షీయతేచ మలత్వోయం । దీయతే క్షీయతే
యేన సా దీక్షేతి సగద్యతే ॥

గురులక్షణం.

వాతూలతంత్రే॥ ఈశ్వర ఉవాచ ॥ ఉపదేశవిధిం తస్య కథయి
ష్యామితచ్ఛ్రుణు । ఏకో భవేదిహచార్య శ్శివభక్తిపరాయణః । సద్గురుప్ర
భవో ఖ్యాతః శాంతి శైవాగమార్థపత్ ॥ అనూచానః ప్రసన్నాత్మా
శివదీక్షాభిషేచితః । శివాగమజ్ఞో మతిమాణః । శివపూజా పరాయణః ।
రుద్రాక్షమాలాభిభాషః త్రిపుండ్రాంకితమస్తకః । విశుద్ధ దేహామలినః

దీక్షా ప్రకరణ పారంభః.

ఆణవపాశము = మాయాపాశము. కార్మికపాశము = అను మూడు పాశములనుండి
భప్పించి శివజ్ఞానము నిచ్చి శివత్వము నొందుటకు పాథశమైన దీక్షను వ్రచింతును.

దీక్షయననేమి?

దేనిచేత జ్ఞానముగలిగి మలమువశించునో, అదియేదీక్షయనబడును,

ఆచార్యుడొకడే యుండ వలయును, శివభక్త పరాయణుడై యుండవలయును. సు
ధూరు వంశమున జన్మించినవాడును - మంచిచరిత్రగల వాడును - శాత్రువును - శైవాగమ
ముల బెరిగిన వాడును - నిర్మలమనస్సుగలవాడును - శివలింగపూజా పరాయణుడును, భ

శ్రీలాచారసమన్వితః । వేదశాస్త్రార్థతత్త్వజ్ఞో జ్ఞానవాక్ గురురుచ్యతే ॥
గురుస్తు గుణవాక్ శాస్త్రజ్ఞో పరమానందభాసకః । తత్త్వవిచ్ఛిన్నగంఠము
క్తోఽముక్తిదో నతుచాపలః । నిరపేక్షం మునిం శాంతం । విశ్వైరంసయ
దర్శనం । గురుం తమేవ ప్రణమేత్సదరం మతిమాన్నరః ॥

శిష్యలక్షణం.

శాంతోదాంతోపటుర్ధీరో బ్రహ్మచారి హవిష్యభుక్ । శుద్ధభా
వోమహాత్మాహీ బోధ్ధా శిష్య ఇతస్త్మతః ॥

శిష్యపరీక్ష.

గురుశ్చ స్వాశ్రమే శిష్యం వష మేకం పరీక్షయేత్ । ప్రాణ
ద్రవ్యాపదానాద్యై రాదేశైశ్చ సమాసకః । ఉత్తమాంశ్చాశ్రమేకృత్వా

స్మరుద్రాక్షుల ధరించున వాడును, సదాచారసంపత్తిగలవాడును జేద శాస్త్రార్థముల నిజ
ము దెలిసివాడును జ్ఞానియైనవాడును- అత్యమునెత్తింగిన వాడును- ముక్తి నొసంగువాడునుగు
ణవంతుడును- బుద్ధిమంతుడును చిత్తచపలతలేన వాడును నయిగురు వ్రుండవలయును.

అపేక్షలేక- ద్వేషములేక- మునివలె శాంతుడై సర్వజనులయందు సమబుద్ధిగలి
గి యెవడు ప్రకాశించుచున్నాడో, అట్టిగురువునకే ఎమస్కరించవలయును.

శిష్యలక్షణము.

శాంతుడు. బాహ్యేంద్రియనిగ్రహముగలవాడును- దాంతుడును- అనగా అంతరిం
ద్రీయనిగ్రహముగలవాడును, సమర్థుడును, ధీమతుడును బ్రహ్మచారియును, హవిస్సును
భుజించు వాడును ఫలశుద్ధభావముగల వాడును మతిమంతుడును- నితండ వాదము చేయు
కసరియగు ప్రశ్నలను వేసి గురువు చెప్పు సద్వాక్యములవిని యాచరణలో నుండు కొను
యోగ్యతగలవాడునునయి శిష్యుండుండ వలయును.

శిష్యపరీక్ష.

గురువు తనయాశ్రమమున శిష్యునినొక సంవత్సరము పరీక్షింప వలయును. గురు
శాస్త్రాపిదమనన్ని శిక్షలకు శిష్యుడు పాత్రుడై యుండవలయును. గురువు ఉత్తమశిష్యు
లను నీచకర్మముల యందు నియోగించియు, నిమలను మత్తమ కర్మలయందుండియు పరి

నీచా నుత్తమకర్మణి ఆత్మిష్టా స్తాదీతావాపి యేవిషాదం నయాంతిహి
యోగ్యా స్సన్ధియతాశుద్ధా శ్శివ సంస్కార కర్మణి ॥

దోష సంప్రాప్తిః.

ఇద్ధంఃకరీత్య భహుధా దీక్షయేత్స్వవళాన్లురుః । అన్యథాదోష
మాప్నోత ॥ శిష్యవాచం గురోతపి । పుత్రీమాతృ పితృభ్రాతృ దారా
బంధుజనాశ్చయే ఏకఏవ గురుస్తేషా మన్యథా నరకంవ్రజేత్ ॥

గురుచేక ఏవ.

పతి పత్నీ భ్రాతృపుత్రీ దాసీ గృహచరాశ్చయే । ఏక ఏవ గురు
స్తేషాం దీక్షైకాతు విశిష్యతే ॥

అథకాలశుద్ధిః.

మంత్రా రంభస్తు చైత్రేతు బహు దుఃఖఫల ప్రదః । వైశాఖే

క్షీంచవలయాను. గురువు శిష్యుని చెన్ని విధముల పరీక్షింపదగియుండునో అన్ని విధము
ల పరీక్షించినపుడు దుఃఖపడక యాశ్రమలకు సహించి సంతోషపడుచుండువాడే శిష్యు
డు.

దోష సంప్రాప్తిః.

శిష్యుని పరీక్షింపక దీక్షనొసంగిన దోషముసంభవించును “ రాజపాపంపురోహి
తః ” అనునటుల శిష్యుని పాపము గురువుకు గూడ కలుగును.

గురువొకడే యుండవలయును.

కుమారులకు తల్లిదండ్రులకు సోదరులకు భార్యకు బంధుజనులకు గురువొక
డే దీక్ష నొసంగవలయును. గురుభేదము పనికిరాదు, అనగా తల్లికొక గురువును, తండ్రి
కొకగురువును, కొడుకునకొకగురువును- యీవిధముగ తలకొక గురువు గాని, యిరువరి
కొక గురువుకొని పనికిరాదు. ఎల్లరకు దీక్షనిచ్చు గురువొకడే యయియుండ వలయును
లేనిచో నరకము సంభవించును. వారి గృహములందు సంచరించు దాసదాసీ జనుల దగ్గర
నుంచి గూడ గురువొకడే యుండ వలయును.

కాలశుద్ధి.

చైత్రమాసమున మంత్రోపదేశము నొందిన దుఃఖము గలుగును. వైశాఖమున

రత్నలాభస్యా జ్యేష్ఠాయాం మఃణం ధృవం । ఆహాధేబంధు నాశస్యాత్
పూర్ణాయ శ్శ్రావణే భవేత్ । ప్రానానాశో భాద్రపదే సర్వ తస్మిన్
మశ్వయుక్ । కార్తికే మంత్రసిద్ధిస్యా న్నాగశీర్షే శుభావహః । పౌ
ష్యేచ మంత్రాని స్సాత్ । మాఘే మేధావివర్ధనం । ఫాల్గుణే సర్వ
సిద్ధిస్సాస్య దితిమంత్రో విదోవిధః ॥

దీక్షాంకుర్యాద్దిక్షేపజ్ఞః సర్వదోషవిజ్ఞతే । సుమాసతిధిసత్తుత్ర
వారయోగాది సంయుతే । శిష్యస్య భక్తియుక్తస్య కృపా విష్టేగురౌ
సతి । కాలేన లయ మభ్యేతి తస్మాత్సంసార ఇష్యతే ॥

దీక్షాభేదః.

నిరాధారా హిసాధారా దీక్షాహి ద్వివిధా స్మృతా । ఆచార్య
నిరపేక్షేణ క్రియతే శంభురేవయా । తీవ్రశక్తిగిహితేన నిరాధా రేతి సా
స్మృతా । ఆచార్యమూర్తి మాస్థాయ మందతీవ్రాది భేదయోః । శక్త్యా
యా కురుతే శంభుస్సాధికరణోచ్యతే ॥

రత్నలాభముగలుగును. జ్యేష్ఠమాసమునమఃణము సంధివిందును. ఆహాధేబంధు బంధు
నాశము ఘటిల్లును శ్రావణ మాసమున పూర్ణాయుగ్దా మముగలుగును. భాద్రపద మాస
మునసంతానమునశ్రిమను. ఆశ్వయుజమాసమున సర్వశుభములుచేక్షును. కార్తికమునమంత్ర
త్రముసిద్ధించును. మార్గశీర్షమున శుభము సాప్తించును. పుష్యమున మంత్రాని కలు
గును. మాఘమున బుద్ధివృద్ధి నొందును. ఫాల్గుణమున సర్వపీడ్ములు చేకూరుతని మంత్రవేత్త
లు చెప్పిరి.

శుభఃకుత్ర శుభమాస శుభయోగ శుభకరణ శుభలగ్న శుభతారాబల చంద్రబ
లములతో గూడిన దినమున భక్తియుక్తుడగు శిష్యునికి కృపాలుడగు గురువునీక్ష నొసం
గవలయును.

దీక్షాభేదము.

దీక్షనిరాధారయని సాధారయని రెండు విధములు. తీవ్రమగు శక్తిసాళమున ఆ
చార్య పేక్షలేక నే శిష్యుండే దీక్షనొసంగును. అదినిరాధారదీక్ష,

దీక్షా యోగ్య స్థానాని.

అథ దీక్షా యోగ్య స్థానాని దర్శయతి || స్కాందే || సముద్రతీరే
నద్వాంవా కోష్ఠే దేవాలయేశుచా | దేశేగురుగృహేక్షేత్రేదీక్షాకర్మన
మాచరేత్ ||

మండపనిర్ణయః.

భూప్రదేశే శే శుభే రమ్యేనిమ్నాన్న తవివర్జితే | శాస్త్రోక్తే మిటపం
కుర్యాచ్చతుర్ద్వారం సుకోభనం | వితానధ్వజసంయుక్తం శుష్పమాలాన
మానుతిం | సర్వాలంకారసంయుక్తం ఆమ్రపత్త్రైశ్చ వేష్టితం | దర్ప
ణోదరసంకాశం గోమయేనాను లేవయేత్ | పంచ పర్ణనమాయుక్తం
రంగవల్లీం క్రకల్పయేత్ | పుణ్యాహంవాచ యిత్యాశుబ్రోక్షయేత్స
లిలేనతు ||

దీక్షావిధిః.

ఇద్ధం సమీక్ష్య బహుధా | న్నాత్వాచాచర్య సువ్రతః | ఆ

మందతీవ్రాది భేదము ననుసరించి శివుడాచార్యరూపమును ధరించిచేయు దీక్షా
సాధారణుని వచింపబడును.

దీక్షా యోగ్య స్థానములు.

సముద్రతీరమునందుగాని, వనీతీరమునందుగాని, పశువుల కోష్ఠమునందుగాని, దే
వాలయమునందుగాని, స్వగృహమునందుగాని, గురుగృహమునందుగాని, క్షేత్రములం
కుగాని, పరిశుద్ధమగు ప్రదేశమున దీక్షాకర్మ నొనర్పవలయును.

మండపనిర్ణయము.

పరిశుద్ధమైన హెచ్చుతగ్గులలేని భూమినుండు దీక్షానొందుటకై మండపము ని
ర్మించ వలయును. ఆమండపమునకు నాలుగుద్వారములుండ రలయును చాందినీలు భ్వజ
ములు పుష్పమాలలు రంగవల్లులు మొదలగు వానిచే నామంటపమలంకరించ వలెను. గో
మయమున నలికి పంచరంగుల ముగ్గులు పెట్టవలయును.

దీక్షావిధి.

పుణ్యాహంవాచన మొనరించిన యాదకమునాప్రదేశమందు చల్లవలయును. ఈవిధ

(౧౨)

చార్యః క్షుణ్ణోపేక్షాః । స్సకరీకృత విగ్రహః । చక్వానో ఋత్విజస్త
 త్రి । తస్యాచార్యస్య సమ్మతాః । అనిదిత చరిత్రాస్యః । శివారాధ
 నఃత్పః । ఆదిష్టగురుశా శిష్యః । ప్రభాజే పుణ్యవాసరే । విధాయ
 మంగళ స్నానం । ధౌతవస్త్రై శరిచ్ఛదః । విత్తానుసారా త్సేవణైః ।
 రలంకారై రలంకృతః । సుగంధిభి ర్నవైర్మాలైః । పుష్పైర్విహిత శేఖరగ
 సుస్త సంపన్నాప్రి ప్తే హేతుభిర్భస్మితై స్సితైః । పూర్వోక్తాదికృమేనై
 వ కుర్యాత్ప్రేమండ్రకంతకాః । సువర్ణ ఫలపుష్పాదిహస్తేచానీయ మంగ
 తైః । వృద్ధకృమేన సంప్రాప్తస్తేచాన్యోన్యంతదంతరం । తత్త్వాన పీఠప
 గ్గంతం । పుష్పాదిద్రవ్య సంచయం । ననుర్వదండ వద్భూమశా ప్రి
 ణమ్యత పునఃపునః । ఉపేత్యాచార్య పాదాచప్రణమ్య తదనంతరం ।
 పూజయే త్వీర్షపుష్పాద్యైః । భక్త్యా విత్తానుసారతః । స్నాతా నలంకృ

ముగానన్ని ప్రణమింతుములు తియ్యచేయించి గురువుస్నాన మొనరించి ధౌతవస్త్రముగ
 ట్టికొని యాచమనముచేసి సకలీకరణమొనర్చు కొనవలయును.

ఇటులనే తక్కిన ఋత్విక్కులుగూడ స్నానముచేసి ధౌతవస్త్రధార్యలై యుం
 డవలయును. ఆచార్యునివలె ఋత్విక్కులుగూడ శివారాధనమున మిక్కిలియాసక్తి గల
 వారును, సచ్చుత్రులవారునై యుండవలయును.

గురువుచే వాజ్ఞాపింపబడిన శిష్యుడు గూడ పుణ్యదినమున నుండు కాలమునందోలే
 చి మంగళ స్నానమొనర్చి తెల్లనివస్త్రముగట్టుకొని, తిరిగికి కొలసి సువర్ణాలంకారముల
 ను పుష్పమాలికలను ధరించినర్వసంపదల నొసంగు భిక్షు త్ప్రేమండ్రమును ధరించి యొ
 క్క పల్లెరమున సువర్ణము - ఫలములుపుష్పములు మొదలగు పూజాద్రవ్యము లుంచి పృ
 థ్వులు తిన్ననుసరించు, మంగళ వాద్యములు మ్రోగుమండ హస్తమున నాపల్లెరము దీసి
 కొని గురు సమీపమునకు రావలయును.

గురుపాదపీఠము దగ్గర శ్రీగంధము పుష్పములు మొదలగు ద్రవ్య సమూహ మం
 తయొంచ వలయును.

నాస్తాంగప్రణామముచేసియాచార్యపాదములకుననుస్కాసముచే రావల యును. శి
 క్తివనుసరించి ద్రవ్యలాభము చేయక మహాభిక్తితో చురదినము - మొదలగుసుగంధ ద్రవ్య

తాన్ చీరవాససా ఋశ్విజస్తథా । పుష్పాక్షతవిభూత్యాన్యై శ్చతుర
స్తాన్ ప్రపూజయేత్ । విభూతీంశివ భక్తేభ్యస్స ర్వేభ్య స్తదనంతరా
వృద్ధానక్రమతోదత్వా పుష్పాన్యై స్సమ్యగర్చయేత్ । అథ శేఖ్యో
నమస్తేభ్యో దేశికేంద్ర పరస్సరాం । యథా ప్రదక్షణం భక్త్యాతాం
బూలాని సమర్పయేత్ । ప్రశిష్య గురుం వాఙ్మః ప్రార్థయేద్భక్తియా
త్మనః । ఉపగచ్ఛేత్సనా దేహీస్సావిద్యా వినివృత్తయే॥

గురుప్రార్థనం

అంతస్తిమిరనిర్భేద భానవే కామధేనవే । నదంతే వాసినాంక
ల్పితరవే గురవే నమః । అవాన్యాత్మన్మరూపాయ శివభావప్రదాయ
నే । నమస్సద్గురునాథాయ వక్ష్యేలబ్ధిహృదయార్తయేతవపాదప్రసాదే
న ముక్తోహం భవబంధనాత్ । త్వం గర్హ్యో ద్వేష దేవేశ వాన్యథామమ
సద్గురో ॥ త్వం దేశికో భాసి యద్యదే మేత దైవ శిష్యస్తమాహ న

మల తో పుష్పాక్షతి విభూతి మొదలగు భావాద్రవ్యమల తోడను గురువును ఋత్వి
క్కులనుబూజించవలయును.

విభూతిని మొదట పెద్దలకొసగి తరువాత యావకుల కీనువలెను

దేశికుడు మొదలుగ పెద్దలందఱికి ప్రదక్షణమాచరించి భక్తితో తాంబూలము
ల సమర్పించ వలయును.

అనంతరము గురువునొద్దకు వచ్చి నమస్కరించి యీశ్రిందివిధముగ ప్రార్థించ వ
లయును.

గురుప్రార్థనము.

ఎల్లపుడును జీవుడు తనయవిద్యావివాళిముక్తై గురుసమీపమునొందవలెను తాప
లనున్న వావాఙ్మాయును పోగొట్టుటయందు సమఘోడవు. కామధేయవపు, సచ్చిష్యుల
కు కల్పితరువవునగునోగురువరా! నమస్కారము.

మట్టుల బ్రహ్మస్వరూపుడవును, శివత్వము నొసంగువాడవును, ఉపనిషత్తుల చె
తను కబంపరాని వాడవునగునో గురువరా! నమస్కారము. నీపాదరేణువు సోకినంత నేనే
నీసతిపారబంధము నుండి విముక్తుడనైతిని, నీవేనాకుగతి, నీకంటెనాకు మరెవ్వరులేదు.

నుకించిదిహబ్బింను । దేహేంద్రి యామపనీయనుయా విభిన్నం । కా
ర్యమీశ కరుణయ్యవిభేదబుధ్యా ॥ అసాయా సేవహియథానుంచే
యం భవబంధనాత్ ॥

గురుబోధా.

అతః శ్రీగురుః! సాధుసాధుమహాప్రజ్ఞతుష్టోహబుద్ధికౌశలాత్ ।
కథయామి న సందేశాత్ శత్రుస్నేహాన్వశేషతః । అవిద్యాకృతకభాగ్ం
తీ వినా శార్థ మహం తవ । నిత్యలింగాంగ సంయోగజ్ఞాననిష్ఠాం త్వ
మావహా ॥

కుంభప్రతిష్ఠాపనం.

అథ కుంభ ప్రతిష్ఠాపన మాహ । మత్స్యపురాణే ॥ తత్త్వాయా
మీతితం ధాత్యా సౌకర్ణ్యం పద్మయావిశేత్ । ఆప్రణం నూత్నకలశం

హృదయ! ఇన్న తరింపజేయము. మీరే నాకునిజ గురువును. నేనుమీకుశిష్యుడను.
కావుననో గురుత్తమా ! దేహేంద్రియాది సంసార బంధముగలిగిన న్నా బంధమునుం
డి తొలగించి నాకును దముగలిగి భేదభావమువిడిచి దీక్ష నొసంగి యుగప్రసాదము.
నాకీసంసార బంధ మనాయాసముగా నెట్లుల దొంగునో, అట్లులగావింపుము. అనిశిష్యు
డు గురువుని ప్రార్థించవలయును.

గురుబోధ.

శిష్యా! నీబుద్ధి కాశలమునకు సంతోషము చెందితిని. మంచిది. మంచిది. అవిద్యవల
న వచ్చిన భ్రాంతివశించుటకును నిత్యలింగాంగ సంయోగ జ్ఞానమునందు నిష్ఠబూనుము.
పుత్రస్నేహమువలననే నీవిషయమును వచించుచుంటిని.

కుంభప్రతిష్ఠాపనము.

జంగారముతోగాని, పెండితోగాని, రాగితోగాని, చివరకు మట్టి తోగాని, నిర్మిం
చబడిన కలశముచవలయును. అందుదక ముంచవలయును.

ఆకలశకంఠము నందు కంకణము కట్టి వస్త్రము మట్టవలయును.

దోషాంబుః పరిపూరితం! సౌవర్ణం రాజితం నాపి తామ్రజం వృణ్మయం
తథా । సితసూత్రావృతం కంతే వస్త్రీయుగ్మస్పృశంతథా । పంచామృ
తైః పంచగవ్యైః పంచత్వక్వంచ పల్లవైః । దూర్వాంకురైశ్చ సిద్ధా
ధైర్గంధపుష్పాక్షతాదిభిః । శతౌషధీభిస్సహితం కుంభేః స్థిక్ ప్రదా
పయేత్ । లోకతీతయ విఖ్యాత । పుష్కలతాగ్రాణపాగరాణాశివలింగ
స్య సంస్థానే పూర్వమేవ కరీషీతే । క్రిస్థానశుద్ధం సూత్నంచ సావస్య
కుంభం నిధాపయేత్ । సద్యోజాతాది ర్మంత్రై రంభనామభిమంత్ర
ణం । షోడశై రుపచారైశ్చ సమారాధ్య సమాపయేత్ । కుంభమా
చ్ఛాద్య వస్త్రీణ ధేనుముద్రాం ద్రవర్చయేత్ । సకలీకృత సంబంధా
ద్రక్ష్యంతే వతు కల్పయేత్ । అధివాసన సిద్ధ్యర్థం శాంత్యర్థం వృద్ధి హితవే
శంకరాచార సంపన్నం భోజయేద్భక్త బృందకం ॥

తథా వాతూలతంత్రే ॥ శివకుంభం సమాసాద్య స్థం డిహాదిషు
పూర్వవత్ । శివకుంభే శివం పూజ్య భక్తా నన్నేన తోషయేత్ । తతో
జాగరణం కుర్యా చ్ఛివధర్మాన్వితోన్మనైః ॥

పంచ పల్లములు అట్లుగా మట్టిమేడి మామిడి రాజజ్యోతి అను వృక్షముల యొక్క
చిన్ననికొమ్మలు దూర్వాంకురములు తెల్లతవాలు గంధపుష్పాక్షులు నూరు ఓషధులు కుం
భము నందుంచ వలయును. సద్యోజాతాది మంత్రము లుచ్చరించ వలయును. ఉదకమభి
మంత్రించవలయును. షోడశోపచార పూజచేయవలయును.

ఆకలశముమీద వస్త్రమును గప్పివేయవలయును. అనంతరము ధేనుముద్రను ప్ర
దర్శించవలెను. సకలీకరణ సంబంధముననుసరించి తక్షాబంధమును గట్టుకొన వలయును.

అధివాసన సిద్ధి కొరకును, శాంతి కొరకును, వృద్ధి కొరకును, సదాచార సంపత్తి
గల మహేశ్వరులకు భోజనమొసంగ వలయును.

వాతూలాగమమునందు గూడ నీవిషయమునుగూర్చివచింపఁబడినది. ఎటుల నస్థం
డిలము మొదలగు దానియందు శివకుంభమునుంచి అందు శివుని పూజించి భక్తుల కన్నదా
నము నొసంగవలయును. శివధర్మోన్మేషములతో జాగరణముచేయ వలయును.

వస్తు ప్రకరణం.

జలాధివాసవిధి మేవం కృత్వా సదేశికః । తతఃప్రభా తేషున్న
త్వా సమాచరితనైష్ఠికః । ధౌతాంబరసమాయుక్తో భూతిరుచాక్రీడుభూ
షితః॥

పంచకల శస్త్రాపనం.

తదగ్రే మండలం కృత్వా చతురశ్ర సమన్వితం । ఆగ్నేయప్రభ
వం సూత్రం వాయవ్యేతు విచాలయేత్ । విశావ్యాంప్రభవం సూత్రం
నైరుత్యాంతు ప్రసారయేత్ । చతురశ్రం సమంకృత్వా సవభాగవి భా
జితం । మధ్యభాగేతు పద్మస్య కర్ణికాంతు సమాలిఖేత్ ॥

చతుర్భాగే తతః పద్మ మష్టపశ్చోప శోభితం । ప్రథమంకర్ణికా
భాగం ద్వితీయంకేసరాణిచ । తృతీయం దశసంధానం । దశాగ్రాణిచతు
ర్థకే । ప్రతివారణ తేజాంతు పద్మభాష్యాంతు బుద్ధిమాన్ । పద్మస్యేవప్ర
మాణేన సూత్రం దత్వా శివస్యతు । విధిపద్మాగ్రభాగేన పద్మమా
నేన వా పునః । విద్యానమో భవేత్పైశ్చం శోభాపద్మా సమాయుతం
తతః ప్రకల్పితే చారుమంటపే వర్ణ మండలైః పంచస్వర్ణాది కలశా నా
చార్యస్థాపయేన్నవాన్ । ఏకంమధ్యే చతుష్కోణేష్వితగాంస్తాన్ ప్రపూ

దేశముడి విధముగ జలాధి వాస విధి నిర్వహించి భూతిరుచాక్రీడు ధరించి తెల్ల
ని పస్త్రమునుగట్టికొని ఆయన వాసమునకు ముందు భాగమున చతురశ్రమండలము నొక
టి యేర్పాటు చేయవలయును.

పంచకల శస్త్రాపనము.

ఒక సూత్రమును ఆగ్నేయదిశనుండి వాయవ్య దిక్కునకును- ఈశాన్యదిశ నుండి
నైరుతి దిశనకును పట్టి చతురశ్ర మండలమును నేర్పరిచి ఆందు తొమ్మిది భాగములుగ
విభజించి మధ్యభాగమునందు పద్మము దుద్దును వ్రాసి నాలుగు భాగములందు అష్టదశప
ద్మమును వేయవలయును, పద్మాలంకృతిమగు నట్టినుండర మంటపమున బంగాలు కలశ
ములయినచవలయును. ఒకటి మధ్యమందును, నాలుగు మూలలందును నాలుగుగునుం
చ వలయును

జయేత్ । ప్రత్యేకం నవవస్త్రేణ క్షేప్తయే ద్దేశి కోత్తమః! శేషస్వర్ణాని
రత్నాని క్షీప్వా సమ్యక్ ప్రపూజయేత్ ! నవభిస్తంతుభిశ్చైవ పంచతా
పరివేష్టయేత్ । అచ్చయిత్వా యథాన్యాయం పంచ బ్రహ్మదిభిః క్ర
మాత్ ॥

కలశపూజ.

ఆచార్యో మథ్యమస్యార్చాం కుర్యాత్పూజితాదిభిః । ఋత్వి
జః ప్రీతమనసో విదధ్యు రిత రార్చనం । తేషు తీర్థాంబుపూర్ణేషు విడ
ద్యాదామ్రపల్లవాన్ । దూర్వాంకురా స్సపూగానినాగవల్లీదళాన్యపి ।

మంత్రోదకప్రోక్షణం.

అథ తత్కలశస్థాన మంభసామభిమంత్రణం ॥ మమ పంచాక్షరీ
మంత్రేణాచార్యః ప్రసాదయేత్ । తతః సమస్తభక్తేషు కుర్వీత్ పూ

ప్రత్యేకముగా నూతన వస్త్రముల నాకలశమునకు చుట్టును చుట్టవలయును. ఆక
లశములందు బంగారము రత్నములు వేయవలెను.

కలశపూజ.

వనరంతువుల జుట్టవలయును పంచబ్రహ్మల నావాసముచేసి పూజించవలెను ఆ
చార్యుడు జలపూర్ణములగు నాకలశములలో వంధ్యకలశమును ఋత్విక్కులు తక్కినకల
శములను మామిడి చిగుళ్లు గరికె తమలపాకులు పోకలు పుష్పక్షతలు మొదలగు వాని
చే పూజించవలెను.

మంత్రోదకప్రోక్షణం.

కలశస్థానమును పంచాక్షరీ మంత్రముతో నభిమంత్రించ వలెను. సర్వభక్తులకు
పూజచేయవలెను. సమస్తములైన మంగళ వాద్యములు మ్రోగుచుండగా తానుతూర్పు
ముఖముగా నుండి శిష్యుని నుత్తరాభిముఖునిగా గూర్చుండ బెట్టి పంచబ్రహ్మ మంత్ర
ములతోడను నమకముతోడను ఆపోహిస్తా అనుమంత్రములతోడను. పంచబ్రహ్మ మం
త్రములతోడను. కలశమందలి మందము చేత శిష్యుని శిరస్సు వెండభిషేకముచేయవల
వలయును.

జాంసముత్సుకః | రితస్తూర్ష నినదై గ్మోగళాద్యైః విజృంభితై | స్వయం
చ ప్రజ్ఞాభో భూత్వా ఉత్తరాభిముఖం గుహః | మండల స్థాపితే శిష్టే
నమో రుద్రేతి మంత్రః | ఆరోహిష్ఠేతి మంత్రేణ పంచబ్రహ్మైశ్చ
కై స్సహ | అభిషేకం తః కుర్యాత్కలశ స్థాపనై స్సహ | తత్పంచక
లశాంభోభి రాచార్య శ్శిష్యమూర్ధని | అభిషేచే త్స్వయం ప్రజ్ఞా
ధ్యోయ కలశా న్గుహః | ప్రోక్షయేద్వాస ఋత్విశ్విప్రదూర్వాంకుశపల్ల
వైః | కేచిదుత్పత్య కలశానభిషేచంతి దేశికాః | ఉత్పత్య వా తతఃకు
ర్యా ప్రోక్షణం శిష్యమూర్ధని | సంప్రోక్ష్య పంచకలశాన్ నిధాయా
ధః ప్రయత్నతః | ఉత్పత్య చ యథా పూర్వం కుర్యాత్ప్రోక్షణం పు
నః | స్థాపయిత్వా పునర్భూతం ప్రోక్ష కలశాన్ స్వస్వభూమిషు | ఉత్పత్య
పూర్వవత్కుర్యాత్ప్రోక్షణం శిష్యమూర్ధని | ఇదం త్రివార మాచార్య
ర్యః | కుర్యాత్తస్యానుమర్షణం ||

వాతూలతంత్రే || శేషం నీక్షోక్త వత్కృత్వా మలపాశ విమో
చనం | గురు శిష్యం సమాలోక్య తత్త్వదేహం విచింతయేత్ | శివ
కుంభస్థ శోయేన అభిషేచే చ్చిరస్సఖోః ||

గురువు మూడుమారులు కలశములపై మూడు మారులు నుండలమంగుంచి అఘ
వర్షణ నూక్తముతో గూడ శిష్యుని శిరస్సున ప్రోక్షించ వలయును
ఈవిషయమే వాతూలాగమము నందు " తక్కినది యథా ముదీక్షోక్త మార్గము
న చేసి మలపాశము నశించుటకై గురువు శిష్యుని దేహమును తత్త్వదేహమునుగా జూచి
శివకుంభోదకమును శిరస్సున చల్లవలయునని చెప్పబడినది.

కళా వ హానిము.

శివధర్మోత్తరమున కళావాహన విధానము నీక్రింది విధమున జెప్పబడినది.
గురువు తనవాస్తవమును శిష్యుని శిరస్సునందు శివశాంత్రీముల నుచ్చరించును శివా
సవముగ తెలియచ వలెను. అప్పుడు సంప్రదామును సాధముగా శివకళిలా వాహించి న్యాయము
నతిక్రమించకుండ నర్పించ వలెను

కళావాహనం.

అతః ॥ శివధర్మోత్తరే ॥ కళావాహనవిధానం దర్శయతి ॥ శివ
హస్తం : ధాయాతః శిష్యం శిరశిశ్యశేత్ ! శివశేఖోమయః పాణిః
శివమంత్ర ముదీరయత్ । తత శ్శివాసనం ధ్యాత్వా శిష్యమూర్ధని
దేశికః । తత్రావాహ్య యథా వ్యాయ మర్చయేన్ననసా శివం । వ్రా
ర్ధయేత్ వ్రాంజలిదేవం స్యాంమంత్రస్థితోభవ । ఇతి విజ్ఞాప యేచ్ఛం
భుం తేజసాభాస్వరంశివం ॥

తథా శుద్ధాఖ్యతంత్రే ॥ కృత్వా శైవీం వరాం దీక్షాం దత్వా
విద్యాం శివాత్మికాం । ఛిత్వా విద్యా మహాపాశం కళాధ్యానం విచిం
యేత్ ॥ అసమాపప్రభా వర్ణాతేజో మధ్యగతజ్వలా । సప్తాతీత ప
దానంత పద్మాంతర్మండలస్థితా ॥ జ్వలత్కలానలా భావతటిష్ఠోక్త
టినమప్రభా । తస్యోర్ధ్వంతు శిఖాసూక్ష్మా చిద్రాశి పరమాకళా ॥

తథా రహస్యే ॥ ఎర్హాతీతం మనోతీతం । భావాతీతం తతః

మంత్రమందున్న యాతేజో రూపుని మనస్సుతో స్పృంజిలియై శ్రాద్ధికంచ వ
లెను. ఈవిషయము శుద్ధాఖ్య తంత్రమునందే క్రిందిరీతిగా చెప్పబడింది.

శివదీక్షా నోసంగి మవిద్యాసాశయు నాచేరించి కళాధ్యానమును నాలోచించ వ
లెను. నిరుపమాన కౌంతిసమాహముగలిగి తేజోమధ్యమున ప్రకాశించుచు- కాలాగ్ని
వలె ప్రజ్వరిల్లుచు -కోటిమెరుపుల వలె వెలుగు చుండును. దానికి నూర్ధ్వభాగమున చి
ర్రాపముగలిగిన పరమకళ శిఖగా వెలుగు చుండును.

రహస్యమునందు “ వర్ణాతీతమై మనస్సున కందనిదయు భావనాతీతమై పరశివునకు
క్షాన్తమై శివకళ నూత్నమై శిష్యుని శిరస్సునగలను. కట్టెయందునిప్పువలె పాలయిండు
నియ్యివలె నువ్వుల నందు నూనెవలె నంకిటును నాకళయుండును.

కళాభావాదుల సంబంధము.

కళేయేటులో భావయేటులను భావయేటులో మనస్సుయేటులను మనస్సుయేటుల
లో, దృష్టియేటులను, దృష్టియేటులలో స్థలయేటుల మనుండును, అనిగలను.

వదం । జ్ఞానాతీతం నిరంజన్యం । తత్కళాసూక్ష్మభావతః । తదేవాస్తే
కళాదేవి సద్గుణో శ్శిష్య మస్మకే । హస్తాబ్జ వదనం గ్రాహ్యం తస్య భా
వం కరోత్యహం ॥ యథా హ్యగ్ని ర్యథా కాత్మే । యథాక్షిరే యథా
ఘృతం । యథా తిలే యథా తైలం సర్వత్రాస్థితా కళా ॥

కళాయాః భావాది సంబంధః.

తస్మాదేవభావాది సంబంధః కథ్యతే ॥

రవాస్యే ॥ యథా కళా తథా భావో యథా భావ స్తథా మ
నః । యథా మన స్తథా కృష్టి । ర్థథా దృష్టి స్తథా స్థలం ॥ అపిచ ॥
వపులేవ సముత్పన్నం తత్ప్రాణే మిశ్రితం భవేత్ । తథా గురుక శే
జాతం లింగం భక్తే ర్విభేదకం ॥ ఏవం ప్రాణస్థానే లింగ కళాప్రకాశం
కృత్వా । ప్రాణలింగేపి కల్ప్యత ఇతి ॥

అథః । వాతూలం తే ॥ నాదబిందు కళావవం । తత్రసానే
షు విద్యసేత్ । షట్చక్రం చ షడంగం చ షడధ్వం చ షడానన । త
త్తస్థానేషు విద్యస్య పంచబ్రహ్మస్య సే త్తతః ॥ తదేవ వివృణోమి ॥

షట్చక్రకాంగన్యాసః

తత్రాదౌ షట్చక్రకాంగన్యాస మాహ ॥ ఆధారే లింగనాభౌ
క్రికటికహృదయే తాలుమూలే లలాటే । ద్వే ప్రతే షోడశారే ద్వి

శిష్యుని శిషివరణగల శరీరమునకును చున్నది కళాప్రాణములతో గూడి గురుకత
సంజనితమైన త్రోత శరీరముగలుగుచున్నది.

ఈరీతిగా ప్రాణస్థానమున శివ లింగకళ నావ్యానించి ప్రాణమును శరీరమున సంప్ర
దాయము ననుసరించి శివకళ యందుంచ వలయును. సంప్రదాయము గురువుల వలన దే
లపి కొనవలసిన రహస్యమగుటచే ప్రత్యేకముగా నిచటవ్రాయబడదు.

వాతూలతంత్రీయనందు ॥ నాదబిందుకళలకు నాయాస్థానములయందుంచవలయును
షట్చక్రములు- షడంగములు- షడధ్వలు ఆయాస్థానముల యందు న్యసించి యనంతర

దశదశదశే ద్వాదశాశే చతుష్కే. నాసాంశే బాలమధ్యేరఫఃత స
హితే శంతమూలే స్వరాణాం । హం కుం తత్త్వాన్ధ యక్తం సకలద
శమిదం వర్ణయాపం నమామి ॥

తథా యోగశాగరే । గుడ మేంఘాంతరాశ్ధ మూలాధా
రే త్రికోణకు । చ్చాన్తానానే స్వయంచక్రిం లింగమూలే పడక్షరం ।
నాభిదేశే స్థితం సద్గం దశారం మణిపూకం ద్వాదశారం మహాచ
క్రిం హృదయే నాహతా హ్వాయం । శదేతికూప్తానీయాఖ్యం పీఠంత
ద్ధి వరానశే । కంఠకోణే విశుద్ధాఖ్యం యచ్చక్రిం షోడశాత్మకం । పీ
ఠంబాలంధరం నాహ తివృత్య శ్రీమృతేశ్వరీ । అజ్ఞానామ భృకో స్థ
ధ్యే ద్విదశం చక్రి ముత్తరం । ఒక్తాఖ్యం మహాపీఠ ముపరిష్టాత్ ప్రి
తిస్థితం । స్థానాన్మేతాని దేవత శక్తి శక్తు ప్రకాశశ్శతే । శాంభ వాన్వి
పి వత్సామి శృణు స్వే కాగ్రమానసః । చతురత్రైధరశ్శాదా బ్రహ్మ
తత్రాధి దేవతా । లర్థచంద్రాకృతి బలం విష్ణు స్తస్మాధిదేవతా । త్రి
కోణయండలం కహ్ని రుద్ర స్తస్మాధిదేవతా । వామోర్బలం చతు
ష్కోణం శుశ్వరో స్మాధిదేవతా । ఆకాశం మండలం వృత్తం దేవతా
స్య సదాశివః । నాసా వంశం భృగో ర్మధ్యే మనస్థమండలం విదుః ।
శాంభ వస్థానమిద్ధం తే వర్ణితం పరవర్ణిని ॥

ముఖంచబ్రహ్మ న్యాసము చేయవలయును. ఈ న్యాసములు గురుకీలకమున దెలిసికొని
ఘృనికి న్యశించదగినవి కాగుటచేత వివరమును విడిచితిని. ఈ న్యాసముల న్యశించినందు
న శిష్యుని శరీరము మహాతపత్రిమైనదై జ్ఞానదీప్తా సిద్ధిగలిగినదగును.

న్యాసములలో షట్చక్రిన్యాసము మొదటవివరింపబడుచున్నది తరువాతపడంగ
కళాన్యాసము. అనంతరము కళాదిపడేభ్య న్యాసము, చెప్పబడును. అది తాంత్రికమని
పైదికమని రెండువిధములు. ఇదిటవైకమే చెప్పబడుచున్నది.

కళాన్యాసమున హాణగుభేదములుగలవు. ఎడమకళాన్యాసము, కళాన్యాసము
చెప్పబడినతరువాత తత్త్వాధ్యన్యాసము చెప్పబడును.

మడంగన్యాసః.

అథ మడంగ న్యాస మాహా ॥ వాతూల తం తే ॥ మడంగన్యా
సః ॥ ఓం హ్రీం వృదయా యనమః ॥ ఓం హ్రీం శిరసే న్వాహః ॥ ఓం
హ్రీం శిఖాయై వావత్ ॥ ఓం హ్రీం కవచాయహం ॥ ఓం హ్రీం
నేత్రత్రయాయ వావత్ ॥ ఓం హ్రీం అస్త్రాయ ఫట్ ॥ సవం శివాంగ
న్యాస మాహా ॥

కళాదిషడధ్వన్యాసః

అథ కళాదిషడధ్వన్యాస మాహా ॥ సతు వైదికః శాంఖ్యక ఇతిద్వి
ప్రకారః ॥ అస్మిన్ దీక్షావిధౌ వైదికన్యాస మ్మోక్షః ॥ తత్రాచా క
ళాధ్వన్యాస మాహా ॥ అస్మత్ప్రకళాన్యాసో నామతత్త్వ మూర్తివత్త్వం
గ కళాన్యాసభేదేన చతుర్థా భిన్నః ॥ తదేవ విష్ణుశోమి ॥

మూర్తికళాన్యాసః.

ఓం హ్రీం ఈశానాయ శిరసేనమః ॥ ఓం హ్రీం తత్పురుషాయ
ముఖేనమః ॥ ఓం హ్రీం అఘోరాయ హృదయాయః ॥ ఓం హ్రీం
పాద దేవాయ గుహ్యాయనమః ॥ ఓం హ్రీం సర్వోజ్జతాయ నాదా
భ్యాంనమః ఇతి మూర్తికళాన్యాసః ॥

వక్త్రకళాన్యాసః.

అథ వక్త్రకళా న్యాసః ॥ ఓం ఔం ఈశానాయ ధ్యాయముఖే
నమః ॥ ఈశానాయనమః ॥ అస్మత్ప్రకళానా మంత్రస్య ॥ ఈశాన ఋ
షిః ॥ భూరిగనుష్ఠుచ్ఛందః ఈశ్వరో దేవతా ॥ ఈశాన కళామన్వయంగుహ్య
భ్యాంనమః ॥ ఓం ఐం తత్పురుషాయ పూర్వముఖే నమః ॥ తత్పురు
షమంత్రస్యతత్పురుషఋషిః ॥ గాయత్రీ చ్ఛందః ॥ ఆపో దేవతా ॥ తత్పు
రుషకళాంగుష్ఠాద్భస్మభ్యాంనమః ॥ ఓం ఊం అఘోరాయదక్షిణ ముఖేనమః ॥
అఘోరమంత్రస్య అఘోరఋషిః ॥ అనుష్ఠుచ్ఛందః ॥ ఆపో దేవతా ॥

అ ఘోరకళాసాంగుష్ఠమన్యూనా భ్యాంనమః | ఓం ఈం వామ దేవాయనీత
రమితే నమః | వామదేవమంత్రస్య వామదేవఋషిః కృతీచ్ఛందః | భ
గ్నో దేవతా | నామ దేవకళాసాంగుష్ఠానామికా భ్యాంనమః | ఓం అం సద్యోజా
తాయ పశ్యయ ముఖే నమః | సద్యోజాతమంత్రస్య హరఋషిః | అను
ష్ఠుచ్ఛందః | భగ్నో దేవతా సద్యోజాతకళాసాంగుష్ఠకన్యూనా భ్యాంనమః

షడంగకళాన్యాసః

అథ షడంగ కళాన్యాసః || ఓం హ్రీం శ్రీం క్లీం హ్రూం స
ద్విజ్ఞాయ మహాదేవాయ హృదయాయనమః | ఓం హ్రీం శ్రీం క్లీం
హ్రూం అమృత శేజోమాలినే తృప్యే బ్రహ్మణే శిరసే స్వాహా ||
ఓం హ్రీం శ్రీం క్లీం హ్రూం జ్వలిత శిఖినే అనాదిబోధాయై శిఖాయై
వాషట్ | ఓం హ్రీం శ్రీం క్లీం హ్రూం వజ్రినే నజ్రహస్తాయ స్వఠం
త్రైకైక్తయే కవచాయహుం | ఓం హ్రీం శ్రీం క్లీం హ్రూం నిత్యతృప్తి
మ లక్ష్మశక్తయే జ్యోతిరూపాయ నేత్రిత్రయాయ వాషట్ | ఓం హ్రీం
శ్రీం క్లీం హ్రూం అనంతశక్తయే అస్త్రాయఫట్ ||

కళాన్యాసః

అథః కళాన్యాసః | ఓం కం ఈశానః సర్వవిద్యానాం హ్రీం ఐం
కక్లి కళాయై నమః ఈశానవక్త్రే | ఓం ఖం ఈశ్వరః సర్వభూతానాం
హ్రీం ఐం అంగ దాకళాయై నమః తత్పురుషవక్త్రే | ఓం గం బ్రహ్మ
సేతి బ్రహ్మహోధి పతి బ్రహ్మ హ్రీం ఐం ఇష్టదాకళాయై నమః | అ
ఘోరవక్త్రే | ఓం ఘం శివో మే అస్తు హ్రీం ఐం మరీచికళాయై నమః
వామదేవవక్త్రే | ఓం జం సదాశివో హ్రీం ఐం అం శుమాలినికళాయై న
మః సద్యోజాతవక్త్రే | ఓం చం తత్పురుషాయ విద్మహే | ఇం హ్రీం
ఐవృత్తి కళాయై నమః | తత్పురుషవక్త్రే || ఓం ఛం మహా దేవాయథమహి
నోస్మి ఇం హ్రీం పృథివ్యా కళాయై నమః | అఘోరవక్త్రే | ఓం జం రుద్రః

(౧౪)

ఇం హిం విద్యాకళాయై నమః! వామ దేవవక్త్రే । ఓం యం ప్రహోర్ద
యాత్ । ఇం హిం శాంతికళాయై నమః! సర్వోకాంతవక్త్రే! ఓం ఇం
ఘోరేభ్యః! ఋం శ్రీం తమాకళాయై నమః! హృది! ఓం టం ఘోరేభ్యః
ఋం శ్రీం మహాకళాయై నమః! కంఠే । ఓం ఠం ఘోర ఘోరఋం
శ్రీం క్షిమాకళాయై నమః! దక్షిణాంశే! ఓం డంతరేభ్యః! ఋం శ్రీం
నిఘాకళాయై నమః! వామంశే । ఓం ఢం సర్వేభ్యః! యం శ్రీం మృ
త్యుకళాయై నమః! ఉదరే । ఓంణం సర్వ సర్వభృత్యై నమః! యాంశ్చిం మా
యాకళాయై నమః! నాభా । ఓం తం నమస్తే! ఋం శ్రీం జటా క
ళాయై నమః! పృష్ఠే । ఓం థం రుద్రాకళాయై నమః! ఋం శ్రీం క్షుభాక
ళాయై నమః! వక్షసి । ఓం దం వామ దేవాయ నమః! ఓం స్త్రీం సౌంధి
రజాకళాయై నమః! గుహ్యే! ఓం ఢం శ్రేష్ఠాయ నమః! ఓం స్త్రీం సౌంధి రజాకళాయై
నమః! గుహ్యే! ఓం సం శ్రేష్ఠాయ నమః! ఓం స్త్రీం సౌంధి రతి కళాయై న
మః! దక్షిణోకా । ఓం వం రుద్రాయ నమః! ఓం స్త్రీం సౌంధి చాల్క్యా
కళాయై నమః! వామోకా! ఓం ఢం కాలాయ నమః! ఓం స్త్రీం సౌం
కామినీకళాయై నమః! దక్షిణజానుని! ఓం బం కలవికరణాయ నమః! ఓం స్త్రీం
సౌంధి సంయ మినీకళాయై నమః! వామజానుని । ఓం థం బల వికరణాయ
నమః! ఓం స్త్రీం సౌంధి క్రియాకళాయై నమః! దక్షిణజంఘే! ఓం మం బ
లాయ నమః! ఓం స్త్రీం సౌంధి వృద్ధి కళాయై నమః! వామజంఘే! ఓం యం బ
ల వక్రమధనాయ నమః! ఓం స్త్రీం సౌంధి సిరా కళాయై నమః! దక్షిణ
భుజే! ఓం రం సర్వభూత ఓం స్త్రీం సౌంధి ధాత్రీ కళాయై నమః! వామ
భుజే! ఓం లం దమివాయ నమః! ఓం స్త్రీం సౌంధి భావ శ్రీకళాయై నమః!
కట్యాం! ఓం వం మనాయ నమః! ఓం స్త్రీం సౌంధి మహిని కళాయై నమః! ద
క్షిణ పార్శ్వే! ఓం శం ఉన్నవాయ నమః! ఓం స్త్రీం సౌంధి మనోస్మ సీకా
యై నమః! వామపార్శ్వే! ఓం షం సర్వోకాంతప్రపద్యామి! ఓం స్త్రీం బు

ద్వికళాయై నమః దక్షిణహస్తే : ఓం సం సర్వోకాతాయ వై సమోనమః
 ఓం హ్రీం నిత్య కళాయై నమః : వామహస్తే : ఓం హం భవే ఏం హ్రీం
 ద్యౌఃకళాయై నమః : దక్షిణహస్తే : ఓం శం శం భవేనమః : ఏం హ్రీం
 త్రికళాయై నమః : వామహస్తే : ఓం త్తం నాతిభవే ఏం హ్రీం మేధాకళా
 యనమః : దక్షిణహస్తే ఓం హం భవస్త్వయాం ఏం హ్రీం పృథాకళాయై
 నమః : వామహస్తే ఓం హం భవ ఏం హ్రీం సృజాకళాయై నమః : ద
 త్తకళాయై ఓం హం ఉద్భవాయనమః : ఓం హ్రీం సుధాకళాయై నమః : వా
 మాంసే : ఏవం : అష్టత్రింశత్కళాన్యాయాబ్రహ్మవిష్ణు శివాత్మికః : ఇ
 తి విస్యస్తదేహాసా భవే స్థంగాధరస్వయం ॥

తత్త్వాధ్వన్యాసః

అథ తత్త్వాధ్వన్యాస మాహానుదాశివస్త దేశశ్చ బ్రహ్మేశ శ్చై
 శ్వర స్మృతః : ఈశానశ్చైతి ఇంచై తే తత్త్వభేదాః ప్రకీర్తితాః : తస్య
 న్యాసవిధానం దర్శయతి॥

ఓం హం హః శుద్ధ ప్రాసాదమంత్రస్య హమదేవఋషిః పంక్తి
 ఛందః : హం బీజం : హం శక్తిః : శ్రీనదాశినో దేవతా ఆకాశభూ
 తం! శుద్ధస్ఫటికాభాసం మోక్షదం చాభివృద్ధికం సామ్య శాంతి పాశ్చి
 కం సాయుజ్య ప్రణవం కేవలన్యాసం శివసాదాఖ్య ధ్యానపూర్వకం వి
 శుద్ధావహానశుద్ధప్రాసాద మంత్రజపే వినియోగః : ఓం హం అం
 గుష్టాభ్యాంసమః : ఏవమేవప్రకారేణ అంగు శివ్యాస మంగన్యాసం కు
 ర్యాత్ : మంగ్రిః : హం శివాయ శివసాదాఖ్య మంత్రః :

మూలప్రాసాదన్యాసః

అతః ఆత్మమూలప్రాసాదన్యాసః : ఓం ఏం : అన్యశ్రీ మా
 ప్రాసాద మంత్రస్య : గౌతమ ఋషిః : జగతీఛందః : హ్రీం బీజం
 శ్రీం ఆదిశక్తిః : ఈశ్వరో దేవతా వ యుభూతం : కుంకుమా భాస

నీయం । పంచమాత్రా సమోపేతం సర్వవశ్యకరం పరం పావస్య పృ
ణం జ్ఞానజన్యాసం అమూర్తి సాదాఖ్యధ్యాన పూర్వకం । మూలపా
సాదమంత్రో జపే విని యోగః । ఓం హ్రీం అం గుప్తాభ్యాం నమః । ఏవం వి
ధ మంగుళిన్యాస మంగన్యాసం కుర్యాత్ ॥

హూం శివామైనమః । అమూర్తి సాదాఖ్యమంత్రోః

తత్త్వప్రాసాదన్యాసః.

అతః తత్త్వప్రాసాదన్యాసః ఓం కం అస్మత్ప్రీ తత్త్వప్రాసాద మం
త్రస్య విశ్వామిత్రీఋషిః । బృహతీచందః । హ్రీం బీజం హ్రీం ఇచ్ఛాశ
క్తిః బ్రహ్మేశ్వరో దేవతా తేజో భూతం । గోక్షీర వర్షంచ పంచమా
త్రా సమోపేతం సర్వసిద్ధికరం పరం । ససాఖ్యప్రణవం యోగజన్యా
సం అమూర్తి సాదాఖ్యధ్యాన పూర్వకం । తత్త్వప్రాసాద మంత్రోజపే వి
నియోగః । ఓం హ్రీం అంగుష్టాభ్యాం నమః । ఏవం విధ మంగుళి న్యా
స మంగన్యాసం కుర్యాత్ మంత్రోః । హూం హం సదాశివాయ నమః ॥

ఆదిప్రాసాదన్యాసః

అతః ఆది ప్రాసాదన్యాసః ఓం ఉం ॥ అస్మత్ప్రీ ఆది ప్రాసాద
మంత్రస్య । భారద్వాజఋషిః । త్రిమృచ్ఛందః । హేం బీజం ప్రీం జ్ఞా
నశక్తిః । ఈశ్వరశ్చాధి దేవతః । సలిలం భూతం పంచమాత్రాసమో
పేతం । సర్వవశ్యకరం పరం । శాంభవ ప్రణవం భూతజన్యాసం కర్తృ
సాదాఖ్యధ్యాన పూర్వక మూదిప్రాసాద మంత్రోజపే విని యోగః ॥ ఓం
హ్రీం అంగుష్టాభ్యాం నమః । ఏవం విధ మంగుళిన్యాస మంగన్యాసం
కుర్యాత్ ।

మంత్రోః ఓం హూం హం సం క్షం రం తం మం యం ॥

ఆత్మప్రాప్తాదన్యాసః.

అథః ఆత్మ ప్రాప్తాదన్యాసః । ఓం ఏ॥ అన్యత్త్రి ఆత్మప్రాప్తాద
 మంత్రస్య । సరత్కుమార ఋషిః । అచక్షుష్ఠందః । హం సం బీజం
 స్రాం క్రియాశక్తిః । ఈశానాధిదైవణిం । పార్థివం భూతం చతుర్మాత్రా
 సమాయుక్తం సర్వసశ్యకరం కరం । సాకల్య ప్రణావం కామదం నాన్ద
 గం కర్మసాదాఖ్యధ్యానపూర్వక మాత్మప్రాప్తాద మంత్రజపే వినియో
 గః । ఓం హ్రీం ఆంఘ్రాభ్యాం నమః । ఏకంవిధ మంగుళిన్యాస మంగ
 న్యాసం కుర్యాత్ ॥ మంత్రః హం సం స్త్వం మూం హ్రీం మేం
 నం మం యం॥

భువనాధ్యన్యాసః

అథః భువనాధ్యన్యాస మాహ ॥ ఓం స్రాం అతలం కన్యాంఓం
 స్త్రీం వితల మూరుద్వయే । ఓం సుగ్రం తలం జుఘుషాః । ఓం స్త్రిం
 సుతలం స్థిజః ఓం స్త్రైః మహాతలం గుల్బయోః । ఓం స్రాం రనాత
 లం పాదయోః । ఓం స్రైః పాతాళం పాదతలనిః । ఓం హ్రీం భూ
 లోక్లోకం ఓం హ్రీం భువనలోకం నాభే । ఓం హ్రీం స్వర్లోకం జతరే ।
 ఓం హ్రీం మహాలోకం హృదయే । ఓం హ్రీం జననోకం కంఠే । ఓం
 హ్రీం తపోలోకం భ్రూమధ్యే ॥ ఓం హ్రీం సత్యలోకం మూర్ధ్ని । శి
 వోహ మస్మితి శివోహ మస్మి ॥

వర్ణాధ్యన్యాసః

అథః వర్ణాధ్యన్యాస మాహ । ఓం అన్యత్త్రి మాతృ కామం
 త్రస్య । బ్రహ్మ ఋషిః । గాయత్రీ ఛందః । అర్ధనారీశ్వరోహలో బీ
 జం । స్వరాశక్తయః । శ్రీ ఉమామహేశ్వర ప్రసాదసిద్ధ్యరే జపే విని
 యోగః ॥ న్యాసః । ఓం ఓం బ్రహ్మత్వే అంగుష్ఠాభ్యాం నమః ఓం

విష్ణుశ్లోకే తర్జనీ భ్యాశ్చ మః | ఓం మహేశ్వరాత్మనే మనఃసాధ్యం
నమః | ఓం బ్రహ్మత్మనే అవామికాభ్యాం నమః | ఓం విష్ణుత్మనే
కనిష్ఠికాభ్యాం నమః | ఓం ఓం మహేశ్వరాత్మనే కరతలకరకృష్ణాభ్యాం
నమః | ఏనం విధ మంగవ్యాసం కుర్యాత్ ||

అంతర్మాతృకావ్యాసః

అతః అంతర్మాతృకావ్యాసః | అకారాది షోడశస్వరాణి విగు
ర్ధానే | కంకారాది ద్వాదశవర్ణాని హృదయే | డంకారాది దశమీకా
ని మణిపూరకే | బంకారాది పద్మర్ణాని స్వాధిష్ఠానే | వంకారాదిచ
తుర్వర్ణాని ఆధారే | శం ఊర్ణాని ఆజ్ఞేష్ఠానే | హం ఇతి బ్ర
హ్మణే ||

బహిర్మాతృకావ్యాసః

అతః బహిర్మాతృకావ్యాసః | కాననవృత్తస్తవపక్షశ్చి గుహో
ష్ఠదంత మూర్ధ్నా స్యాత్ | దోష్ఠః కత్యాద్యగ్రేషు చ పాశ్చాద్యయపు
ష్ఠవాభి జితరేషు | హృదిశోద్మూలా పరిగళ | కక్షేషు హృదాది పాశ్చి
వాదయగ్నే | జితరాననయో ర్వాహకసంజ్ఞాస్య సేదక్షరాణా క్రమశః ||
క్షీం అకారాది క్షకారపర్యంతం | క్షీం తకారాది శకారపర్యంతం | వన
యో ర్మణిబంధయోః హం శ, ఊ, త్రయేణ వ్యాకం స్యసేత్ | షు
నరసి అకారాది క్షకార పర్యంతం | శిశారది షోడశాంత్య పర్యంతం
వ్యాపకం స్యసేత్ | తథా వర్ణాని వివక్షేద్ధీనూనా మూర్ధ్నాది క్రమశః
స్తథా ||

అంగుళిన్యాసాంగవ్యాసః

అథ అంగుళిన్యాస మంగవ్యాసః | ఓం క్షీం అం కం ఖం గం ఘం
ఆం ఓం అం క్షీం అంగుష్ఠాభ్యాం నమః | ఓం క్షీం చం ఛం జం ఝం
ణం ఈం క్షీం ఓం తర్జనీభ్యాం నమః | ఓం క్షీం ఉం ఊం టం తంధ్రం

తం గాఢం క్షీం ఓం మధ్యమాభ్యాం నమః॥ ఓం క్షీం ఋం తంధం
దం ధిం ఋం క్షీం ఓం అనామి కాభ్యాం నమః । ఓం క్షీం ఇం
కం ఘం జం భం షం ఇం క్షీం ఓం కవిష్ఠి కాభ్యాం నమః । ఓం
క్షీం ఓం యం రం లం కం శం మం వాం శం త్సం ఓం కరణ
ఽకరణ్యభ్యాం నమః । ఏవం విధవ్యాదయ్యాద్యంగన్యానం కుర్యాత్ ।

ధాతున్యాసః

అథ ధాతున్యాసః ॥ క్షీం యం త్వగ్మానే హృద యాయ న
మః । క్షీం రం అన్యగత్తనే దక్షిణజాహుం నమః । క్షీం లం మాం
సాత్మనే స్కంధౌ నమః । క్షీం వం పేధాత్మనే వామబాహుం నమః ।
క్షీం శం అస్థాత్మనే దక్షిణపాశ్వకం నమః । క్షీం షం శుక్లాత్మనే వామపా
శ్వకం నమః । క్షీం సం జీవాత్మనే హృదాది దక్షిణాశా నమః । క్షీం
హం వ్రాణాత్మనే హృదాది వామబాహు నమః । క్షీం శం అంతరాత్మ
నే హృదాది దక్షిణపాదం నమః । క్షీం త్సం పరమాత్మనే హృదాదివా
మపాదం నమః ।

అంగప్రతిష్ఠంగన్యాసః

అతః అంగప్రతిష్ఠంగన్యాస మాహ ॥ షోడశిస్వరైః శిరసాది హృ
దయాంతం । పునః పాదాది హృదయాంతం । పునః కకారాది య
కారపర్యంతం । శిర ఆదిహృదయాంతం యకారాది త్సకారపర్యంతం ।
పదాది హృదయాంతం వ్యసేత్ । ఏన మేవ క్రమేజైవ జ్ఞాత్వా వర్ణా
న్విశేషతః ।

పదార్థ మంత్రార్థ భువనార్థన్యాసః

అతః పదార్థ మంత్రార్థ భువనార్థ మాహ । శివమంత్రా
భిధాం మంత్రం మాతృగాణ లింగరూపిణీం । శివప్రదాయినీం నిత్యం
సర్వాంగేషు ప్రతిష్ఠితం । అథారేచ నకారంచ స్వాధిష్ఠానే మకారకం ।

శిశుకారం మణిపూరేచ | వకారం చలనాహతే | యకారశ్చ విశుద్ధాస్యా |
దాజ్ఞాయాం ప్రణవంతథా | ఏవం బీజాక్షరంస్యస్యం జ్ఞానకాయమిదం
శృణు | యకారం సూర్ధిన్ని విన్యస్య వకారం చలలాటకే | శిశుకారం శతత
దే శంఛ మకారం హృదివిన్యసేత్ | నకారం నాభిదేశఃచ | న్యాసం కు
ర్యాద్విచక్షణః

ఏవం న్యాసేన విధివచ్చుంకర ప్రతిమో భవేత్. || అనిచ || నకా
రాదీని జానీత. మకారం చాత్మికానిచ | ఆత్మానం ప్రణవం విద్ధి సర్వ
వ్యాపిన మవ్యయం | నకారః పృథివీజ్ఞేయో మకారస్తాయ మాచ్యతే
శిశురోగ్ని రతి ప్రోక్తః | వకారో వాయు రుచ్యతే | య ఆకాశ మితి
ప్రోక్తం | పంచబ్రహ్మ మితి స్మృతం | ఓంకారం పరిపూర్ణత్వా | త్వాచి
త్సర్వం ప్రసిష్ఠితం | నకారో రక్తపూర్వం స్వాత్ మకారో మాంససం
చయం | శిశురో మేధసి ప్రోక్తః | మకారో స్థిషు శిష్టతి | యకారం
స్నాతి మజ్జాయాం | శుక్లేస్నాతి షడాత్మికాం | ఏవం షడక్షరణుయంశివ
నామాంతసాస్థితం | దేహం మమేతి యోధ్యాయేత్ | సోహమేవ నన్న
శయః ||

శ్రీకంఠమృగకావ్యాస

అనిచ || ఓం అస్యశ్రీ శ్రీకంఠాకామృగాది మాత్రిన్య | ద
క్షిణామూర్తిః | బ్రహ్మఋషిః గాయత్రీఛందః | అర్ధనారీశ్వర శ్రీహ
దసిన్ధ్యర్థే జపే వినియోగః ||

న్యాసః | ఓం హం సం అంగుష్ఠాభ్యాం నమః | ఏం హీం సి తర్జ
నీభ్యాంనమః | ఓం హం సు మధ్యమాభ్యాం నమః | ఓం హైం హైం
అవామి కాభ్యాం నమః | ఓం హం సాం కనిష్ఠికాభ్యాం నమః | ఓం
హాసః కరతలకర పృష్ఠాభ్యాం నమః || ఏనంవిధమంగన్యాసం కుర్యాత్ ||

ధ్యానం || సిందూరకంచన ప్రభోభయ భక్త మధ్ధ | నారీశ్వ

రం గిరియతాహర భూషణమ్ । పాశాంకు కేమ సరదాభయహస్త
 మీశం । స్త్రోత్యానృసి త్సకలవాంఛిత వస్తు సిద్ధేః ॥ అతిః ఓం హ్రీం
 శ్రీం క్లీం అం శ్రీకంఠేశ పూర్ణాద వైష్ణవమః । ఏవం బీజాక్షరాణి వ్రణి
 వదేషు ఉచ్చకేత్ ॥ అం అనంతాయ విరజాయై నమః । ఇం సూక్ష్మే
 శాయశాల్మ వైష్ణవమః । శం త్రీమూర్తేశాయ శోలాత్మైశవమః । ఓం
 అమరేశాయ వతుక లాత్మైశవమః । ఊం అశ్వేశాయ దీనుక ఘోరా
 యై నమః । ఋం భార తీశాయ కీక ముత్తై నమః । ఋం అ
 ఖలేశాయ గోముత్తై నమః । లిం సార్వేశాయ దీభకాజమ్మయై నమః ।
 గాం అరు కేశాయ కుంభోదర్శై నమః । హం ధృంబిశాయ ఉభైర్వైశే
 శివ్యై నమః । ఐం భౌతేశాయ విశ్వత గుత్తై నమః । ఓం సర్వభావేశాయ
 జ్వాలా ముత్తై నమః । ఔం సనిగ్రహేశాయ ఉల్కాముత్తై నమః ।
 అం సోమేశాయ శక్తి ముత్తై నమః । అమవాసేశాయ విద్యా
 ముత్తై నమః । కంకోధేశాయ కుమాకలై నమః । ఖం చండీ శాయ
 రస్యై నమః । గం పంచాంతేశాయ సర్వ సిద్ధై నమః । ఘం శివో
 త్ర మేశాయ గౌర్వై నమః । జం ఏకదశేశాయ త్రైలోక్య విద్యాయై
 నమః । చం కూర్మేశాయ నుంత్రీశ త్రయై నమః । ఛం ఏకవేదేశాయ
 అర్చ్యై నమః । జం చతురాసనేశాయ భూత సాత్త్విక యై నమః । ధృం
 అశేశాయ లంబోదర్శై నమః । ఇం ఉన్నేశాయ భేదరై నమః । టం
 పోషేశాయ వాగరై నమః । తం లాంగలీశాయ నుండిరవాయై నమః ।
 డం దారు కేశాయ నృంజరై నమః । ధం అర్ధ నారీశాయ రూపిణ్యై
 నమః । ణం ఉమాకాంతాయ పూతన్యై నమః । టం కమలేశాయ కాకోదరై
 నమః । థం దండీశాయ కపూతనాయై నమః । డం లతీశాయ భద్రీకా
 నమః । ధం మీనేశాయ యోగిన్యై నమః । సం మేషేశాయ శంఖన్యై నమః ।

పల్లవోపి-కేళాయ కళకాత్వైస్ సమః | ఫంశితశాయకషడిన్వై సమః |
 జంజీలంజేళాయకషడిన్వై సమః | భంజ్యరంజేళాయవజ్జిన్వై సమః |
 మం మహాకళేళాయజయాయై సమః | యంకపాలేళాయనుముఖశ్వర్వై
 సమః | రంభుజగేళాయ రేవత్వై సమః | అంపినాకేళాయ మాధవై
 సమః | వంఖడ్గేళాయ వారుత్వై సమః | శంభవేళాయవాయవై సమః |
 మం చండేళాయవిదారుత్వై సమః | సంభృంగేళాయ సహజాయై సమః |
 హంలమలీళాయమహాలక్ష్మ్యై సమః | శంశివేళాయవ్యాపిన్వై సమః | యం
 సంవర్త కేళాయ మహామాయాయై సమః || ఏవం ప్రకారేణ పూర్వో
 క్తమాత్మకన్యాసం శరప్రధృక్కు విన్యసేత్ ||

పంచబ్రహ్మన్యాసః.

అథపంచ బ్రహ్మన్యాస మాహ || మూర్తిబ్రహ్మ తథా పూ
 ర్వం | తత్త్వబ్రహ్మ | ద్వితీయకం | భూతబ్రహ్మ తృతీయం న్యాయేత్ |
 పిండబ్రహ్మ చతుర్థకం | పంచమంతు కళాబ్రహ్మ | ఐంచబ్రహ్మ ము
 దాహృత్ ||

పంచపంచేతి విజ్ఞేయం తత్త్వానామవిభేదతః | పంచ వింశతి తత్త్వై
 శ్చభేదై రేతై శ్చసంయుతం | ప్రాణభావం పరిత్యజ్య శివభావ ముచ్యతే
 శ్చైత్ | శివభావానుసంధానే శివభావః ప్రకాశతే |

సదాశివ-ఈశ-బ్రహ్మేశ-ఈశ్వర-ఈశానునితత్త్వములయినవిధములు. మూలప్రా
 సాదన్యాసము-తత్త్వప్రాసాదన్యాసము-అదిప్రాసాదన్యాసము- అత్మ ప్రాసాదన్యాస
 ము-భువనాధ్వన్యాసము-వర్ణాధ్వన్యాసము-అంతర్మాతృకాన్యాసమునుబహిర్మాతృకా
 న్యాసము-అంశుశిన్యాసాంగన్యాసము-ధాతున్యాసమును, అంగప్రత్యంగ న్యాసము- ప
 దాధ్వయంత్రాధ్వభువనాధ్వన్యాసములు శ్రీకంఠమాతృకాన్యాసమును చేయువలయును.

తరువాత పంచబ్రహ్మన్యాసము చేయువలయును. మూర్తిబ్రహ్మ- తత్త్వబ్రహ్మ
 భూతబ్రహ్మ పిండబ్రహ్మ కళాబ్రహ్మ యని పంచ బ్రహ్మలుగలవు.

అహమితి శివ సత్యచిత్తచస్పృహ తథా కృపగను నైవ వ
స్తు । ఇద మితి వప్తపో బంధోఃభవతీహితస్యవిమోచనంకింతు । ఏవంవి
ధ జ్ఞానదీక్షానంతరం । క్రియాయాప మిప్తలింగధారణం వక్ష్యామః॥

ఇప్తలింగధారణం.

జ్ఞానివాం లింగధారణం కిం ప్రయోజన మితీచేత్ । బాహ్యో
యర్పణేకర్తవ్యే బహి రారాధన స్యాప్యంతరారాధన ముపపద్యతే ॥
యస్మిన్సా ధ్యాయః తద్వాచా వదతి తత్కర్మణా కరోతీతి వేద
వాక్యప్రమాణేన । అంతరారాధనా దూర్వకం బహిరా రాధనం క
ర్తవ్యమితి కీరమా హేశ్వరాచార నిర్ణయః ॥

అయమవార్థః ఋగ్వేదే శ్రూయతే ॥ అంతరిచ్ఛంతి తం జనే
రుద్రంఽరో మనీషయా గృభ్నంతిఽహ్మయాశసం ॥ అన్యార్థః ॥ అంతః
హృదయానాశే ఇచ్ఛంతి జనేజనేషు తం రుద్రం ఽరం బాహ్యో పాస
న మనీషయా బద్ధిపూర్వక హృదయస్థితోపాసనాత్ । తపవాన్న మ
శ్నంతి అంతరారాధనస్య బహిరారాధనం పూర్వాంగమితి ॥

ఈశ్వరముతో గూడికొని యుగవది యయి మత్స్వములు గలసిన జీవభావమును,
జదలి శివభావమును స్మరించవలెను. శివుడే జేనను భావముతో భావన చేసు వలయును.
శివునికంటె వేరుగా నేదియులేదు. అతిదుతత్వ నిబంధమును తొలగించు వాడితరుడులేడు
ఇట్టిజ్ఞానదీక్ష తరువాత క్రియాయాపమును నిప్తలింగధారణము చెప్పబడుచున్నది.

స్వేప్త లింగధారణము.

జ్ఞానలభి లింగధారణముతో బసయేమి? అనితలంచగూడదు. అంతరికంగా రా
ధన మొనర్చినను బాహ్యలింగా రాధనముగూడ చేయవలయునని శ్రుతి చెప్పుచున్నది.

ఏదిమఃస్సతో ధ్యానించునో, అదివాక్కుతో బలుక వలయును. ఏదిసోటితోను
చ్ఛరింపబడుచున్నదో తదనకులముగా చేతితో బాహ్యమున కన్మనాచరించి తీరవలయు
ను. అని కీరమా హేశ్వర యాచార నిర్ణయము. ఈ మార్గమే ఋగ్వేదమున “ ఏరుద్రా

అస్మిన్నర్థే! రహస్యే॥ సక్రియా రహితం జ్ఞానం నజ్ఞానరహితాక్రియా! నాపశ్య స్సంధ కో దగ్ధః పశ్యతా దగ్ధశ్చ పంగుకః । ఘటసుస్య స్థితం తోయ మగ్నివా జ్వలతి సంతతం । అగ్నిజ్వలన సంయోగా దుష్ణం భవతివాచిచ । జ్ఞాన మంతః క్రియా బాహ్య చైకీభావ సమన్వితా యథా జలం తథా కుంభే బహి రగ్ని ప్రభావతః॥ అపిచగచాం సర్వి శ్శరీరన్ధం । సకరో త్యాత్మ పోషణా । నిస్సృతం కర్మ రచితం పునస్త్వ జః ఛేషజః ఏవ మంత శ్శరీరన్ధం సహ వత్సర మిశ్వరం । వినాచోపాస నే దేవో సకరోతి హితం సృషు ఇతి ॥ తస్మా త్కారణాత్ జ్ఞానినామ పి ఇష్టలింగధారణ మవశ్యం కిర్తన్యం ॥

లింగప్రతిష్ఠాపనం

అతః లింగప్రతిష్ఠాపన మూహా॥ మత్స్యపురాణే ॥ పూర్వాధివా

దుమనస్సుశభాషించి పూజించ బడుచున్నాడో, అతని బాహ్యమందు పూజించ వలయును. అనిగలదు.

శివరహస్యమునందు క్రియలేని జ్ఞానమును, జ్ఞానములేని క్రియయును పనికిరాదు. అటులగానిచో చూడక గుడ్డివాడును చూచుచు కంటివాడును అగ్నిలో బడి తగల బడి పోయి నటుల నుండును.

అగ్ని సంయోగమున కుండలోని నీరు కాగినటుల, బాహ్యమందు జేరుబడు నిష్క్రలింగారాధనముతోగాని, అంతస్సులోనున్న ప్రాణలింగారాధనముఫలొస్తుఖముగా నేరదు.

అవులశరీరమందు నెయ్యియున్న మాత్రాన యదియాయావు శరీరమును పోషించునేరదు. అవులశరీర రక్షణము కావలయుననిన మేత ముదలగునవి పెట్టవలయును. కర్మ నశించినపుడు రోగమునశించునని తలంచి యోషధము బుచ్చుకొనని మూఢుడుండడు.

లోపలపరమేశ్వరుడు శరీరమందలి నెయ్యివలె నున్నను, బాహ్యమువలె నన్నారాధించునది మానవులకు హిత మొసర్చు తాలడు. కొవున జ్ఞానులైన యిష్ట లింగధారణ మవశ్యము చేయదగినదియే.

లింగప్రతిష్ఠాపనము.

మత్స్యపురాణమున లింగప్రతిష్ఠాపనము చెప్పబడినది.

సంతల్లింగం స్థానా దాకృత్య చేశికః । దృష్ట్యానః కంచ గవ్యైశ్చ త
తః పంచామృతై స్సహా । పిష్టకా మలకై రంగంసంస్నాత్య చ తతః ప
రం । గంధోదకేన సమృద్ధ్యా తత శ్శుద్ధోదకై స్సన్నపేత్ । మంత్రా
దకైశ్చ మంత్రైశ్చ స్నాప్యవస్త్రం సమర్పయేత్ । వస్త్రం యజ్ఞోప
వీతంచ । గంధపుష్పాక్షతాం స్తుతః । ధూపం నీరాజనం దత్వా సకలీక
రణం కృతం । కరపీఠేతు విన్యస్య కళాద్యావాహనం విదుః । శిరస్థానంచ
సంపూజ్య శివస్వామీహనోచితం ॥

ప్రాణప్రతిష్ఠ.

అస్యశ్రీ శివలింగ ప్రతిష్ఠాపరమేహమత్రైస్య బ్రహ్మ ఋషిః
రుద్రో దేవతా । గాయత్రీ ఛందః । ఆం బీజం । హ్రీం శక్తిః । కొం కీ
లకం । ప్రాణప్రతిష్ఠాపనమం త్రీ వినియోగః । అమితకరన్యాసాదికం మ
న్యాత్ ॥ ఓం ఆం హ్రీం కొం యం రం లం వం శం షం సు హం నః అ
ముష్య ప్రాణ ఇహ ప్రాణోఽముష్య జీవ ఇహస్థితః । అసునీతే పున ర
స్మానుచతుః పునః ప్రాణ పహహో ధేహి భోగం జ్యోక్ష్వ శ్శేమసూర్య

పూర్వమందు జెప్ప బడినటుల నాలింగమును స్థానమునుండి యాకిషింఁచి పుత
గవ్యముచేతను, పంచామృతముచేతను శుద్ధోదకము చేతను స్నానముచేయించవలయును
మంత్రోదక స్నానము చేయించి వస్త్ర యజ్ఞోప వీత గంధపుష్పాక్షత ధూపవీపములు
మొదలుగ పోడకోపచార పూజనోర్చి నీరాజన మియవలెను.

ప్రాణప్రతిష్ఠ.

సకలీకరణముచేసి కరపీఠమందుంచి కళాద్యావాహనము చేసి ప్రాణ ప్రతిష్ఠచేసి
అచార్యుడీవిధమున “అసునీతే” మొదలగు మంత్రమును త్రివారముచ్చరించ వలెను.

అపుడుశివోహమని భావించవలయును. దేశమిడు తనసద్భావము నందు భావలిం
గమును గల్పించవలయును. ప్రాణలింగమును భావలింగమునకు సంబంధింపజేసి తన లిం
గస్థానమును, అలింగస్థానమును నిరూపించవలయును. తదనంతరము భావలింగముతో గూ
డిన ప్రాణమును నిష్ఠలింగమునందు గీల్చకొల్పవలయును.

షష్ఠప్రకరణం.

ముచ్చరంత ననును శే మృడయాన స్వస్తి పునర్నో అనుం కృధివీ దణ
 థాతు పునర్ద్యోద్ధేవి పునరంతరిక్షం పునర్నాసామ స్త్రుప్తిర్దిధాతుపూ
 షాపథ్యా అహ స్వస్తు ॥ ఇద్ధం త్రివార ముచ్చశేత్ ॥

కృత్వాథ డశికః శ్రాజ్ఞః శిరోవా వితి చింతయేత్ । ఆత్మనా
 స్వితరే శ్రాం । తస్య శ్రాణా నియోజయేత్ । భావలింగాన్వితప్రా
 ణం స్థానే తస్మై నివేశయేత్ ॥

కళావాహనం

తతః రహస్యే కళావాహన మాహ ॥ సా కళా పరమా సూ
 త్నా । తత్త్వానాం బోధినిపరా । తా మాకృష్ణయథా న్యామంలి
 గే సముపవేశయేత్ । వేదాదినామ నిర్దామ మహత్తస్యమ రూపతః
 గురుక్త మంత్రీమాన్గేణ । ఇష్టలింగేతు శాంకరీ॥

తథా వాతూలతంత్రే ॥ అవాహనం స్వాత్మని చిత్ప్రకాశః త
 త్రాస్థితి స్థాపన మిశ్వరస్య । సాన్నిధ్యమాత్మేశ్వర సన్నిధానం । సం
 రోధనం స్యస్యశివే నిరోధః॥

కళావాహనము.

శివరహస్యమున కళావాహన మిటుల వచింపఁ బడినది. తత్త్వములను బోధించు
 నట్టి పరాత్పరమైనూక్తుమైనట్టి యేశ్వరగదో, దానిని సంప్రదించును ననుసరించి లిం
 గమునందు నివేశింప జేయవలెను. వేదాంతమైన రూపమున వెలుగు గురువుచే మంత్ర
 పూతముగా నిష్టలింగమియ్యబడినది సుమీ? అని శివుడు పార్వతికి వచించెను.

వాతూలతంత్రమున ఆత్మనుండలి చిత్ప్రకాశమే యావాహనము. అచ్చట ఈ
 శ్వరుడుండుటయే స్థాపనము ఆత్మేశ్వర సన్నిధానమే సన్నిరోధనము. తాను శివుని నను
 సరించుటయే సంరోధనము. అనిచెప్పఁబడినది.

మంత్రతత్త్వన్యాసము.

అంటే మంత్రభేద పటలమున మంత్రతత్త్వన్యాసము తత్త్వన్యాస మిటులనుడువబడి

మంత్రస్మృత్యానుమయ.

అత స్తథాగమే మంత్రభేదపటలే || మంత్రన్యాస తత్త్వన్యాస
విధాన మాహ|| లింగస్వస్థాపనాకాలే తత్త్వమంత్రాంశ్చ విన్యసేత్ |
కు భే వ్యంతర్గతాః మంత్రాః లింగవత్పూరితా భువి | తయో
ర్యోగే క్రియావస్థా నుకృతిప్రేతి కీర్తితా | ప్రాణప్రకృతియోగంతుజ్ఞా
త్వా స్థాపన మాచరేత్ | ప్రాణోమంత్ర మితి ప్రోక్తః ప్రకృతియా
ర్థి రుచ్యతే | ప్రాణప్రకృతి యోగంతు శివసాన్నిధ్య కారణం | తస్మా
ద్దేవమంత్ర మూర్తీచ లింగమధ్యేషు విన్యసేత్ | మూర్ధ్ని ప్రవిన్యసే
చ్ఛుద్ధం మూలంవై సూత్ర మిదం | తత్త్వంతు చోత్తరే ప్రోక్తం |
ఆదిన్యా ద్దక్షణే న్యసేత్ | ఆత్మాసం సూత్రమూలేతు విన్యసేత్ సువి
చక్షణః ||

మంత్రః || హ్రీం హ్రాం హుం హూం హం హమంత్రన్యాస స్వ
యం ప్రోక్తః | తత్త్వన్యాస స్వనోచ్యతే | క స్మేషం పుణ్యస్వా క
రుంతత్రైవ విన్యసేత్ | మూర్తింవై వాఙ్ ప్రకృత్యా నామూర్తి మితి రన్య
సేత్ | ఊర్ధ్వేతు శివసాన్నిధ్యం పంచతత్త్వాని విన్యసేత్ | పంచమూ
ర్తినుయో దేవః సర్వకారణకారణం |

నది. లింగమును తన కుండు స్థాపించుకొలమున, తత్త్వములు- మంత్రములు న్యసించ వలె
ను. కుంభమునందు. అంతర్గతములై యున్న మంత్రోదకములచే చేయుటకునది యంతయు
క్రియావస్థయనబడును. ప్రాణప్రకృతి సంబంధమును గుర్తెట్టిగి స్థాపనము చేయ వలె
ను. ఇదిప్రాణమే ముత్రినునియు, ప్రకృతియే మూర్తీ నునియు చెప్పబడును.

శివసాన్నిధ్యమే ప్రాణప్రకృతి సంబంధమునకు గారణము. కావునమంత్రమూ
ర్తికాని లింగమధ్యయందు న్యసించ వలెను.

మూర్తికాని మధ్యయందును, తత్త్వము మత్తరమందును ప్రకృతిని దక్షిణ ముందును,
సూత్రములమందు ఆత్మను న్యసించ వలెను.

హ్రీం హ్రాం హుం హూం హం అనునదిహంసమంత్రన్యాసము.

మంత్రాను క్రియః

అతః॥ మంత్రస్యాశక్తి క్రియం లింగేశ్వరణి వశ్య సమాసతః॥ ఆంగ
భేదవడంగాని ప్రోక్త మంత్రాణి విన్యసేత్ । హృదయం పట్టికాయాం
తు శిరఃకంఠే శిఖే గళే । కవచం కమలేనేత్రేపట్టామభ్రాంప్రదారి కే॥

షడంగవివ్యాసః.

ప్రోక్తః షడంగ విన్యాసావశ్యోన్యాయాధార పట్కమాత్ । కం
జస్యచాధమాధారేణాంతం చతుర్దశే । స్వాధిష్ఠానేచ పట్టతే
బాహిలాతం ప్రవిన్యసేత్ । మశిపూరే దశవశే । డాదిసాంతం ప్రవిన్య
సేత్ హృదయే చ్చాదశదశ్చ । కాదిరాతంన్యసేత్తతః । షడాం కంఠేభ్యః

కర్మేశ్వరూపమును తూర్పుదిక్కునను, దక్షిణమున కర్పూరూపమునను, పశ్చిమము
న మూర్తిసాదమును ఉత్తరమున ఆమూర్తిరూపమును ఉత్తరముందు శివసాద రూపము
ను న్యసింపించి లింగము మూర్తిరూపము నగును.

మంత్రాను క్రియము.

కుమారా మంత్రాను క్రియమును వినుము.

హృదయ మంత్రమును కట్టికమునను, శిఖోమంత్రమును కంఠము నందును, శి
ఖామంత్రమును గళమందును, కవచమంత్రమును కమలము నందును నేత్రమంత్రమును పట్టి
క యందును అస్త్రమంత్రమునుప్రదారిక యందును న్యసింప వలెను.

షడంగ న్యాసము.

కంజమున కౌఠారము నాభిస్థాపము. వ, శ్చ, వ, స, అనునాలుగు వర్ణములున్నా
లుగు దళములు న్యసింప వలెను.

స్వాధిష్ఠానమున ఆరుదళములు. బకౌరము మొదలుకొని లకౌరము వరకుగల వర్ణ
ములు న్యసింప వలెను.

మశిపూరకమున పదిదళములుగలవు. డకౌరము మొదలు చకౌరము వరకు గల
వర్ణములు న్యసింప వలయును.

అశ్వాహతమునకు హృదయము స్థానము. అందుపండ్రెండవ దళములు గలవు. క కా

దణా రే! ఆదివర్గంస్య సేత్తతః । ఆజ్ఞాయాం ద్విదశే చోధ్యే । హం త్సం
యుగ్మం న్యసేత్తతః ।

మూర్తి మంత్రాన్యాసః.

పట్టుకాశ్శుద్ధి తాన్వేయం మూర్తి వంత్రం ప్రవిశ్య సేత్ ।
నాదం లింగేచ విన్యస్య బిందుమా జ్య ప్రదారికే పట్నాది కంజ కర్మం
తం మకారం విన్యసేత్తతః । వృత్తే తూకారకం న్యన్య అకారం కమల
పట్టికే॥

సూక్ష్మ పంచాక్షరి.

(మంత్రః॥ ఓం) సూక్ష్మ పంచాక్షరం న్యస్తం ॥

స్థూలపంచాక్షరి.

శ్లో॥ స్థూలపంచాక్షరశృణు న కారాది య కారాంతం । పంచా
క్షరం తత్ప్రవిన్యసేత్ పంచాక్షరమిదం ప్రోక్తం॥

రమువరకు న్యసించ వలయును

విశుద్ధమునకు- కంఠముస్థానము పనునాగు దిశములుండును. అకారము మొదలు
అః- అనువరకు వర్ణములు న్యసించవలెను.

ఆజ్ఞాచక్రమునకు భూమిభ్యముస్థానము- రెండుదశములుండును. శం- త్సం అను
వర్ణములు న్యసించవలెను.

తరువాతి మూఁకొమంత్రము న్యసించవలెను.

మూర్తి మంత్రాన్యాసము.

నాదమును లింగమందును, బిందువును ఆద్య ప్రచారిక యిందును, పట్టిక మొదలు
కం జమువరకు మకారమును వృత్తమున శి కారమును తాకారమును కమల పట్టికయందును
న్యసించ వలయును.

సూక్ష్మ పంచాక్షరి.

ఓమ్అని సూక్ష్మపంచాక్షరి న్యసించ వలెను.

స్థూలపంచాక్షరి.

నకారము మొదలు యకారము వరకు స్థూలపంచాక్షరి న్యసించ వలెను.

షడక్షర న్యాయము.

షడక్షర న్యాయము. తాదాత్మ్యే ప్రతిపక్షాన్ని పట్టికాయాం. న
కారణం. ముఖ్యం మూర్ధ్వకృతేతు శివారం వృత్తాధ్యక్షే. అక్షర
జే చవాకారముధః కల్యాణం యకారకం॥

షడధ్వన్యాయము.

అతః షడధ్వన్యాయ ఉచ్యతే. జగత్త్వా భువనాధ్యానం పదా
ధ్యానంచ పంకజే. వర్ణాధ్యానంచ వృత్తేతుకళాధ్యానంచ శంకజే. త
త్వాధ్యానం పట్టికాయాం మంత్రాధ్యానం ప్రదారికే ఏవ షడధ్వనో
న్యస్యేత్స్వమంత్రాత్మకం శివం. సప్తకోటి మహామంత్రైర్మూర్తీతం
లింగ ముచ్యతే. జ్ఞాత్వా సమర్పయేత్ మంత్రీమన్యథా నిష్ఫలంభ
వేత్. అథాగమూర్తిమంత్రైశ్చమననా సకలీకృతం. కళా సంయోగభా
వత్వాత్కర్మసూప ముదాహృతం. బిందుమధ్యగతో నాదం నాదమ
ధ్యేతుమూర్తియః. మూర్తి మధ్యగతం తత్త్వం. తత్త్వమధ్యగత శ్చ
ః. ఏతచ్ఛివమయం లింగం సర్వతత్త్వాలయం స్మృతం॥

అనాహుషేష్ట్యో జేవం పంచాతురివిధానతః. షడక్షరేణ మం
త్రేణ స్థాపయేత్తు పంచక్షరం. అష్టాక్షరేణ మంత్రేణ సన్నిధి కరణం

షడక్షర న్యాయము.

లింగమునందు, ఓంకారము వ్యసించ వలెను. పట్టిక మందు సకారమును, షడ్ధ్వనం
జమునందు మకారమును వృత్త మధ్యమము చందు శివారమును ఆధః కంజముననా కారమును
అధ్య కటిమందు మకారమును న్యసించ వలెను

షడధ్వన్యాయము.

జగతి మందు భువనాధ్యాయ పంకజమున పదాధ్వన వృత్తేయం వర్ణాధ్వన పంక
జమందు కళాధ్వన పట్టిక మందు తత్త్వాధ్వన ప్రదారిక మందు మంత్రాధ్వన వ్యసించ
చ వలయును.

కుడు । పదేదయే స్నవాక్షేన దశబీజేన పూజయేత్ । పాద్యగంధాది
కం దద్యాత్ బ్రహ్మంనై స్సహబుద్ధిమా ॥

లింగమహిమాదివిచారః

తథా మత్స్యపురాణే॥ తతః సంపూజయే దైవం ఆత్మనా నుప్ర
తిష్ఠితం । ఆవాహనా ద్యోషచారైః పూజయే శ్చిరమేశ్వరం ॥ తథా
న్యాండే॥ మమపంచాక్షరీమంత్ర ముపాంశోపదిశే ద్దురుః । కర్ణేశిష్యస్య
శనకై శ్శివమంత్రో ముదీరయేత్ । సతు బద్ధాంజలి శ్శిష్యో మంత్రంత
ర్గణమానసః । శనై స్సంవ్యాహరే చ్చిష్య శ్శివాచార్యస్య శాసనాత్ ।
వాశా నశేషాత్కర్తవ్యా సీత్యా లింగం పమాదిశేత్ ॥ తథా వాతూ
లతం త్రే॥ మూలమంత్రోపదేశేన తతో లింగంప్రదాపయేత్ । తతస్త
ల్లింగ మస్యాంగేశివస్యామిత శేజసః॥ గురు స్సంయోజయామానపూర్వో
క్తేనై వవర్తమా । తేహేప్రాణం సమాయోజ్య పాణేలింగం ప్రకల్పయే

సర్వమంత్రీస్వరూపుడు శివుడు. సప్తకోటి మహామంత్రములచే మంత్రించ బడి
నది లింగము. ఈ విషయము నెఱింగి జపించిన మంత్రము ఫలించును. తేనిచో నిష్ఫల
మగును.

సకలీశ్వరమయి కళాసంయోగము గలది యగుటచేకర్మరూపమని వచింపబడుచు
న్నది. లిందునుధ్యక్షుడు వాదయను, వాదమధ్యక్షుడు మాతీకయును, మాతీక మధ్యము
న కిత్త్యమును కిత్వమధ్యమున శివుడు నుండును. లింగము శివస్వరూపమే కావున సర్వత
త్వాలయమునది యగును.

పంచాక్షరీ విధానమునను, మడక్షరీ మంత్రము చేతను పండితులు స్థాపించ వల
యాను. అష్టాక్షర మంత్రముని సన్నీధి కరణ మొనర్చినలెను. దశబీజములచే బూజించవ
లెను. బ్రహ్మలింగములతో పాద్యము గంధాదిక మియవలయును.

లింగమహిమాది విచారము.

మత్స్యపురాణమందీ విషయములు వచింప బడినది.

తనచే బ్రతిష్ఠింప బడినశివుని పూజించవలెను. ఆవాహనాదుల చేబరమేశ్వరునిన

త్ । అవికారానాం మోక్షాత్తస్మాదైక్యం ప్రకల్పయేత్ ॥ సిద్ధాంత
శిఖామణౌ ॥ ఇతిః పంచాక్షరీం శైవీం సంసార భయ తారణీం । తస్య
దక్షిణకర్ణేతు నిశూథమపి కీర్తయేత్ । ఛందోరూప మృషిం చాస్యదే
వతాం న్యాసపద్ధతిం । స్ఫాటికంశైలజంవాపి చంద్రకాంత మమంతు
వా । బాణంవా సూర్యకాంతంవా లింగమీకం సమాహరేత్ ॥ సర్వ
లక్షణసంపన్న స్మిన్ లింగే విశోధితే । పీఠస్థితేభిశ్చైత్రేచ గంధపుష్పా
దిపూజితే । మంత్రపూతే కళాంశైవీ యోజయే ద్విధినా గురుః ।
శిష్యస్యప్రాణమాదాయ లింగే తత్త్రి నిధాపయేత్ । తల్లింగం తత్సు
తప్రాణేన్ధాపయే దేకభావతిః । ఏవంకృత్వా గురుర్లింగం శిష్య హస్తే
నిధాపయేత్ । ప్రాణవద్ధారణీయంతు ప్రాణలింగ విదం తవ । కదా
చి త్కత్త్రీచిద్వాపి సవియోజయ దేహతః । యదిప్రమాదా త్పతితే
లింగేదేహా న్మహితలే । ప్రాణాన్వియంచ సహసా ప్రాప్తయే మూ
క్షసంపదః । ఇతి సంబోధిత శ్చిష్యో గురుణా శాస్త్రీ వేదినా । ధారయే

ర్పించవలెను. పంచాక్షరీ మంత్రమును శిష్యుని కుడిచేవి నందుగురువు రహస్యముగా
మిమదేశించ వలెను.

వాతూలతంత్రీయన, మూలచంద్రోపదేశముచేసి లింగము నీయవలయునని గలదు.
అలింగమనంత తేజోవంతిమైనది. అందు శివసుయోగము గావింపఁ బడినది. లింగము నం
దు ప్రాణమునుప్రాణమునలింగమును సంయోజన చేయుబడిన తరువాత ఎదిప్రాణ లింగము
నబడినది. అవినాభావ సంబంధము వలననే యైక్యము కల్పింప బడినది. అని చెప్పఁబడినది.

సంసారభయము నుండి తరింపఁ జేయుపంచాక్షరీ మంత్రమును శిష్యుని దక్షిణ క
ర్ణమున రహస్యముగా చెప్ప వలయును. ఋషిచ్ఛందో దేవతాన్యాసములూ గూడ నచిం
పవలెను. స్ఫాటికముగాని శైలజముగాని చంద్రకాంతముమైనదిగాని బాణముగాని సూ
ర్యకాంత సంబంధ మైనదిగాని లింగమునొక దానిని తీసికొని రావలయును. సర్వ లక్షణ
సంపన్న మైన లింగమును పరిశోధించి తీసికొని వచ్చి పీఠగుండునది అభిషేకము చేస గం
ధపుష్పములతో పూజించ వలెను

చ్ఛాంకరం లింగం శరీరే ప్రాణయోగతః । లింగస్య ధారణం ప్రణయో
 షర్వపాపప్రాణశనం । ఆద్యం మునిభి స్సర్వైః రాగయార్థవిశారదైః ॥
 తథా స్కాందే॥ పీఠస్థే శివలింగేతు శిష్యః ప్రాణంతు నిధాయచ । త
 ల్లింగంస్థాప్య తత్ప్రేక్షే ప్రాణలింగం భవేత్తతః ।

లింగధారణయోగశ్లోకానాని,

తద్ధారణనియమా వివృణోమి॥ వాతూల తిర్యే ॥ గురుణాదత్త
 లింగంతు శివమంత్రేణ ధారయేత్ । మూర్ధ్నికంతే భుజే హస్తేహృ
 స్థలే నాభిమండలే । ఏతేషా మేకదేశేతు ధారయ చ్ఛివలింగకం ॥ త

శిష్యుని ప్రాణమును దీసి లింగము నందున వలెను. ఈవిధముగ లింగమును, ప్రా
 ణలింగముగాజేసి శిష్యుని హస్తమందుంచ వలెను.

శిష్యా ! ఇది ప్రాణ లింగమగుటచే ప్రాణమువలె ధరించ తగినది. ఎప్పుడును, ఒ
 కానొకప్పుడును, దేహము నుండి విడదీయకుము. అసగా నెల్లప్పుడు లింగమునకు దేహ
 నిరయోగమే యుండవలయునుగాని, వియోగము పనికిరాదు.

స్రుమాద్యము వల్లవైననుసరే, దేహము నుండి లింగము భూమియందు పడి నంతమా
 త్రముననే మోక్షసంసిద్ధి కొఱకై ప్రాణములను వదలి వేయుము. శాస్త్రజ్ఞుడగు గురు
 వుచే బోధింపబడినవాడై ఇతరులను ప్రాణముతోగూడ లింగమును శిష్యుడు ధరించ
 వలయును.

లింగధారణము మహాపుణ్యప్రదము. సర్వశాపముల, నశింపఁ జేయును. అగమార్థ
 ముల సమగ్రముగా దెలిసిన సర్వమునీంద్రులచే నిది యాదరించ బడినది.

స్కాందపురాణమున, “పీఠయందున్న శివలింగమున శిష్య ప్రాణముంబు వలయు
 నుఁ ఆలింగమును నాలెన్నిప్రాణమందుంచ వలెను అప్పుడు ప్రాణ లింగమని యిది చెప్పు
 బడును,

ఆలింగమును ధరించుటకు కొన్ని నియమములను వచించెదను. వ్యాఖ్యలమున నిట
 లచెప్పఁబడినది.

లింగధారణ యోగ్యస్థానములు.

గురువుచే నీయబడిన శివలింగము పంచాక్షరీమంత్రముచే ధరించ వలెను.

ధాన్యాంశే॥ కృత్వా స్వదేహే సతతం లింగం వస్త్రేణ క్షేప్తం॥ వస్తు కే
కంఠశి కక్షే । వక్షస్యశ కతస్థలే । వాభే రథస్తాత్సతతం పృష్ఠమూదా
వైష్ణవధారయేత్ ।

ప్రాణలింగ మహిమా.

స్వీకర్తాయ చా లింగంగురుణా దీక్షయామామహా । తదా ప్రభృతి
లింగై క్త్య మవినాభావయోగతః॥ దేహం ప్రాణేన సంస్థాప్య ప్రాణం లింగే
న నిక్షిపేత్ । ప్రాణేన నిక్షిపేల్లింగం జృఢగ్భావం న కారయేత్ । లింగ
యక్త తనుప్రాణం లింగజీవంతు జీవనం । లింగతత్త్వ పరిజ్ఞానం ప్రాణ
లింగస్థలం భవేత్ । వాయోః ప్రాణ, గుణః నాస్తి లింగే ప్రాణస్సమాహితః ।
ఉత్సాహాపౌ భయం నాస్తి ప్రాణలింగస్థలం భవేత్ । ప్రాణాయస్యవిధి
యం శే కరణాన్మృతి శంకరే । వాహిత్యం లింగసంబంధినైష్ఠ కేవలభేద
కృత్ । యత్ప్రాణై ధాప్యో లింగం తతా వ్రజేత్ ప్రవేశిస్తే తం । ప్రాణం లింగేన

శిరస్సునందుగాని, కంఠమునందుగాని, భుజమునందుగాని, హస్తమునందుగాని,
హృదయమునందుగాని, వాభీయందుగాని, ధరించు చున్నను. ఈవిషయము స్కాందము
నందు గూడ వచింపఁ బడినది.

లింగమును వస్త్రముచే జూట్టి శివభక్తులు హస్తము నందుగాని, కంఠమునందుగా
ని, కక్షమునందుగాని, వక్షస్థలమునందుగాని, కిరస్థలము నందుగాని, లింగమును ధరించు
వచ్చును. కాని, ప్రమాదియువల్లనైనను, వాభీకి క్రిందిభాగమున లింగమును ధరింప గూడదు

ప్రాణలింగ మహిమా.

ఏదినమున గురువు దీక్షనొసగి లింగమునొసగు చున్న వాడో అదిమొదలు ప్రా
ణలింగముల కతివాభావ సతిబంధము గలిగి లింగైక్యకుఁడయి యుండును.

దేహమునకు ప్రాణసూధారము. అనగా ప్రాణముపోయినచో యీతుచ్చ శరీ
మెటుల నుంచుటకు తగనిదో, అటులనే లింగము పోయినచో ప్రాణము కూడ నిలుపు
కొనుట తగినదికాదు.

లింగతత్త్వము నెఱుంగుటయు, లింగ జీవమే జీవముగా గలిగియుండుటయు లింగ

సాయజ్యం ప్రాణలింగ మితి స్మృతం । ప్రాణేన ప్రాణనిర్దేశః ప్రాణభా
 సంఘోషితేత్ ॥ ప్రాణేలింగం ప్రతిష్ఠాప్య ॥ భేద భావ మచింతయే
 త్ ॥ అనాస్కరిచ యత్ప్రాణం తత్ప్రాణం జడమేవచ ॥ సంస్కార
 లింగ నిర్దేశం ॥ లింగప్రాణం జనిర్ద్దిశేత్ ॥ ప్రాణశబ్దం పరిత్యజ్య లింగ
 శబ్దం ప్రతిష్ఠితం ॥ లింగనిర్దేశకే తత్ర లింగప్రాణ మితి స్మృతం ॥ ప్రా
 ణంబింగే ప్రదాతా యః ॥ తత్ప్రాణో యత్ర వర్తతే ॥ తత్ర భేదం న
 జానాత సోపి లింగం న పూజయేత్ ॥ నిర్దేశః ప్రాణలింగేచ ఇష్టలింగం
 నవశ్యతి ॥ లింగద్వయేచ యే మూఢాః లింగభేదం నచింతయేత్ ॥ సా
 హిత్యం ప్రాణలింగస్య లింగసంకర మేవచ ॥ ప్రసాద సంకరంచైవా గణ

మును ధరించిన శరీరప్రాణములు గలియిందుటయు ప్రాణలింగ స్థలమన బడును.

ఎచ్చట వాయువే ప్రాణముగా తలంపబడెక లింగము ప్రాణముగా భావించ బ
 డుచున్నదో ఎచ్చట పుష్కళాపముల చెడునులేనో అదియే ప్రాణలింగ స్థలమని చెప్పి
 బడును.

ఎప్పుడు ప్రాణము పరమాత్మయగు శింకరుని యందు లీనమగుచున్నదో, అప్పుడు
 లింగాంగసాహిత్యము గురువును. లింగమునకును ప్రాణమునకును నభేదము.

ఏలింగము ప్రాణమునందు స్థాపించబడు చున్నదో, ఆలింగమే ప్రాణములందు ప్ర
 తిష్ఠించ బడినది. ప్రాణముతోగల సాయజ్యమే ప్రాణలింగ మనబడు చున్నది.

ప్రాణ శబ్దమునందుగల ప్రాణభావము విడువ దగినది. ప్రాణము నందెప్పుడు లింగ
 ము ప్రతిష్ఠించబడు చున్నదో అప్పటినుండి ప్రాణ లింగములకు భేదమున్నదని తలంచు
 ట తిప్పు.

ఎవనిప్రాణమైతే శివదీక్ష చే సంస్కరింప బడదో, వానిప్రాణము జడమే యగు
 ను. ఎవని ప్రాణము సంస్కరింప బడునో అతని ప్రాణము లింగ ప్రాణమని వ్యతిహరిం
 ప దగును.

ప్రాణశబ్దమును విడిచి లింగశబ్దమెల్లడు ప్రతిష్ఠింప బడుచున్నదో, అప్పుడు లిం
 ప్రాణమని నుడ వబడినది. ఏమహాను భావుడు లింగమునందు ప్రాణము నిడు చున్నా

త్వేన ప్రపూజయేత్ । ప్రాణలింగ సమాయుక్తః పరమంత్రేన యశ్చ
 శేత్ । లింగ యుక్త ముదాసీనం భుంజీయాత్ క్లిష్టచంపితేత్ । ప్రాణ
 లింగం పరిత్యజ్య యోగ్యలింగ ముపాసతే । తేనరా సరికం యాంతియా
 వచ్చంద్రిదివాకరా । ప్రాణలింగే త్వవిశ్వాసః తీర్థలింగంతు పిశ్వసేత్ ।
 సంకరోయదిలింగానాం గణశ్వేనై వ యుజ్యతే । లింగ బాహ్యోప జీవీచ
 ప్రతిలింగ ప్రసాదకం । భుంజేత క్రిమికీటంచజాయతే మలజమ్మని । కీర్త
 యే త్రాణలింగంచ అన్యలింగం వకీర్తయేత్ । అన్యలింగాభి మానీతు
 ప్రాణలింగం న ప్రూజయేత్ । ప్రాణలింగ సమాయుక్తో నోపవాసాదికం
 చరేత్ । మోహద్యద్వాచరే త్తస్య ప్రత్యయో మహాక భవేత్ ॥

దో, ఆప్రాణ మెచట యుండునో ఆభేదమును గుర్తెరుగనివారు లింగపూజచేత నేరరు
 నిర్దేశించ బడిన ప్రాణమందు ఇష్టలింగమును గాంచి యెవరు పూజించునో, లింగ
 ద్వయమును దెలిసి కొని భజముచే నెవరు తాన్యులై ప్రజలకుచు చున్నారో అట్టివారు
 రుసులింగభేదము తెలంచ గూడదు.

ప్రాణలింగ సాహిత్యము గలవారికి లింగసాంకర్యమును-ప్రసాదసాంకర్యమును-
 ఇతరపూజలను తిగవు.

ప్రాణలింగాంగియ ధేచ్ఛగా సంపరించగూడదు. సంపరించినచో, పాపముకలుగును.
 ఎవరు ప్రాణలింగోపాసనను ఒరిగ్యజించి యన్య లింగము నుపాసించుదురో, సూ
 ర్యచంద్రాదులున్నతె వరితువారు సరికమును బొందుదురు.

గురువుచే తిలకొసగ బడినప్రాణలింగమందు, అవిశ్వాసమును-తీర్థలింగమునందు-
 అనగా తేత్రములందుగల లింగముల యందు విశ్వాసమును బనికిరాదు.

లింగములేక జీవించువారు, అనగా ఇష్టలింగధారుల కంటెనితరులు ప్రతిలింగ ప్ర
 సాదమును భుజించవలయును. అట్టివారు మలజమ్మయందు క్రిమికీటములై పుట్టుచున్నాడు.

చేపిచో ప్రాణలింగస్తుతియేచేయు వలయును గాని, తిదితరము కునికిరాదు. ఇతర
 లింగముల నుతంచుటయే గాక పూజకూడ పనికిరా నేరదు.

ప్రాణ లింగధారికి ఉపవాసము- తీర్థతేత్ర సందర్శనము పనికి రాదు. మోహము
 వలన వాచరించిన వోషము సంభవించును.

ప్రాణలింగపరిత్యాగ నియమః

అపిన॥ వాతూలతః శ్రే॥ ప్రాణత్యాగే యే ప్రాప్తే చోక్తిభా
తహాతే జలే । అప్రిమాదే ప్రమాదేచ ప్రాణలింగం నవర్జయేత్ ॥ వీర
శై నక్రమం సోక్తం ప్రాయశ్చిత్తవివర్జితం । గురువా దత్తలింగం శుచా
నధానేన ధారయేత్ । కమాదాత్ పశేలింగే ప్రాణాపిక రిత్వ కేత్ ॥

ప్రాణలింగ పరిత్యాగదోషః.

పతిశే ప్రాణలింగే యః ప్రాణం ధత్తే నరాధమః । పచం నాలభి
తి జ్ఞేయః శివ ద్రోహినతం స్పృశేత్ । ప్రాణలింగే నిశేచ్ఛిన్నే లింగప్రా
ణో గమిష్యతి । పరోక్షే ప్రాణ సంస్థిత్యై రారవ నరకం ప్రశజేత్ ॥ త
థా స్కాంబే ॥ ఈ స్త సింహాసనే లింగమప్రిమాదేన ధారయేత్ । ప్రిమా

ఎస్సదులింగమును వదల గూడదు.

ప్రాణము పోవుసమయము సంభవించినను, చోరభయముకలిగినను, భూతముల
చే నాశరించబడినను, జలము నందైనను, అజాగ్రత్త వల్లనైనను, జాగ్రతవలన నైనను, ప్రా
ణలింగమును ఎట్టివిషయదిశ సంప్రసాప్తించి విడువకుండును.

ప్రాణలింగ పరిత్యాగము నలన గురుగురోషము.

వాతూలాగమును నందిటులగలను. ప్రాయశ్చిత్త గహింసమైన వీరశైర శ్రమ మిటు
ల వచించఁ బడినది. గురువుచే నొసగబడిన లింగమును సావధానముగా ధరించవలెను. ప్రి
మాదము వల్లను లింగముపోయినచో ప్రాణములను పరిత్యజించ వలయును.

ప్రాణ లింగము పోయినప్పటికిని, ఎవడు ప్రాణములను కరించుచున్నాడో వా
డు నరాధముడు. అందును చూడఁబడని తెలియ వలయును శివద్రోహిగనుక అట్టి వాని
ని స్పృశించ గూడదు. ప్రాణలింగముతో తెగిపోయిన సుబంధముగల లింగప్రాణమున
డలి పోవును. పరోక్షమున ప్రాణముండుటచే రారవ నిరకమును లింగము పోయిన వారు
పొందుదురు.

స్కాంబము నందిటుల వచించ బడినది. హస్త సింహాసనమున లింగమును జాగ్ర
తగా ధరించ వలయును. లింగము పోయినచో ప్రాణములనే వదల వలయును.

దాశ్వానీతే లింగే । సహస్రశాఖా పరిత్సజేత్ ॥ ఇతి ॥ తదేవ హస్తాంబు
జ పీతమధ్యే నిధాయ లింగం పరమాత్మ చిహ్నం । సమర్చయేదే క
ధియోపచారై ర్నరస్తు బాహ్యంతర భేదభిన్నైః । గురుప్రసాదాధి గ
తేష్టలింగం సంపూజయంతం స్వక రాజ్ఞపీతే । షడాన్యభక్త్యా వివిధోప
చారై ర్నరస్తు మాలోక్య విముక్తి మేతి ॥ తస్మాల్లింగాంగ సంబంధినిత్య
వైమిక్తి కాశ్రియం । సంస్కృత్య గురుణా దత్తవిష్టలింగ మతంద్రితః
నిత్యం స్వవామ హస్తాబ్జే సావధానేన పూజయేత్ । ఇతి పరమ రహ
స్యం వత్సవేదాంతసారం । సకల సురమనీంద్రై రాదృతంభక్తి మద్భిః ।
కథిత మఖిలదఃఖద్వంసనం తుభ్యమేత త్వమపి కథితమర్థం ప్రాణ
లింగం భజస్వ ॥

నూతః॥ ఇతీరితంశంభుముఖారవిందా దాకర్ణ్యకం ప్రాణశినైక్య
ధర్మం ॥ స్కందో భవన్భక్తి సుధాంబురాశౌ । మగ్నో మదా బాష్ప
పరీకనేత్రః ॥ లబ్ధసంజ్ఞో మహామోగ భక్త్యాపరవశో గుహః । కృతా

పరమాత్మ చిహ్నమున యాత్రికమును హస్తకమల మధ్య యందుంచి కొనిబా
హ్యంతర భేదములతో గూడిన పూజోపచారములచే వికృత బుద్ధిచే పూజించ వలెను.

గురుప్రసాదము వలన వచ్చిన యిష్టలింగమును తనకర్ణపీతమున భక్తితో, నానావి
ధోపచారములతో పూజించు మహాకృపలజ్ఞుడైన వెంటనే మానవులు తమ పాపములు న
శించి ముక్తి నొందుదురు.

కౌవున లింగాంగ సంబంధముగల ప్రాణలింగధారియగు మహాత్ముడు నిత్యవైమి
త్తిక కర్మల నాచరించుచు, గురువు సంస్కరించి యొసంగిన లింగమును తనయెడల చే
తి యందుంచికొని సావధానముతో పూజించ వలయును.

ఓకుమాగా ! ఇదిపరమ రహస్యము. సర్వవేదాంతములసారము. దేవతలు- మూర్తు
లు- దీనినాదరించిరి. అఖిల దుఃఖములనశింపజేయునది. నేవదించినటుల ప్రాణలింగమును
నేవించుము. అని ఈవిదముగ శివుని ముఖార విందము నుండి వచింప బడిన ప్రాణ శివై
శ్వ భర్తమును విన కుమారస్వామి భక్తి సాగరమున మునిగినివాడై అనందబాష్పములు

లోన్మి కృతాలోన్మిత్తశ్శుక్వా శంభునా సహా | యూయం భాగ్యవతాం
 శ్రేష్ఠసర్వభక్తోత్తమోత్తమం | స్థాపయధ్వం మహాధర్మం వీరశైవం
 మునీశ్వరాః | అతః | శిష్మస్తు దక్షిణాః దద్యాత్ గురవే ధర్మమాశి
 నే | ప్రణామ్యదండవద్యూమా విష్టమం శ్రేణ చార్చయేత్ | గురోశ్రీ
 పాదపద్మంచ గంధపుష్పాక్షతాదిభిః | శరీరం ప్రాణమర్థంచ యద్యస్మిన్
 తవరోచతే | సర్వంమమార్పితంతాతరక్ష రక్షశివాత్మిక | ఉక్త్వాచనాం
 మమస్వేతి ప్రినాదం ధారయేచ్ఛుచిః | శివభక్తా మహాశాంతా భో
 జయే త్తత ఋత్విజాం | దక్షిణాంచతతో దద్యాత్ ప్రాణులం తదనం
 తరిం | ఏవం దీక్షా వీరశైవ విశేష ఇతి గీయతే || ముముక్షోర్మోక్షసి
 ధర్మం వేదాగమ నిదర్శితం ||

వీరశైవ భేదః.

అత్రీ వీరశైవ భేద మాహ || సామాన్యవిశేష నిరాభార క్రితి ||
 తత్త్రిధస్మ త్రిపుండ్రశివలింగ ధారణమితీ వీర సామాన్యం | అత్పాశ్రీ

వేదలుచుండ, తండ్రి కృతార్థుడనైతని, కృతార్థుడనైతని, అని శివునితో వచించెను. కా
 వున నోమహాశ్వురా! సర్వభక్తోత్తమ మయిన వీరశైవ ధర్మమును నవలంబించి తరింపు
 డు. అనిముసలకు నూతుడు వచించెను.

శిష్యుడు దక్షిణనొసగి సాష్టాంగ దండప్రణామముచేసి ఇష్ట మంత్రమాలచే గురు
 సాదపద్మముల గంధపుష్పాక్ష తాదులచే పూజించనలెను. శరీరము- అర్థము- ప్రాణము
 తనగాతనమనోభవములు గురుని కర్పించ వలెను.

ఓమహేశా! నేనర్చించినది యంతయు గ్రహించి నాయందలి లోపములను త్న
 సంపుము అనిప్రాధికంచ వలయును. శివధర్మము భోజనమిద వలయును. తరువాతదక్షి
 | త్తంబులందుల నొసగ వలెను. ముముక్షువులమోక్షసిద్ధికై వేదాగమము లందిది ఋశ
 యుక్తులమజెప్పఁ బడినది.

ఇందులో వీరశైవ భేదములను వచింపు చున్నాడు.

వీరశైవ భేద నిరూపణము.

సామాన్యము- విశేషము- నిరాభారిమని మూడు విధములు.

శిష్మత్త్రిపుండ్ర శివలింగధారణములు గలిగి యుండుట సామాన్యవీరశైవము.

మ శివయోగః నిగాభార ఉచ్యతే । వడభ్యసంస్కార దీక్షా వీరవిశేష
ఇతి శ్రీవిభ ప్రకారః । అగమేషు ప్రతిపాదితం తథాహ॥ బింబాగమే ॥
వీరశైవ శబ్దనిర్వచన పూర్వక ముక్తమేవం ॥

విశేషేణచయధ్యానం శైవం సర్వేషు వర్తమాన్ । వీరశైవ సంసన్ధిజ్ఞేయంత
స్య భేదా స్త్రిధా మతా । సామాన్యసంజ్ఞయా చైకం విశేషాభ్యోద్వి
తీయక్య । నిరాభారస్త్పతీయం స్యాత్ తేమాం లక్షణ ముచ్యతే ॥

తత్తానా సామాన్య హో శైవ లక్షణ మాహ । శిరసి యోగభ
క్తి నిరతనాత్ దీక్షాభేదే వ్యవస్థితమిదమ్ । భస్మ ధారణాత్ । మూ
ర్ధ్ని కంఠే భుజే హస్తే శృంగి నాభౌ హృదయతలే । సంస్కృత్య గురుద
త్తస్య స్వేచ్ఛలింగస్య ధారణాత్ ॥

అతిః వీరవిశేషలక్షణ మాహ । వేధానీయా విశేషేణ శివలిం

వీరసామాన్య లక్షణములుగాక వడభ్యసంస్కారాది దీక్షా విశేషములు గలిగి
యుండుట వీరవిశేషమనబడును.

ఈలక్షణములుగాక అత్యాశ్రమ శివయోగలక్షణము గలిగి యుండుట నిగాభార
మని చెప్పబడును.

ఈమూడువిధములు— అగమమునందు ప్రతి పాదింప బడినవి. బింబాగమ మిట్లు
నుడువుచున్నది.

అన్నికైదులలో వీరశైవము గొప్పది. అవీరశైవము సామాన్యమని— విశేషమని
నిరాభారమని కూడవిధములు.

హస్తమస్తక సంయోగమున దీక్షులలో నొకదీక్షచే భస్మము ధరింపఁ జేసి శిరస్సు
నందుగాని, కంఠమునందుగాని, భుజమునందుగాని, హస్తమునందుగాని హృదయమునందు
గాని, నాభిముందుగాని, హృదంతరమునందుగాని, సంస్కరించి గురువుచే నొసంగిన స్వే
చ్ఛలింగమును ధరించుటయే సామాన్య వీరశైవలక్షణము.

వేధానీయా విశేషమునను, పాశనాశనమునను, తత్వాభ్యసనోద్ధనకలనము, ప్రా
ణలింగోదయమునను, చక్ర భేదనము వలన శివగురువుల కవి నాభాసము వలనను అశ్విశుక్తి

గన్య ధారణాత్ । పాశవ్యపాహనాత్తత్త్వ శోధనా దధ్వశోధనాత్ । పృ
ణలింగోదయా చ్చక్ర భేదనా చ్చివభావతః । శివగుర్వవినాభావాదన్య
దర్శన వర్జనాత్ ॥

అతిః నిరాభార లక్షణమాహ ॥ సంసార సౌఖ్యసంత్యాగా చ్చి
వేసంలీన చిత్త తః । మలకీలార్థ బాత్సాదిపాశవిచ్ఛేదనాత్తత్త్వః । కంధాది ము
ద్రావహనాత్ । శివతీర్థపరిగ్రహాత్ । నిజభక్త నికాయేషు స్వప్రసాద
ప్రదానతః । శివయోగసమాభ్యాసాత్ । నిరాభారోభిగమ్యత ॥ ఇతి ॥

తథాచ వాతూలాద్యాగమేషు అయమే వార్ధః ప్రతిపాదితః ।
అలం విస్తరేణ ॥

ఇతి శ్రీగురు చెన్న వీరనారాధ్య పాతార నింద పుష్పంధయ
హృదయ ఘంటనామాత్య వర్య విరచితే శ్రీశివజ్ఞాన శేఖరే దీక్షా ని
రూపణం నామ షష్ఠ ప్రకరణం సమాప్తం ॥

నమును వడిలి పెట్టుట వలనను గలిగెడి యేమిటా సంస్కారమైతే గలగో, అట్టి ఏమిటా సం
స్కారము నొందుటయే విశేష వీర శైవమనబడును.

సంసార సౌఖ్యమును విడిచి శివుని యందులీలమైన మనస్సుగలిగి కులబాత్సాదిభే
దమును విడిచి పాశవిముక్తుడైకంధా-కనుండలు - మొదలగు ముద్రలను ఛరించి స్వవక్త
లయందు శివతీర్థ మొసంగుట వలనను, శివప్రసాదమిటు వలనను శివభాసంభావనా యు
ల వల్లను కామమును వెళ్ళించుటయే నిరాభార వీర శైవమని వచింపఁ బడును.

ఈయర్థమే వాతూలము మొదలుగాగల యాగముముల యందు పేర్కొన బడిన
ది. కావున నచ్చట దానిని చూడ వలయును. గ్రంథవిస్తరభీతి వలన ప్రస్తుత ముపసంహ
రింతు చుంటిని.

ఇది శ్రీగురుచెన్న వీరనారాధ్యులవారి శిష్యుడగు ఘంటనామాత్య వర్యునిచే
రచింపబడినశివజ్ఞాన శేఖరమున శివదీక్షావిధి యను పేరుగల నాణవ ప్రకరణము ముగిసెను.

శక్తి పాతము.

శక్తి పాతమును గూర్చి పలువురు సమవిధములగు నభి ప్రాయములు గలిగి యున్నారు. కొందఱు మెస్మరిజ మనిరి. చుట్టికొండరు శిష్యుని శుందుగల మలశక్తిని దూరము చేయుట యనిరి. వేటొక కొండఱు నీక్షణిగా జేయనిరి. కాని ఈ గ్రంథకర్త యభిప్రాయము వైరుభిప్రాయములతో వేకీధివించలేదు. సంగ్రహముగ ఆవిషయము వచింతును.

శక్తియన నేమి?

ఇది మానవుల పీడించు కొను ప్రాపంచిక శక్తి సమాహారముగా జేరదు. మరేదియన, పరశివుని యందు ఆభిన్నమై అవగాళి పసి యుండినదియే శక్తి యనబడును. ఇది అగ్ని యందుష్ణశక్తి యెటుల నున్నదో, చూచుని యందు చంద్రిక యెటుల గలదో, అటుల శివునియందు దవినాభావమున నుండును.

శక్తివలన ప్రయోజనమేమి?

శివునియందున్న చిచ్ఛక్తి పరశివుచే ప్రేరేపింపఁ బడి జీవులయందు జ్ఞాన రూపిణియై ప్రవేశించుటయే శక్తి పాతమనబడును.

శక్తి పాతమెపుడు గలుగును?

ఎపుడు శ్వుకర్మ సశేషముగా నశించునో, ఎపుడనేక జన్మలనుండి కర్మము భవముగలిగి యుండునో, అనాది కులమెపుడు మ్మీనించునో, అపుడుగాని శివుఁడు అతనికి హించి తనయందున్న పరాశక్తిని ప్రేరేపింపఁడు. అపుడుగానికరుణాశాలి యగు నాశక్తి, జ్ఞాన రూపిణియై- నిర్మలమై శిష్యునియొద్ద యందు స్వయముగ ప్రవేశింప సేరదు.

జీవులయందు శక్తి పాతము గలిగినటు లెటుల నూహించ వలెను.

ఎవరికి ద్రికరణ శుద్ధిగ శివుని యందు భక్తియు- శైవగ్రంథములందు విశ్వాసము సంపాదమునందు విక్తి గురువు నందు భక్తి శివుని గణగొన వలెనను ననురాగము- గలుగునో వారికి శక్తి పాతముగలిగినటుల నూహించవలెను.

దీనివలన గలుగులాభమేమి?

ఈశక్తి పాతముగలిగి నపుడు గాని, పవిత్రమైన శివదీక్షను దనను బరీక్షించియు

శివజ్ఞాన శేఖరం.

అగల గురువు దగ్గరకు జనవలెనను ప్రయత్నము గలుగ నేరను. గురువునకు కష్టమియ్యదు గారుణ్యమును నపుడుగాని గలుగ నేరను.

గురువచ నెవరు?

గురువు శివుడేగాని, మానవుడుగాడు. అందుకు బ్రహ్మాణముల నేకములు గలవు. ఇప్పుడు గురువురూపమున వచ్చి నిత్యమున బోధించుచో, నులన్వయ చెప్పగలరు! శివుడేతాను గురురూపమున నవతరింతునని పలికెను.

గురునిరూపణము.

నిగమాగమాది శాస్త్రజ్ఞానము కలిగి క్రొత్తదా ముగా పేక్ష - అచూరూపములేక శివదమాది సద్గుణములు గలవాడే గురువు. గురుభేదములు “శైవసీద్ధాంతి దర్శిని”లోజూడ గోరెదను.

శిష్యనిరూపణము

వినయాది సద్గుణములుగలిగి గురువువాఙ్మయ పోల్చుచు వాడుగా నుండవలెను.

శిష్యపరీక్ష.

శిష్యుని గురువు మూడుమాసములుగాని యాడుమాసములుగాని సంవత్సరముగాని పరీక్షించవలెను.

గురూక సదనము.

గురువువద్దకు శిష్యుడు జని సంసార సాగరమునుండి తనకు దీక్షనొసగి తరింపజేయవలయునని యాతనికి శరణుజేసి ప్రార్థించ వలెను.

దీక్షయన నేమి?

మలత్రియమునునశింప జేయునదియు శివసంబంధము గలుగజేయునదియు నేమిగలదో, అదియేదీక్షయనబడును.

దీక్షా భేదము.

దీక్షలందనేక భేదములు గలవు. గాని యన్నిటికంటెను మత్త మమైవది శాంభవదీక్ష. ఇయ్యది సాధారణ దీక్షయని. నిరాధారదీక్ష యనిరెండువిధములు. సాక్షాత్తుగా శివుడు ప్రసన్నుడై దీక్షయిచ్చినచో నిరాధారదీక్ష యనియు. గురుస్వరూపమున నొసగుచో సాధారణదీక్ష యనియు వలెంబడును.

దీక్షా కాలము.

జ్యోతిష మాధవీయమందిరముల గలదు.

జ్యో. కేవలీ త్రేణి పూర్వాణి మఘాజ్యేష్ఠా తథైవచ ।
 ఏకేడుతాః ప్రశస్తాస్య సుర్వధా లింగధారణే ।
 మిత్రా కాద శశివాస్త త్వష్ట్రా దిత్యసాన్వ హుతభిక్సుతార కాః ।
 ఇందు పామ్య గురుశుక్రీవాసరాః లింగధారణవిధానుసమ్మతాః ॥
 విష్ణుమిత్రా శశివాస్తవచిత్రా దిత్యవాహమరుదార్ద్రానుభేషు ।
 తేచంద్ర బుధభార్గవవా శే లింగధారణ ముశంతి ముసేంద్రాః ॥
 శరత్కాలేషి జ్యేష్ఠాయాం వై శాఖే ఫాల్గుణేతిథా ।
 మార్గశీర్షేషి మాఘేచ చైత్రే శ్రావణ కే తథా ।
 శుక్లపక్షే పృశస్తం న్యాయతృక్షేషు యదిపంచమీ ।
 చతుర్థీ నవమీ షష్ఠీ చాప్తమీచ చతుర్దశీ ।
 పాత్య న్యాయాచతిథియః నింతితా లింగధారణే ।
 రోహిణీ మఘ రేవత్యః హస్తమీచ శునర్వసు ।
 మృగశీరషాం పుష్య మూలే ఉత్తరాషాఢ కౌత్తరే ।
 అనోరాధాచ ఏకేషు లింగధారణముత్తమం ।

చరరాశ్యాం సకస్యాని కర్తవ్యం లింగధారణం ॥

లింగధారణము - చైత్ర వైశాఖ జ్యేష్ఠ శ్రావణ ఆశ్విజ కార్తీక మాఘ శ్రావణ మాసిములునుంచివి. చైత్ర జ్యేష్ఠ మాసములు కూడవని యాగ్రంధకొనిననుకము.
 చవితి షష్ఠీ అప్తమి నవమీ చతుర్దశీ పూర్ణిమ అమావాస్యలు - కూడవు. కృష్ణ పక్షమందలి పంచమి మాత్రము పరికించును. శుక్ల పక్షము ఉత్తరాషాఢము శ్రేష్ఠములు. సోమ బుధ గురు శుక్ర వారము లుత్తమములు.

ఆశ్వని - రోహిణి - మృగశిర - ఆర్ద్రా శునర్వసు పుష్యమిత్యేవ మఖ ఉత్తర - సాస్త స్వాతి ఆనూరాధ - జ్యేష్ఠ - మూల - ఉత్తరాషాఢ శ్రవణం శశభిషం పూర్వాభాద్ర ఉత్తరాభాద్రా కేవల యానక్షత్రములు శుభకరిములు. చరరాశియందుఁ గూడదు.

దీక్షావిధి.

శిష్యుడు ప్రాశః కాలముననే లేచి నిత్యకృత్యముల దీర్చుకొని గురువుకొద్దకు వచ్చి పూజించి తన తరణోపాయమును జెప్పవలయునని ప్రాధికాంతగా గురువునికరించి దీక్షనొసగ వలయును.

మొదటిదియను మంథప్రతిష్ఠ జేసి రాదవదినమున ఋత్విక్కులతో గూడ నిత్య కృత్యములదీర్చుకొని పంచకలశములందు పంచబ్రహ్మదేవతల నాహ్వానించి పూజించి పూర్వోక్తములయిన మంత్రోదకములచే శిష్యుని ముమ్మారుస్నానము చేయించి శిష్యదేహమును తస్యదేహాయుగా జూచి గురు వాతని శిరస్సునందు హస్తమునుంచి కళావాహనము చేయవలెను.

నాడబిందుశల నాయాస్థానములందుంచి మత్స్యక్రములు మడంగములు మదధ్యముల న్మసించవలెను. పిమ్మట పంచబ్రహ్మల న్యసించవలెను.

పూర్వమందు నిధివాసముచేసి మున్న లింగమును నచ్చటనుండి వీసి మంత్రంబుల చే స్నానముచేయించి కరపీఠమందుంచుకొని ప్రాణప్రతిష్ఠనొనర్చి కళావాహనమునుండి త్రిదిగ్విద్యున కళాన్యాసాదులుచేసి మంత్రోప దేశముచేసి శివలింగమును శిష్యునికి గట్టవలయును.

ప్రాణలింగ మహిమ.

లింగమహిమ జగత్తునంగు నెల్లరికి దెలిసియే మున్నది. ఇకప్రాణలింగమహిమ విచారించుటకెవ్వరికి నులవిగాదు. లింగమున బ్రాణమును బ్రాణమునలింగమునుదృష్టిసాత శక్తి పాతిములతో స్థాపింపబడినది. ప్రాణలింగధారణగల వారికి నితరపూజాగురులకప్పుడే సతాంతరి ప్రసాదములుపనికిరావు. ప్రసాదోనక సాంకర్యముకూడదు. తీర్థక్షేత్రాది సేవలు బనికిరావు.

ప్రాణలింగము నెన్నడు మరవగూడదు. ప్రాణలింగము పోయినచో ప్రాణముల నేవిడువవలయును. “మమారా! సిక్రీహస్యమువచించితి దేశములందు వ్యాపింపజేయు” యని శివుడు మహారస్వామికి వదించెను. కావున ప్రాణలింగ ధారులు శివులింగములను శ్రద్ధగా పూజించు భక్తితో బూజించి తరించగోరెను. వీరకైవభేదముల గూర్చి కేవల సంతృప్తియలతో విఘ్నముగా వ్రాసుబడును.

సంభవ కాండము సంస్కృతము.

అస్థిదశ పురాణములలో స్కాండమహాపురాణము గొప్పది. ఆ స్కాండమహాపురాణ మారుసంహితలుగాఁ గలదు. మూడవ సంహిత యగు శంకర సంహిత ప్రవృత్తర భాగమున రెండు విధములు. పూర్వ భాగమునకే శివరహస్య ఖండమని పేరు. ఆ శివరహస్యఖండము కండలుగాఁ గలదు. అందులో నీసంభవకాండయే మొదటి కాండము. ఇందుఁ గుమారోత్పత్తి తారకాసుర సంహారము వర్ణింపఁ బడినది. పురాణ శాస్త్రమును గూర్చిన గొప్ప పీఠికయుఁ గలదు.

వెల. 3-8-0.

సంభవకాండము.

ఇది వచనకావ్యము. స్కాండమహా పురాణాంతర్గతము. ఇందుఁ గర్వతీ పరమేశ్వరుల వివాహముమన్మథదానము కుమారోత్పత్తి తారకాసుర సంహారము మొదలగు విషయములుగలవు. సులభ శైలి. శివ క్తులకిది కొంగుబంగారము.

వెల. 1-4-0

ఉపదేశ కాండము.

ఇది బాలసరస్వతీ బిరుదాంకితులగు కోడూరి వెంకటాచల కవి కీ రచింపఁ బడిన పద్యకావ్యము. శివరహస్య ఖండాంతర్గతము భస్మ స్మదాక్షు శంకాక్షరీ మహిమలును శివస్రోహు లనుభవించు శిక్షలు వశ్రణ్య మొనర్చు వారనుభవించు భోగములు బ్రహ్మవిష్ణ్వాది దేవత లందఱు శివలింగపూజ వలననే తమస్థానముల నొందు శైవ వ్రతము లు శివపూజాఫలము శివతత్వము మొదలుగాఁగల శైవ విషయముల కము లిందఁ గలవు. ఒకనారి గ్రంథమును జదివినచో నాతఁడెన్నటికి గ్రంథమును వదలఁ జాలఁడు. శివభక్తులకిది చింతామణి.

వెల. 3-8-0

శైవ ప్రచారిణీ పక్ష పత్రిక.

ఇది, ప్రతిఃక్షమునఁ బ్రకటింపఁ బడును. ఇందు విద్వాంసుల
చే వ్రాయఁబడు చరిత్రాంశములు. నీతి బోధకములగు కథలు. ఆరో
గ్యదాయకములగు వైద్య విధానములు. మతధర్మములు. వ్యవసాయ
రీతులు. స్వదేశ విదేశ పుత్రాంతములు. వేదేల! సర్వ విషయములు.
ప్రకటింపఁబడును.

పక్షపత్రిక చందా సం॥ రు. 2-0-0

గ్రంథమాల చందాదారులకు సం॥ రు. 0—8—0 మార్చిమే

శైవ ప్రచారిణీ గ్రంథమాల.

ఇందు. అముద్రితములు. అనుభవానములు. ఆనంద ప్రదము
లునునగు, నూరుపుటములకుఁబైఁజను నాలుగు శైవగ్రంథరత్నములు
మూడు మాసముల కొక్కటి చొప్పునఁ బ్రకటింపఁ బడు చుండును.
గ్రంథమాల చందా దారులకు నిందుఁ బ్రకటింపఁ బడిన గ్రంథము
లన్నియుఁ దగ్గింపు వెలకీయు బడును.

గ్రంథమాల చందా సం॥ రు. 4-0-0

పక్ష పత్రికతో సహా సం॥ రు. 4-8-0

వలయువారు,

శైవ ప్రచారిణీ. వరంగల్.

అని వ్రాయవలెను.